

0.2-1

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Representantskapsmøte
23.—24. november 1971

PROTOKOLL

over forhandlinger
i representantskapsmøte
23.—24. november
1971

*Redigert av LO's
presse og informasjonskontor*

PROTOKOLL

over forhandlinger
i representantskapets
23.—24. november
1971

Rekord nr 10
prins og informasjons

TALERLISTE

Reidar Albertsen 73.	Reidar Langås 31.
Arne Andresen 58.	Øystein Larsen 29.
Leif Andresen 33, 63.	Arne Løken 63.
Tor Aspengren 5, 12, 39, 68, 75	Johan B. Magnussen 56.
Håkon Bjordal 64.	Reidar Moen 49.
Arne Born 74.	Magne Mælumshagen 62.
Kåre Dalberg 37.	Finn Nilsen 44, 72.
Sverre Enger 34, 65.	Osvald Olsen 36.
Ole Flesvig 46.	Finn Salomonsen 51.
Kåre Flå 55.	Leif Skau 47.
Ole Foshaug 72.	Per Arne Torvik 50.
Christian Grøndahl 66.	Otto Totland 53.
Kåre Hansen 65.	Ola Tromsdal 70.
Ingeborg Jacobsen 59.	Martin Tveiten 71.
Arild Kalvik 41, 67.	Håkon Ødegaard 39.
Willard Kristiansen 38.	Ivar Ødegaard 60.

Den 18. oktober døde Albert Røven, 84 år gammel. Hans store arbeidsinnsats går tilbake til første verdenskrig da han ble en meget aktiv medlem blant funksjonærer i vårt land. I 1927 ble han formann i Norges Handels- og Kontorfunksjonærs Forbund. Det var en vanskelig tid, og det ble hans oppgave å arbeide for å få funksjonærene til å se mer realistisk på sin stilling som arbeidstaker. Han kjempet for funksjonærens organisasjonsrett og for å få arbeidsgiverne til å anerkjenne deres organisasjon som vanlig faglig forening. Vi kan si at han lykket med oppgaven.

Under krigen ble Albert Røven arrestert og satt i fengsel. Han ble svekket og i oktober 1945 trådte han på fridning som medlem i det norske Arbeiderpartiet, der han hadde vært medlem siden 1934.

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
Åpning og konstituering	5
Sakliste og forretningsorden	10
Tilsetting ved LOs revisjonskontor	11
Tilsetting av 2. sekretær ved LOs distriktskontor i Trondheim	11
Suppleringsvalg til Sekretariatet	12
Oppgjørsformene	12
Tariffrevisjonen 1972	12
Ordsiftet	25
Votering tariffrevisjonen	77

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

holdt representantskapsmøte 23. og 24. november 1971 i Folkets Hus, Oslo.

LOs formann, *Tor Aspengren*, åpnet møtet og ønsket velkommen, særskilt velkomst rettet han til representantene fra Kommunal- og Arbeidsdepartementet, samarbeidskomitéen med DNA, tidligere tillitsmenn i LO, kursdeltakere fra Sørmarka og landsstyret i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Aspengren mintes LO-medlemmer som er døde siden forrige møte i Representantskapet:

Ingemund Haugen var en av dem som var sammen med oss forrige gang Representantskapet var samlet til møte. Ingemund Haugen døde den 25. september bare 59 år gammel. Praktisk talt hele sitt voksne liv hadde han sitt arbeid innenfor den politiske og faglige arbeiderbevegelse. Da han var 26 år gammel ble han knyttet til Arbeiderpartiets revisjonskontor, senere ble LOs revisjonskontor hans arbeidsplass helt til han døde, bare med noen få års avbrudd. I 1959 ble han sjef for LOs revisjonskontor, og i den stillingen utførte han et usedvanlig godt arbeid for LO og forbundene. Han var en god rådgiver i mange ofte vanskelige økonomiske spørsmål — han var en aktiv og engasjert medarbeider i våre møter.

Den 18. oktober døde *Albert Raaen*, 84 år gammel. Hans store arbeidsinnsats går tilbake til første verdenskrig da han ble en sentral skikkelse blant funksjonærene i vårt land. I 1927 ble han formann i Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund. Det var en vanskelig tid, og det ble hans oppgave å arbeide for å få funksjonærene til å se mer realistisk på sin stilling som arbeidstaker. Han kjempet for funksjonærenes organisasjonsrett og for å få arbeidsgiverne til å anerkjenne deres organisasjoner som verdig tariffmotpart. Vi kan si at han lyktes med oppgaven. —

Under krigen ble Albert Raaen arrestert av gestapo. Hans helse ble svekket, og i oktober 1945 trådte han tilbake som forbundsformann, og han gikk ut av Sekretariatet, der han hadde vært medlem siden 1934.

Thor Sønsteby døde 28. september. Han ble 65 år gammel og vi vil minnes ham som den dyktige og energiske tillitsmann i Norsk Sjømannsforbund. Han ble hovedkasserer i forbundet i 1933 da Stuert- og Kokkforbundet gikk sammen med Norsk Sjømannsforbund, og hadde dette vervet i 33 år, til han i 1966 trakk seg tilbake på landsmøtet. Under krigen oppholdt Sønsteby seg i England, og ble medlem av Landsorganisasjonens London-sekretariat. Han fikk der også en rekke andre og viktige arbeidsoppdrag. Etter krigen engasjerte han seg sterkt i arbeidet for utdanning av kokker og stuerter, og utførte på dette området et arbeid som det står respekt av. Han var æresmedlem av sitt forbund fra 1966.

Arvid Dyrendahl må også nevnes. Han døde 11. oktober, bare 56 år gammel, kort tid etter at han hadde tatt over det viktige arbeid som informasjonssekretær i Arbeiderpartiets stortingsgruppe. Han gjorde sin jobb innenfor Arbeiderpartiet og i A-pressen. Han var journalist i Hamar Arbeiderblad, siden redaktør i Tidens Krav i Kristiansund og i Oppland Arbeiderblad på Gjøvik. Gjennom denne virksomhet utførte han et stort arbeid som kom fagbevegelsen til gode, og det vil vi minnes ham for.

Magnus Bratten døde 3. oktober i år, bare 53 år gammel. Han hørte med til en gruppe begavet ungdom som i mellomkrigsåra greidde å skaffe seg utdanning, og som sluttet seg til arbeiderbevegelsen helt fra skoledagene av. Selv ble han filolog. I 1945 ble han ansatt ved Presse- og Informasjonskontoret i LO, et arbeid han hadde i 3 år. De senere åra var han sjef for opplæringsseksjonen i Staten.

La meg også nevne *Johan Pedersen*, som mange representantskapsmedlemmer vil kjenne fra referatene fra disse møtene. Han døde 23. september, 75 år gammel. Johan Pedersen var en fargerik personlighet, en mann som elsket å skrive om arbeiderbevegelsen. I sin ungdom var han journalist, siden ble han free lancer på området og har skrevet en mengde jubileumsberetninger for forbund og fagforeninger, og vi ble vant til å se ham som referent på våre møter.

For noen dager siden fikk vi også melding om at *Henrik Hjartøy* var død. Det skjedde den 19. november — han ble 79 år gammel. De siste årene var han formann i styret for Arbeiderbevegelsens Arkiv. Hele sitt liv var han sterkt bundet til bøker og biblioteker. Storverket i hans liv vil være knyttet til Rjukan offentlige biblio-

tek. Han var dets sjef fra 1917 til 1936 og han skapte der et bibliotek som på sin tid vel hadde landets rikeste samling av litteratur om arbeiderbevegelsen og marxismen. Siden ble Deichmanske bibliotek hans arbeidsplass, fra 1946 som sjefbibliotekar der.

I går, 22. november, fikk vi beskjed om at *Rolf Gerhardsen* var død, 69 år gammel. Hans siste leveår ble ikke godt, preget av mye sykdom. I april i fjor forlot han sin stilling som nyhetsredaktør i Arbeiderbladet etter å ha nådd aldersgrensen.

Rolf Gerhardsen har vært knyttet til arbeiderpressen praktisk talt hele sitt liv. Før krigen arbeidet han i en rekke aviser blant annet i Østfold og Vestfold. Etter krigen ble han knyttet til Arbeiderbladet, der han ble nyhetsredaktør i 1952. I en årrekke fra 1958 var han også formann i Oslo Arbeiderparti.

Vi takker disse kameratene for det arbeid de har utført for våre organisasjoner — vi lover å føre deres arbeid videre. De viste den politiske og faglige arbeiderbevegelse en troskap vi ikke skal glemme. Vi lyser fred over deres minne.

Følgende møtte:

Arbeidernes Presseforbund: Simen Kr. Hangaard, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Arvid Engen, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund: Ole Flesvig, Oslo, Christian Grøndahl, Knaben Gruver, Kåre Rasmussen, Stavanger.

Norges Befalslag: Albert Uglem, Oslo.

Bekledningsarbeiderforbundet: Bjarne Bårdsen, Oslo, Henry Wold, Oslo, Ingeborg Jacobsen, Drammen, Johan Woldvæ, Langevåg.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Rasmus Solend, Oslo, Sigurd Engen, Oslo, Odd Isaksen, Tromsø, Lars Eide, Haugesund, Magnus Toverud, Oslo, Arne Dahl, Kvam, Ole Gudmund Gyberg, Vågsbygd.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Erik G. Kristoffer- sen, Lillestrøm, Nils H. Johannessen, Lillestrøm, Johannes Størksen, Lillestrøm.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund: Reidar Albertsen, Sofiemyr.

Norsk Grafisk Forbund: Reidar Langås, Oslo, Kåre Eriksen, Oslo, Arild Kalvik, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: Kåre Dalberg, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund: Kåre Hansen,

Oslo, Reidar Moen, Oslo, Petter Hansen, Stavanger, Ruth Svendsen, Porsgrunn, Kjell Olsen, Tromsø, Bergljot Nyhus, Oslo, Kjell Johansen, Kråkerøy.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet: Arne Løken, Oslo, Andreas Nordli, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Peer Bruun, Moss, Svenn Eriksen, Tønsberg, Einar L. Nilsen, Bergen, Wilhelm Wold, Trondheim, Willard Kristiansen, Oslo, Gunnar Aagesen, Trolla, Henny Jensen, Hyggen.

Norsk Jernbaneforbund: Arne Olsen, Ski, Sverre Kortvedt, Drammen, Håkon Brunborg, Bergen, Enok B. Skramstad, Elverum.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Petter Gundersen, Herøya, Håkon Bjordal, Høyanger, Sverre Enger, Oslo, Håkon A. Ødegaard, Oslo, Sverre Hansen, Jevnaker, Georg Gram Olsen, Sandefjord.

Norsk Kommuneforbund: Torger Oxholm, Oslo, Randi Moe, Fjellstrand, Alf Helgesen, Bergen, Osvald Løberg, Snåsa, Karsten Berg, Stavanger, Karl Bjerkeli, Hønefoss, Erling Jensen, Hammerfest.

Lensmannsbetjentenes Landslag: Olav Klepp, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: O. Anfinssen, Oslo.

Norsk Losforbund: Kåre Toft, Trondheim.

Luftforsvarets Befalsforbund: Karl M. Olsen, Oslo.

Norsk Murerforbund: Lorang Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: Sigurd Lønseth, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: Arne Andersen, Oslo, Hans Andersen, Skien, Johan B. Magnussen, Oslo, Arne Porsmyr, Lisleby.

For kjøttindustriarbeiderne: Arne Moe, Oslo.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Finn Salomonsen, Grålum, Ola Tromsdal, Verdal.

Norsk Politiforbund: Leif Hagewick, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund: Aage Tømmereek, Oslo, Bjørn Flage Pettersen, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Henrik Aasarød, Oslo, Leif Østlie, Oslo, Kaare Kjæraas, Sandefjord, Wernalf Falao, Bergen, Odd Helland, Trondheim, Einar Dahl, Haugesund, Birger Moss, Harstad.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Wiktor Remme, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Svein Morgenlien, Oslo, Knut Nakken, Oslo.

Telefolkenes Fellesforbund: Harald Fondevik, Oslo, Per Arne Torvik, Ski.

Norsk Tjenestemannslag: Gerd Raaer, Oslo, Bjarne Ingsøy, Oslo,

Ivar Thorbjørnsen, Grålum, Arne Laberg, Bjerkvik, Ruth Ryste, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund: Ivar Nilsen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund: Ole Foshaug, Bakkehaug, Asbjørn Høiås, Trondheim, Arnold Mikkelsen, Laksevåg, Arne Hermansen, Hauketo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund: Olaf Axelsen, Oslo.

Norsk Sufflørforbund:

Norges Urmaker Svenneforbund: Olav J. Olsen, Bergen.

Norsk Sosionomforbund: Tor Rønning, Oslo.

Fylkenes representanter:

Akershus fylke: Leif Stensrud, Vollebekk.

Aust-Agder fylke: Tellef Rislå, Herefoss.

Bergen fylke: Martin Tveiten, Bergen.

Buskerud fylke: Trygve Lillebyen, Kongsberg.

Finnmark fylke: Kåre Flå, Vardø.

Hedmark fylke: Henry Løvang, Slettås.

Hordaland fylke: Kristoffer Ravnøy, Kleppstø.

Møre og Romsdal fylke: Gunnar Gundersen, Kristiansund N.

Nordland fylke: Rolf Thoresen, Ankenesstrand.

Oppland fylke: Magne Mælumshagen, Lillehammer.

Oslo fylke: Ivar Ødegård, Oslo.

Rogaland fylke: Birger Hansen, Sandnes.

Sogn og Fjordane fylke: Per Askeland, Stråheim.

Telemark fylke: Anker Herlofsen, Skien.

Troms fylke: Henry Riis, Tromsø.

Nord-Trøndelag fylke: Asmund Gjörv, Follafoff.

Sør-Trøndelag fylke: Odd Asphjell, Orkanger.

Vest-Agder fylke: Mauritz Thorkildsen, Mandal.

Vestfold fylke: Richard Thon, Tønsberg.

Østfold fylke: Leo Johannesen, Gressvik.

Fra Sekretariatet: Tor Aspengren, Einar Strand, Thorleif Andresen, Finn Nilsen, Lage Haugness, Otto Totland, Leif Andresen, Arne Born, Olaf Karling, Klaus Kjelsrud, Egil Halvorsen, Henry Nicolaysen, Åge Petersen, Fritz W. Hannestad.

Varamenn til Sekretariatet: Leif Haraldseth, Tor Halvorsen, (møter som varamenn for de valgte tillitsmenn i LO), Øistein Larsen, Eivind Strømmen, Olav Bratlie, Else Ørbæk, Erling Johansen, Thorvald Karlsen, Erik Eriksen, Leif Skau.

Fra revisjonsutvalget: Harry Jørgensen, Jens Torp, Marie Lindquist.

Fra distriktskontorene:

LOs distriktskontor i Bergen: Finn Lien, Olav Lerø.

LOs distriktskontor i Bodø: Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakke-jord.

LOs distriktskontor i Drammen: Thorbjørn Hagen.

LOs distriktskontor i Gjøvik: Ole Knapp.

LOs distriktskontor i Hamar: Johnny Røed.

LOs distriktskontor i Kirkenes: Per A. Utsi.

LOs distriktskontor i Kristiansand: Oddvar Gøthesen, Aage Bjor-vand.

LOs distriktskontor i Molde: Yngve Hågensen.

LOs distriktskontor i Porsgrunn: Harald E. Olsen.

LOs distriktskontor i Sarpsborg: Thorleif Hansen.

LOs distriktskontor i Stavanger: Arne Li.

LOs distriktskontor i Tromsø: Rolf Nilssen.

LOs distriktskontor i Trondheim: Rikhard Haugen, Rolf-Thore Hildebrandt.

LOs administrasjon: Egil Ahlsen, Harald Andersen, Liv Buck, Odd Eide, Kai Ekanger, Øistein Gulbrandsen, Thorleif Holth, Kjell Lien, Kurt Mosbakk, Mirjam Nordahl, Knut Ribbu, Ragnar Røberg-Larsen, Arne G. Strangel, Olaf Sunde, Richard Trælnes, Per Haraldsson.

Samarbeidskomitéen DNA—LO: Trygve Bratteli, Reiulf Steen, Ronald Bye.

Statstjenestemannskartellet: N. R. Mugaas.

LOs kvinnenemnd: Lillian Bekkevad.

Fylkesutvalget for samorganisasjonene i Akershus: Trygve Aaker-vik.

Postfolkenes Fellesforbund: Ragnar Ødven.

Statssekretær: Ulf Sand.

Statssekretær: Thv. Stoltenberg.

Statsråd Odvar Nordli, 24. november.

Statssekretær Leif Aune, 23. november.

Referent: Jon Myren.

Sakliste og forretningsorden.

Fra Sekretariatet forelå følgende forslag til sakliste for møtet:

1. Åpning.
2. Tilsettinger ved LOs revisjonskontor.
3. Tilsetting av 2. sekretær ved LOs distriktskontor, Trondheim.
4. Suppleringsvalg til Sekretariatet.
5. Oppgjørsformene.
6. Tariffrevisjonen 1972.

Forslaget til sakliste ble enstemmig godkjent uten merknader. Følgende forretningsorden ble vedtatt:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer bare ved LOs presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse, og for siste møte ved dets avslutning.

Saklista pkt. 2. Tilsetting ved LOs revisjonskontor.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

1. LOs revisjonssjef, Ingemund Haugen, avgikk ved døden i september 1971.
Etter forslag fra Revisjonsutvalget innstilles på at Arne G. Strangel tilsettes som ny revisjonssjef ved LOs revisjonskontor.
2. Bjørn Berg ble av Sekretariatet tilsatt som revisjonsassistent 10. august 1970. Hans prøvetid er nå omme, og det innstilles på at han gis fast tilsetting ved LOs revisjonskontor.

Ingen hadde merknader til innstillingen som ble enstemmig vedtatt.

Saklista pkt. 3. Tilsetting av 2. sekretær ved LOs distriktskontor, Trondheim.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

Jacob Grava, LOs distriktssekretær i Drammen, er gått over i ny stilling.

Sekretariatet vedtok 7. juni å overføre annen-sekretæren

ved LOs distriktskontor i Trondheim, Thorbjørn Hagen, til Drammens-kontoret og lyse ut stillingen i Trondheim.

Det meldte seg 20 søkere.

Sekretariatet vedtok 23. august å tilsette Rolf-Thore Hildebrandt som ny 2. sekretær i Trondheim. Ved behandlingen i Sekretariatet ble det avgitt én stemme for Rolf Antonsen.

Det innstilles overfor Representantskapet på at tilsettingen av Rolf-Thore Hildebrandt godkjennes.

Ingen hadde merknader. Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Saklista pkt. 4. Suppleringsvalg til Sekretariatet.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

Femte varamann til Sekretariatet, Arne Li, ble i forrige representantskapsmøte ansatt som LOs distriktssekretær i Stavanger. Han er senere gått av som tillitsmann i sitt forbund og går dermed ut av Sekretariatet.

Sekretariatet innstiller på at 6.—9. varamann rykker fram én plass, og at Reidar Langås, Norsk Grafisk Forbund, velges som ny 9. varamann til Sekretariatet.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt uten merknader.

Saklista pkt. 5. Oppgjørsformene.

Saklista pkt. 6. Tariffrevisjonen 1972.

Representantskapet hadde intet å innvende mot formannens antydning om at ovennevnte to punkter på sakliste ble behandlet under ett.

Thorleif Andresen overtok møteledelsen etter henstilling fra formannen.

Tor Aspengren holdt følgende innledningsforedrag:

Den *internasjonale økonomiske utvikling* er av stor betydning for utviklingen i Norge. Slik må det nødvendigvis være for et lite land med en sterk utadvendt økonomi. La meg i denne sammenheng få minne om at om lag 40 prosent av vår samlede produksjon går til eksport, dvs. at vi for denne store del av vår produksjon er avhengig av markeder i utlandet.

I 1970 og 1971 har det vært en svak produksjonsvekst i de vestlige industriland sett under ett. En har lenge regnet med at denne utvikling etter hvert ville slå over i oppgang, men det synes nå ganske klart at denne oppgangen kommer senere enn en tidligere

regnet med. Dels henger dette sammen med at det i mange land er satt i verk tiltak som skal bidra til å hindre den sterke pris- og kostnadsutviklingen. I første rekke gjelder dette Vest-Tyskland, Storbritannia og Italia. For oss er det viktig at også Sverige har hatt en meget svak produksjonsutvikling i 1971.

I tillegg til dette er det spesielle usikkerhetsmomenter som er knyttet til valutasituasjonen, og det er klart at dette i enkelte land kan føre til en begrensning i veksten.

Jeg vil imidlertid gjerne få presisere at i Norge er den økonomiske situasjon for tiden forholdsvis god. Jeg skal om et øyeblikk komme tilbake til de vansker vi har. I nasjonalbudsjettet regner Regjeringen med at veksten i 1971 vil bli på 5,1 prosent, mens den i 1972 vil bli på 4,7 prosent. La meg også få minne om at vi for øyeblikket har liten ledig kapasitet — noe som bl. a. gjør at vi har en situasjon med *full sysselsetting*.

I den siste konjunkturrapporten fra Statistisk Sentralbyrå sies det da også at «industriproduksjonen totalt sett har imidlertid hittil utviklet seg tilfredsstillende sett på bakgrunn av de svake konjunktorene ute».

Når jeg har slått fast disse positive trekk, er det fordi jeg ikke vil at folk skal bli sittende igjen med inntrykk av at vår økonomi er dårlig.

Vi skal imidlertid heller ikke underslå at det også er *negative trekk i bildet*. Vår økonomi er fremdeles i en pressituasjon — noe som bl. a. fører til et for stort underskott i utenriksøkonomien og en for sterk pris- og kostnadsutvikling.

Men denne prissituasjonen skyldes først og fremst den innenlandske etterspørselen. På grunn av den forholdsvis svake utviklingen i utlandet — som jeg beskrev tidligere — har avsetningsforholdene for store deler av vår eksportindustri stadig forverret seg. Dette har imidlertid foreløpig bare i liten grad avspeilet seg i produksjonsutviklingen. Hittil har eksportbedriftene utnyttet produksjonskapasiteten til å produsere for lager. Det er imidlertid klart at dette ikke kan fortsette så svært lenge mer. Skulle stagnasjonstendensene i Vest-Europa vare ved i tida framover, er det sannsynlig at lageroppbyggingen ikke kan fortsette i samme tempo som før, og at produksjonstakten derfor vil måtte reduseres.

La meg igjen slå fast at dette bygger på forutsetningen om at utviklingen i Vest-Europa går slik som jeg her har skissert. Går utviklingen i de vest-europeiske land i en mer positiv retning, vil dette også slå ut i gunstigere avsetningsforhold for vår eksportindustri.

Det er klart at disse problemene i eksportindustrien stiller denne

industri overfor spesielle problemer. Det er bl. a. ingen grunn til å legge skjul på at fortjenestene i mange eksportbedrifter for tiden er hardt presset.

La meg så få si noen ord om prisutviklingen.

Da Arbeiderpartiet overtok regjeringsansvaret hadde vi en periode bak oss med en stadig aksellererende prisstigning.

Sammenliknet med tilsvarende kvartal ett år før, viste konsumprisindeksen følgende utvikling i 1970 og i begynnelsen av 1971 (de direkte virkninger av innføringen av merverdiavgiften er holdt utenfor):

1. kvartal 1970	3,1 prosent
2. kvartal 1970	3,6 prosent
3. kvartal 1970	5,0 prosent
4. kvartal 1970	6,2 prosent
1. kvartal 1971	7,2 prosent

En av A-regjeringens viktigste oppgaver var å få den økonomiske situasjon gradvis under kontroll ved å dempe presset i økonomien, og dermed å få en svakere prisutvikling.

De tilsvarende tall etter regjeringsskiftet er følgende:

2. kvartal 1971	6,8 prosent
3. kvartal 1971	5,8 prosent

Mens vi i 1970 mot slutten av året altså fikk en aksellererende utvikling i prisene, går nå utviklingen i motsatt retning. Det er all grunn til å regne med at denne utviklingen vil fortsette.

Det er flere årsaker til denne utviklingen. Det generelle press i økonomien er blitt noe svakere, noe som bl. a. har sammenheng med desembertiltakene i fjor, og de milde bremsetiltak som Regjeringen satte i verk på forsommeren i år. I tillegg har vi hatt et svakere press utenfra. Dessuten har utviklingen også sammenheng med praktiseringen av prisstoppbestemmelsene, og med det forhold at halvparten av prisutslaget av årets jordbruksoppgjør ble subsidiert vekk.

Hittil i år har den spesielle *matvareindeksen* steget med 4,2 prosent (januar—oktober), mens den tilsvarende stigning i samme måneder i fjor var på hele 8,6 prosent.

Folk med lave inntekter og forholdsvis mange barn må bruke en større andel av sine inntekter til matvarer enn andre grupper. Dette forholdet gjør at årets prisstigning gir et riktigere fordelingsmessig utslag enn hva tilfellet var i fjor.

Men selv om prisutviklingen nå er bedre enn tidligere, er den fremdeles *for sterk*. Det må fremdeles være en oppgave for Regjeringen å sikre en svakere prisutvikling — men samtidig må vi unngå at denne politikk fører til stagnasjonstendenser i økonomien, slik vi bl. a. har sett eksempler på i Sverige.

I 1970 var Norge prismessig i utakt med andre land. Ifølge OECDs statistikk økte konsumprisindeksen i Norge med 13,2 prosent i løpet av 1970, noe som i særklasse var den største prisstigningen i hele OECD-området i dette år.

Ser vi bort fra de direkte virkninger av innføringen av 20 prosent merverdiavgift, hadde Norge i løpet av 1970 en prisstigning på 7,0 prosent. Av de europeiske OECD-landene var det bare Sverige som hadde en sterkere prisstigning. De øvrige europeiske OECD-landene lå til dels langt bedre an enn Norge.

I 1971 er Norge på nytt kommet i pristakt med verden for øvrig. Etter OECD-statistikken har konsumprisene i Norge i siste halvår (fra februar 1971 til august 1971) steget med 2,1 prosent. Av de europeiske OECD-landene var det bare Sverige og Italia som hadde en gunstigere prismessig utvikling, mens Vest-Tyskland har hatt den samme prisutvikling som Norge. Alle de øvrige europeiske OECD-landene har hatt en sterkere prisstigning enn Norge i det siste halve året. I Danmark steg konsumprisene med 3,2 prosent, og i Finland med 4,7 prosent. I en for oss viktig handelspartner som Storbritannia var stigningen 5,1 prosent.

I den tariffperiode vi står foran, vil vi høyst sannsynlig få pensjonsalderen senket fra 70 år til 67 år. Vi vil derfor ikke kreve noen generell arbeidstidsforkortelse, bortsett fra kortere arbeidstid for skift- og turnusarbeidere. Regjeringen har i Trontalen bebudet at den på det politiske plan vil utrede spørsmålet om 40 timers uke. Vi må selvsagt være klar over at en slik senkning av pensjonsalderen med 3 år i ett løft betyr en betydelig overføring av inntekter fra de yrkesaktive til pensjonistene, og at vi på dette område innen fagbevegelsen må være villig til å ta de økonomiske konsekvenser dette måtte innebære.

Når vi ser på den lønnsglidning og den nominelle lønnsøkning som har funnet sted og likeledes den reallønnsforbedring som har blitt grupper til del, er jeg ikke et øyeblikk i tvil om at lavtlønnsproblemet nå blir det store spørsmål og må prioriteres ved denne tariffrevisjon. Mer enn $\frac{1}{3}$ av våre medlemmer har liten eller ingen lønnsglidning hatt. Det betyr at bortimot $\frac{2}{3}$ har fått mer enn hva gjennomsnittet gir uttrykk for. Med andre ord har vi fått en skjevhet så stor som vi tidligere ikke har hatt. Hvis vi så noenlunde skal greie å mestre denne situasjon med lavtlønnsgrupper og

med dem som står på regulativ-lønninger og normallønnsoverenskomster som ikke har hatt noen glidning, er vi nødt til å be om visse hensyn fra dem som ligger på en relativ høy lønn. Innenfor staten har de nå nedsatt et eget utvalg som skal se på hele lønnssystematikken. Vi er glad for det fordi vi tror, selv om ikke dette blir ferdig før tariffrevisjonen, det vil kunne danne et godt grunnlag for kommende tariffrevisjon når det gjelder et mer tidsmessig og moderne regulativ.

Når det gjelder hvilken form for indeks en skal ha, så har vi sett en rekke krav hvor det pekes på en helautomatisk regulering, og at vi skal ha et svingningstall på 2—3 poeng. Jeg må for min del si at har vi ikke tidligere hatt prisutviklinger hvor det har vært vanskelig å kontrollere, ja, så vil vi få det i en slik situasjon. La oss tenke oss at tariffoppgjøret er over, eller vi kan jo bare ta den tariffperiode vi nå har lagt bak oss. Dersom vi skulle hatt et svingningstall på 2—3 poeng, da ville vi helt sikkert hatt gående kontinuerlige indeksreguleringer med etterfølgende prisforhøyelser, og jeg tror det ligger klart i dagen for noen hver at det er ikke noen ordning som arbeidsfolk tjener på.

Når det gjelder oppgjørsformene, har vi hatt et utvalg som har sett på den saken. På representantskapsmøtet i mai i Stavanger ble det gjort vedtak om å nedsette et utvalg som skulle komme med et opplegg om oppgjørsformene til denne tariffrevisjon. Forslaget ligger nå i representantenes mapper. Personlig har jeg vanskelig for å tro at det kunne komme noe eksakt eller noe konkret ut av dette. Det er klart at når det gjelder selve oppgjørsformen, så er den noe en aldri kan stadfeste som en permanent foreteelse for enhver tariffrevisjon. Det må være den økonomiske situasjon i det øyeblikk vi fremmer våre krav og likeledes vurderingen av den tariffperiode vi går inn i som må legges til grunn. Derfor tror jeg at dette utvalget som nå har lagt fram en innstilling må sitte enda en tid, for det er jo her snakk om å bygge på erfaringer, og får jeg da lov til å antyde det opplegg som vi kommer til litt senere, som forhåpentlig Representantskapet vil gå inn for ved denne tariffrevisjon. Det er ikke minst på grunn av situasjonen om å kunne få de lavest lønte opp og finne fram til et fullstendig samordnet oppgjør med adgang for forbundet til å ta ut sitt for eksempel til minstelønnssatser, personlige lønninger, generelle akkordforbedringer m. v. Men også slik at den enkelte arbeidsplass får et visst beløp å plassere på de områder det ikke er mulig å nå verken på det sentrale eller forbundsvis plan. Da kan man for det første skape en mer tilfredshet ved at også de får være med i en del av tariffrevisjonen, men fremfor alt å kunne nå de mennesker som gjennom

en eller flere perioder har fått en skjev utvikling. Det er mulig at man på bakgrunn av en erfaring i en slik periode kan greie å fremlegge en hoveddrømme om hva som bør være regelen, med visse unntak på grunnlag av situasjonen.

La meg så si litt om § 15, punkt 5, som det har vært svært vanskelig å finne forståelse for. Punkt 5, siste del, som kom inn på Kongressen i 1969, gjøres bare gjeldende i det øyeblikk en er inne i en forhandlingsfase med arbeidsgivermotparten. I det øyeblikk en ikke kommer noen vei i forhandlingene og må foreta plassoppsigelse for å komme et skritt videre, bortfaller automatisk LOs vedtekter når det gjelder avstemningsregler. Da er det Arbeidstvistloven som kommer inn i bildet, og på det område er Riksmeklingsmannen suveren. Vi vil derfor si det slik at om et forbund i Representantskapet stemmer mot samordnet oppgjør og tar forbehold om å forhandle alene, så må det være klar over at i det øyeblikk meklingen påbegynnes, da er man i en helt ny situasjon.

Vi har denne gang gitt uttrykk for at vi ønsker en tariffrevisjon som er avsluttet i forbindelse med at løpende overenskomster går ut. Vi har derfor i Sekretariatet vært enige om at kort tid etter at Representantskapet er holdt, nærmere bestemt 15. desember, skal kravene fremmes, og forhandlinger skal opptas umiddelbart på nyåret. Vi skal de bruke den tiden fram til 14.—15. mars både til generelle forhandlinger og til forbundsvis drøftelser, slik at vi får plassoppsigelsen utløp samtidig med utløpet av overenskomstene.

Ved årets inntektsoppgjør vil også vilkårene for pensjonistene innenfor den private sektor bli tatt opp til behandling. Dette forholdet er i den siste tida angrepet i den borgerlige presse, og jeg må forstå det slik at det er fordi LO har kommet inn i bildet for å ivareta denne store gruppes økonomiske interesser. La meg om denne saken bare presisere dette. I forbindelse med den siste regulering av grunnpensjonen i Folketrygden, ble det etablert kontakt mellom Norsk Pensjonistforbund og LO. Pensjonistforbundet har 32 000 medlemmer, og gjennom et samarbeid med LO vil de få den støtte som er nødvendig i forbindelse med forhandlingene om sine egne pensjoner. Vanligvis er det slik at pensjonene blir regulert ved nyttår. Dette betyr at pensjonistene må vente $\frac{3}{4}$ år etter en tariffrevisjon med å få sine pensjoner justert. Fra LOs side legger vi stor vekt på å få flyttet justeringene fram til tidspunktet for inntektsoppgjøret. Vi må se dette som et rettferdskrav, og vi må fra vår side medvirke slik at dette blir gjennomført.

Sekretariatet har i en rekke møter diskutert tariffopplegget. Mot

én stemme er det kommet fram til et opplegg som jeg skal komme nærmere inn på senere i dette foredraget.

Den økonomiske situasjon i Norge i inneværende tariffperiode har vært preget av etterspørselspress og sterk prisstigning. Det har generelt vært full sysselsetting og øking i produksjon og produktivitet, men svakere enn vanlig.

I den nylig fremlagte foreløpige innstilling fra Det tekniske beregningsutvalg er det gitt en hel del faktiske opplysninger om den utvikling som har funnet sted.

Bruttonasjonalproduktet økte med 3,5 prosent fra 1969 til 1970, og er — i følge nasjonalbudsjettet — beregnet å øke med 5,1 prosent fra 1970 til 1971. Produktivitetsveksten var på 2,0 prosent fra 1969 til 1970, og vil trolig bli på 4,0 prosent fra 1970 til 1971.

Etter den foreløpige innstilling fra Det tekniske beregningsutvalg steg årslønnen for voksne arbeidere i industrien med 10,7 prosent fra 1969 til 1970, og vil etter anslagene stige med 12,2 prosent fra 1970 til 1971. Da konsumprisindeksen økte med 4,5 prosent fra 1969 til 1970 (ekskl. de direkte virkninger av innføringen av 20 prosent moms) og etter anslagene vil øke med 6,1 prosent fra 1970 til 1971, gir dette en reallønnsøkning på 5,9 prosent fra 1969 til 1970, og på 5,7 fra 1970 til 1971.

På grunn av den sterke lønnsglidningen dekker disse gjennomsnittstallene over store variasjoner.

En av de konklusjoner en kan trekke ut av disse tallene er at forskjellen i lønnsutviklingen for grupper med og uten (med stor eller liten) lønnsglidning er større enn vanlig. Dette er et forhold som nødvendigvis må få betydning for opplegget av tariffrevisjonen 1972.

Beregningsutvalget har i sin foreløpige innstilling også søkt å vurdere den fremtidige utvikling, både den aktuelle konjunktursituasjon og mulige virkninger av ulike «størrelser» for inntektsoppgjørene 1972 på f. eks. slike forhold som prisutvikling og eierinntekter. Det er klart at utvalget når det gjelder disse ting står på svakere grunn enn der de beskriver en utvikling som har funnet sted.

Konjunktursituasjonen er i øyeblikket ikke den beste. Det knytter seg også en viss usikkerhet til utviklingen framover, da denne blant annet vil være avhengig av de økonomisk-politiske tiltak som gjennomføres i de ulike land for å bedre situasjonen. Det er imidlertid grunn til å regne med at en vil stå overfor en lysere konjunktursituasjon framover våren 1972 enn tilfelle er i dag.

Av dette kan en når det gjelder opplegget til tariffrevisjonen 1972 trekke den konklusjon at fastsettingen av det generelle lønns-

krav bør utstå inntil en har fått større klarhet over konjunkturutviklingen internasjonalt og her i landet.

Idet vi viser til forannevnte, mener Sekretariatet at det ved tariffrevisjonen 1972 må legges størst vekt på at lavtlønnsgruppene får et tillegg, slik at kløften mellom de høyt- og de lavtlønte blir minst mulig. Et generelt tillegg må også gis. Lønnsglidningsgarantien som vi fikk gjennomført i 1970, må forbedres og gjøres gjeldende for den enkelte ansatte.

Da vi i denne tariffperiode høyst sannsynlig vil få nedsatt pensjonsalderen til 67 år, vil vi ikke fra LOs side reise krav om generell nedsettelse av arbeidstiden. For skiftarbeidere på helkontinuerlig skift, turnusordninger som kan sammenliknes med dette og arbeid under dagen, kreves arbeidstia forkortet til 38 timer pr. uke i gjennomsnitt. Ordinære to-skiftsarbeidere og turnusarbeidere med arbeid på søn- og helligdager skal ha sin arbeidstid forkortet til 40 timer pr. uke i gjennomsnitt.

Skiftgodtgjørelse i kroner og øre skal forhøyes med samme pro-sentsats som det generelle tillegg.

Det må dessuten kreves at man får en avtale om 5 dagers uke, der dette er mulig.

Avlønning og tidsfaktor i forbindelse med beredskapsvakter må også tas opp ved forhandlingene.

Ved overtidarbeid betales overtidsgodtgjørelsen på timefortjeningen — og ikke som nå på bare timelønn.

Det reises krav om kompensasjon ved fridager med full lønn for ansatte som normalt tjenestegjør på helligdager og høytidsdager som faller på ukens hverdager.

Aldersgrensen for unge arbeidere endres fra 19 til 18 år.

Prinsippet om at en del av det generelle lønnstillegg skal kunne overføres til forhandlinger på den enkelte bedrift, må også tas opp.

Likhetsspørsmålene som lønn under sykdom, lønn ved militærtjeneste, siviltjeneste og repetisjonsøvelser samt tjeneste i Sivilforsvaret som medfører arbeidstap, lønn under kortere permisjoner m. v. må tas opp under forhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening, likeledes må lønnssystemene tilpasses. Likelønnsprinsippet i avtalen mellom N.A.F. og LO om godtgjørelse for helligdager og 1. og 17. mai må få en klar formulering.

Avtaleperioden bør være 2 år.

Bestemmelse om indeksregulering tas opp og bør stå åpent til under forhandlingene.

Spørsmålet om at de tarifferte tillegg som gis ved tariffrevisjon, indeksregulering eller ved lønnsglidningsgaranti bare skal gis til organiserte lønnstakere, kreves opptatt. På samme måte kreves det

at ved innskrenkninger i arbeidsstyrken skal de organiserte ha fortrinnsrett til fortsatt arbeid. Krav om kontingenttrekk som har vært reist tidligere reises på ny.

De krav som er nevnt, må utformes og reises av Landsorganisasjonen over Norsk Arbeidsgiverforening.

Representantskapet forutsetter at oppgjørets sluttresultat må tilpasses den enkelte tariffavtale. Denne tilpassing skjer gjennom forhandlinger mellom det enkelte forbund og dets tariffmotpart. Om nødvendig deltar LO i forhandlingene.

Som følge av at tariffrevisjonen 1972 ikke kan gjennomføres på samme måte overalt i arbeidslivet og på bakgrunn av spesielle lønssystemer, må det for innenriksfarten, handel- og kontorsektoren, rutebilene, kjøttindustrien, baker- og konditorfaget, hermetikkfabrikkene, jernbanebetjeningen ved LKAB, skredderfaget, trelastutsalgene og rengjøringsoverenskomsten, føres separate forhandlinger. Forhandlinger føres også for de grafiske grupper (typografene) for å få behandlet de spesielle tekniske skjevheter man har i dette yrke.

Innen den offentlige sektor — stat og kommune — må det også føres spesielle forhandlinger da lønnsutviklingen i disse områder i gjennomsnitt i tariffperioden ikke har vært den samme som i den private sektor. Sekretariatet må derfor i samråd med Statstjenestemannskartetlet og forbundene i kommunesektoren utforme de spesielle krav som må stilles.

For å styrke miljø- og vernearbeidet på den enkelte bedrift, skal der dersom en av partene ber om det, nedsettes et verne- og miljøutvalg som skal ha til oppgave å arbeide for et bedre miljø ved bedriften. Verne- og miljøutvalget bør bestå av representanter fra de ansatte og bedriften.

Utvalgets størrelse avtales mellom partene på bedriften.

I utvalget skal bedriftslege, hovedverneombud, vernesjef eller en annen ansvarlig representant fra ledelsen være med. De ansattes representanter i utvalget skal ha samme status som tillitsmenn i Hovedavtalens § 3, kapittel 3.

Landsorganisasjonen må ved denne tariffrevisjon overfor myndighetene kreve at den økonomiske ramme som en kommer fram til ved forhandlingene mellom N.A.F. og LO for det private næringsliv, også må gjelde for alle andre som skal ha sine inntekter og lønninger revidert.

Vi vil også måtte kreve av myndighetene at de iverksetter en skjerpet prisovervåking, slik at de lønnstillegg som gis blir reelle tillegg, og ikke blir oppspist for store gruppers vedkommende kort tid etter inntektsoppgjørene.

Under disse forutsetninger vil en råde til at Representantskapet går inn for samordning av lønns- og inntektsoppgjørene for de tariffavtaler som har utløp første halvår 1972, og at Representantskapet samtidig gir Sekretariatet fullmakt til å utforme de endelige krav som skal stilles.

Oppgjørsformene.

Så litt om oppgjørsformene, fortsatte Aspengren. På representantskapsmøtet i Stavanger i mai 1970 fikk vi et vedtak sålydende:

«Representantskapet ber om at Sekretariatet, eventuelt ved nedsettelse av et eget utvalg, vurderer erfaringene fra årets tariffrevisjon med sikte på å finne fram til hensiktsmessige oppgjørsformer i framtida. Forslag om oppgjørsformen avgis så tidlig at det kan drøftes av forbundene og lokale organisasjonsinstanser før Representantskapet tar standpunkt til revisjonen 1972.»

I sekretariatsmøte i juni samme år ble følgende tillegg gitt: Utvalget skal også se på avstemningsforholdene for bedrifter utenfor Norsk Arbeidsgiverforening.

De som ble valgt til å se på disse forhold var: Odd Højdahl, Otto Totland, Lage Haugness, Leif Skau, Henry Nicolaysen, Åge Petersen, Klaus Kjelsrud og en av juristene.

I sekretariatsmøte den 22. juni 1970 ble det besluttet at formannen i Statstjenestemannskartetlet, N. R. Mugaas, skulle tiltre utvalget.

Sekretariatet hadde tidligere den 10. september 1969 oppnevnt et annet utvalg til å utrede spørsmålet om nødvendige endringer i Arbeidstvistlovens § 35, nr. 7 — den såkalte koblingsbestemmelsen.

Som medlemmer av dette utvalg var oppnevnt:

Odd Højdahl, Leif Skau, Lage Haugness, Olav Bratlie, Leif Andresen, Arne Li, Otto Totland, Olaf Sunde og Steinar Halvorsen.

Da de spørsmål som de to utvalgene skulle behandle delvis griper inn i hverandre, og videre da medlemmene til dels, men ikke helt ut var de samme i de to utvalgene, ble det den 8. mars 1971 holdt et fellesmøte mellom de to utvalgene.

På dette fellesmøtet besluttet man å slå de to utvalgene sammen til ett utvalg med henblikk på i fellesskap å behandle de to sakene.

Etter at Odd Højdahl den 16. mars 1970 ble utnevnt til sosialminister overtok Thorleif Andresen vervet som formann for de utvalgene.

Ulf Sand fratrådte den 19. mars 1971 da han ble utnevnt til statssekretær.

Arne Li fratrådte den 1. august 1971 da han tiltrådte som LOs distriktssekretær i Stavanger.

Steinar Halvorsen sluttet i Landsorganisasjonen den 1. mars 1971 og fratrådte fra samme tid som medlem av utvalget.

Det har ikke vært foretatt oppnevninger til erstatning for Ulf Sand, Arne Li og Steinar Halvorsen.

Når dette tas med her, så er det ikke minst fordi jeg senere i foredraget vil komme tilbake til «takten» i utvalgenes arbeid.

I utvalgets mandat, del I, heter det:

De erfaringer man har fra tariffrevisjonen 1970 vil variere fra forbund til forbund og vil derfor ikke være særlig egnet som grunnlag for fastsettelse av generelle retningslinjer.

Mandatets del II.

Utvalgets vurdering når det gjelder hensiktsmessige oppgjørsformer for framtida.

Utvalget vil innledningsvis presisere at LO ved alle tariffrevisjoner har et særlig ansvar for å legge opp og lede tariffoppgjørene på en sådan måte at ingen gruppe blir skadelidende.

Det må videre være LOs oppgave å lede og styre lønnsutviklingen i landet i den utstrekning den samlede fagbevegelse kan øve innflytelse på denne. Herunder må LO ha en spesiell plikt til å ivareta interessene for de svakest og dårligst stilte gruppene. Med henblikk på dette må den tariffpolitikk som legges opp være slik at andre grupper innen fagbevegelsen må innordne seg og vise solidaritet der hvor dette er nødvendig for på en effektiv måte å hjelpe de svakest og dårligst stilte gruppene til å bedre sine kår. Dette kan gjøre det nødvendig at enkelte forbund som er i mot at et oppgjør skal ordnes som et felles-oppgjør eller samordnet oppgjør, kan bli nødt til å bøye seg for et flertallsvedtak i Representantskapet om at oppgjøret skal legges opp som et felles-oppgjør eller samordnet oppgjør dersom flertallet i Representantskapet er av den mening at dette vil være den mest effektive måte å fremme kravene på.

Utvalget vil i denne forbindelse også peke på at spørsmålet om et oppgjør skal gjennomføres som et felles-oppgjør eller et samordnet oppgjør og med felles avstemning, ikke er et spørsmål som LO alene har herredømme over. For tariffavtaler som har samme utløpstid vil det ligge i tariffmotpartens hender å kunne framtvinge et felles-oppgjør. Dette kan skje og har i praksis skjedd ved at tariffmotparten inntar det standpunkt at de endringer som skal foretas skal sees under ett for samtlige overenskomstområder. Dette kan videre skje ved at tariffmotparten, i tilfelle arbeidsnedleggelse varsles fra noe enkelt forbund, går til mottrekk og setter makt bak sine krav om at

de endringer som skal foretas må sees under ett fra samtlige, og for å tvinge dette igjennom tar ut samtlige de øvrige fag i lockout.

Derved vil man uansett hva LO måtte ha bestemt, kunne bli tvunget over i et faktisk felles-oppgjør.

Utvalget har festet seg ved at Kongressen i 1969 enstemmig tiltrådte redaksjonskomitéens innstilling, hvor det klart var uttalt at det ikke ville være mulig å finne fram til retningslinjer som kan gjelde generelt for framtidige tariffoppgjør, men at det man måtte gjøre er å vurdere og fastlegge framgangsmåten ved tariffoppgjørene i hvert enkelt tilfelle.

Utvalgene har til tross for dette vedtak foretatt en helt selvstendig vurdering av disse forhold.

Utvalget er kommet til det resultat at alle forhold tatt i betraktning vil det ikke være tilrådelig gjennom noe vedtak å fastlegge bestemte oppgjørsformer som skal nyttes for framtida. Gjør man dette vil man utvilsomt komme i den situasjon at man låser oppgjørsformene på en sådan måte at det ikke vil bli mulig å ta hensyn til hva som vil være det beste og mest hensiktsmessige for å styrke og lede lønnsutviklingen i landet og for å ivareta de enkelte gruppers interesser under hensyntaken til forholdene slik disse ligger an ved den enkelte tariffrevisjon.

Med de bemerkninger og tilføyelser som er gjort foran er utvalget således i sin konklusjon og etter en selvstendig vurdering av denne saken, kommet til samme resultat som det enstemmige kongressvedtak i 1969: At det ikke bør fastsettes bindende retningslinjer for framtidige tariffoppgjør.

Utvalget vil også peke på at et eventuelt sådant vedtak fattet på et representantskapsmøte, ikke vil være bindende for framtidige representantskapsmøter.

Etter utvalgets oppfatning måtte et sådant vedtak for å være bindende for framtidige representantskaper, fattes av Kongressen. Et slikt kongressvedtak ville imidlertid som nevnt foran hindre de framtidige representantskapsmøter i å bestemme den oppgjørsform som etter situasjonen i det enkelte konkrete tilfelle ville være mest hensiktsmessig og effektiv.

Mandatets del III.

Utvalgets vurdering av avstemningsforhold for bedrifter utenfor Norsk Arbeidsgiverforening.

Utvalget forstår denne delen av mandatet slik at det her er spørsmål om hvorvidt ansatte i bedrifter som ikke står tilsluttet N.A.F. skal delta i avstemninger som gjelder overenskomster med N.A.F.

Når det gjelder sådanne bedrifter må man sondere mellom tre forskjellige grupper:

Man har for det første den gruppen hvor det foreligger tariffavtale med bedriften om at den til enhver tid gjeldende overenskomst med N.A.F. skal være gjeldende overenskomst mellom bedriften og forbundet. I sådanne tilfeller synes det naturlig at arbeidstakere ved slike bedrifter deltar i avstemninger som gjelder overenskomster med N.A.F.

Den andre gruppen omfatter de bedrifter som man har særskilt overenskomst med og hvor denne ikke er knyttet til den til enhver til gjeldende overenskomst med N.A.F., og hvor man ofte har bestemmelser som avviker fra de tilsvarende overenskomster med N.A.F. Når det gjelder denne kategorien antar man at det må være riktig at de ansatte ved en sådan bedrift stemmer særskilt over den overenskomst som skal gjelde ved deres bedrift og at disse som en konsekvens av dette ikke deltar i avstemningen over forslag vedrørende overenskomster med N.A.F., idet disse forslag i slike tilfeller ingen direkte interesse har for disse arbeidere — noe som kan tenkes å påvirke deres stemmegivning. Annerledes vil dette kunne stille seg dersom overenskomst med N.A.F. antas å ville være retningsgivende på vesentlige punkter for deres egen overenskomst.

Den tredje gruppen omfatter arbeidere ved de bedrifter som står utenfor N.A.F. og hvor det ikke er opprettet tariffavtale. I mange sådanne bedrifter følger man imidlertid den overenskomst som er inngått med N.A.F. På denne måten får overenskomsten med N.A.F. en direkte betydning for disse arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår. Under hensyntaken til dette, har disse arbeidstakerne i svært mange tilfeller en direkte interesse av hva som måtte bli avtalt med N.A.F. Dette bør etter utvalgets oppfatning tilsi at disse arbeidstakerne blir med i avstemningen over tarifforslag med N.A.F.

Utvalgets konklusjoner:

I.

Representantskapet antar at det ikke med bindende virkning for framtidige representantskapsmøter kan fastsette regler for hvilke oppgjørformer som skal nyttes i framtiden.

Representantskapet antar videre at noe slikt heller ikke vil være hensiktsmessig fordi dette må avgjøres konkret i hvert enkelt tilfelle under hensyntaken til alle relevante forhold. Ved fastsettningen av hvilke oppgjørformer som skal nyttes i det enkelte konkrete tilfelle, må LO ha for øye det ansvar LO har for å styre og lede

lønnsutviklingen i landet, herunder det særlige ansvar som LO har for å ivareta og bedre lønns- og arbeidsvilkårene for de svakest og dårligst stilte gruppene.

II.

Fagorganiserte ved bedrifter som ikke står tilsluttet N.A.F. bør delta i avstemningen vedrørende forslag for N.A.F. dersom det for slike bedrifter er sluttet tariffavtale om at man skal følge overenskomsten med N.A.F. eller dersom det ved slike bedrifter ikke er opprettet tariffavtale.

Fagorganiserte ved bedrifter som ikke er sluttet N.A.F. og hvor det er sluttet særlig tariffavtale med bestemmelser som avviker fra overenskomsten med N.A.F. for dette tariffområde, må stemme særskilt over forslag til endringer av sådan overenskomst med bedriften.

Dersom overenskomst med N.A.F. antas å ville være retningsgivende på vesentlige punkter for deres egen overenskomst, bør de dessuten også kunne delta i avstemningen over slik overenskomst med N.A.F.

Utvalgets innstilling er enstemmig.

På grunn av tidsnød og andre forhold som jeg her har nevnt, fikk vi ikke anledning til å sende dette ut til grunnorganisasjonene. Men forbundsstyrene har behandlet det og godkjent det — bortsett fra ett forbund som hadde en del bemerkninger å gjøre, bl. a. dette at innstillingen burde ha vært sendt ut til grunnorganisasjonene og at man burde ha funnet fram til en annen konklusjon.

Alt tatt i betraktning vil jeg på vegne av Sekretariatet ta opp dette forslag om oppgjørformene og reglene for avstemning ved bedrifter i og utenfor N.A.F., likedan innstillingen når det gjelder tariffrevisjonen 1972.

Ordsiftet.

Statstjenestemannskartelletts formann, N. R. Mugaas, ga følgende redegjørelse om situasjonen foran tariffoppgjøret i staten:

Jeg synes det vil være riktig å gi noen kommentarer til det forslag som her er lagt fram fra Sekretariatet — sett ut fra forholdene i den offentlige sektor.

La meg først understreke størrelse av den offentlige sektor. Innenfor LO er om lag 170 000 medlemmer fordelt på Statstjenestemannskartelletts forskjellige forbund, Kommuneforbundet og Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet.

Totalt vil det som Representantskapet her beslutter og som Sekretariatet må ta standpunkt til på et senere tidspunkt, få betydning for mer enn 250 00 arbeidstakere i den offentlige sektor i dette landet. Disse arbeidstakerne er lønnet etter et lønnsregulativ som spenner fra 20 000 til 85 000 kroner i årslønn. Storparten av disse, 65,4 prosent, er lønnet i et område som ligger mellom 20 000 og 36 000 kroner årlig.

Kanskje det vil være lettere å forstå dette når jeg sier det slik: Innenfor dette inntektsområdet, 20 000 til 36 000 kroner på årsbasis, ligger hele det spekter som LO forhandler med Norsk Arbeidsgiverforening om. Vi har alle våre fagarbeidere og spesialarbeidere i dette området, likedan formenn, arbeidsledere, hele den merkantile sektor for så vidt gjelder kontorassistent- og kontorfullmektigstillingene i staten. Med andre ord: En vesentlig del av statens ansatte ligger innenfor det samme interesseområdet som LO har overfor Norsk Arbeidsgiverforening. Også storparten av de som er ansett i våre trafikketater, Postverket, Televerket, Statsbanene og Vegdirektoratet er lønnet innenfor dette området.

Ved forrige tariffrevisjon ga jeg uttrykk for tilfredshet med det vedtak Representantskapet gjorde fordi vi da fikk muligheter for å forsøke å tilpasse en tariffavtale på statssektoren slik at man skulle oppnå noenlunde den samme lønnsutvikling for denne gruppe ansatte som den i arbeidslivet for øvrig. Vi satte store forhåpninger til den såkalte fortjenesteutviklingsgarantien. I og med at vi har et lønnsregulativsystem, var vi nødt til å forme ut bestemmelsene på en annen måte enn hva man brukte i oppgjøret mellom LO og N.A.F. Og vi fikk et innebygd tillegg på 2,5 prosent som ble gitt på regulativlønssatsene med virkning fra 1. mai i år.

Dette tallet 2,5 prosent var nøyaktig avpasset etter den gjennomsnittlige lønnsglidningen i industrien som hadde funnet sted fra 1960 til 1969 og som viste 3,7 prosent pr. år. Den lønnstilling som vi hadde som bakgrunn for vårt siste lønnsoppgjør fra 1963 til 1969 viste at innenfor den statlige sektor hadde vi en lønnsglidning på ca. 1,2 prosent pr. år.

Det som man imidlertid kan konstatere nå ved utløpet av denne tariffperioden, er at vi har fått et ganske betydelig etterslep i lønnsutviklingen som følge av at man i industrien har fått en sterkere lønnsglidning enn normalt.

Jeg er fullstendig klar over at den gjennomsnittlige lønnsglidning i det private arbeidsliv dekker over store ulikheter, og jeg vil understreke det som LOs formann sa, nemlig at det betinger at man ved dette tariffoppgjøret i særlig grad ivaretar interessene for de lavere lønte.

Den utviklingen som vi har hatt dekker også over store variasjoner både når det gjelder lønnsutviklingen for grupper og når det gjelder lønnsbildet for den enkelte. Dersom vi tar de foreløpige tallene fra Det tekniske beregningsutvalg finner vi at det er en relativt sterk lønnsstigning fra 1969 til 1971. Vi har også innenfor den offentlige sektor en sterk lønnsstigning dette tidsrom. Vi beregner den i øyeblikket til 19—20 prosent. Det er den sterkeste lønnsutvikling vi har hatt innenfor den offentlige sektor i noen tariffperiode etter krigen. Det skyldes det ene bestemte forhold at vi i forbindelse med tariffrevisjonen for to år tilbake fikk gjennomført en fortjenesteutviklingsgaranti som i hvert fall sørget for at vi fulgte med et stykke på vei. At vi likevel har en alt for stor etterslepning, betinger at vi ved det kommende tariffoppgjør må se noe nærmere på utformingen av fortjenesteutviklingsgarantien som vi nå forutsetter vi skal ha.

Jeg sa at vi har hatt en gjennomsnittlig lønnsutvikling i statssektoren på ca. 20 prosent. Hvis vi ser på lønnsklassene i lønnsregulativet, så er stigningen der litt i underkant av 16 prosent. Jeg gjør oppmerksom på at noe av denne lønnsstigningen i den offentlige sektor skyldes det forhold at vi i perioden også har ført såkalte kompensasjonsforhandlinger i forbindelse med at syketrygden ble inkorporert i folketrygden. Vi fikk nemlig da økte utgifter og dårligere ytelser fra syketrygden enn de vi hadde tidligere og vi fikk en viss form for kompensasjon for dette i form av høyere regulativlønssatser.

Jeg må få lov å bruke noen ord på spørsmålet om man skal ha samordnet eller forbundsvise oppgjør. Det er fra enkelte hold ytret en viss kritikk over at man fra Kartellets side har engasjert seg noe sterkt i spørsmålet om hvorvidt man skal ha samordnet inntektsoppgjør eller ikke. Det er mulig denne kritikken skyldes at Kartellet tidligere har vært nokså tilbakeholden i forbindelse med disse problemene. Vi har vel kanskje hatt den filosofi at det ville være mest riktig at de forbund som skulle forhandle med Norsk Arbeidsgiverforening ble enig seg imellom hvilke oppgjørsformer de ville benytte. Vi har nemlig helt siden 1948 hatt fellesoppgjør for de forbundene som organiserer statsansatte.

Vi har imidlertid også et annet samordningsproblem. Norsk Kommuneforbund omfattes av det samme lønnsregulativet som statssektoren. Vi har løst samordningsproblemet her ved å sette ned et eget utvalg som samtaler om de problemer som melder seg i denne forbindelse, og jeg tror det vil være riktig å si overfor dette representantskapsmøte at det er ingen uoverensstemmelse mellom den kom-

munale og den statlige sektor når det gjelder opplegget for neste tariffrevisjon.

Når jeg på de mange tariffkonferansene vi har hatt i de forskjellige kartellforbundene i år, har tatt til orde for at man denne gangen skulle gå inn for å markere et ønske om samordnet inntektsoppgjør, så er det erfaringene fra det forrige tariffoppgjøret som ligger til grunn for dette. Videre synes jeg det må være en plikt for alle i dette Representantskapet, enten de kommer fra den private del av arbeidslivet eller fra den offentlige sektor, å gjøre seg opp en mening om et så viktig og vitalt spørsmål for hele Landsorganisasjonens virksomhet som oppgjørsmålene i realiteten er. Jeg tror vi alle sammen har visse synspunkter på hvordan LO skal drive sin tariffpolitikk. Vi er enige om at det er spørsmål som må prioriteres ved de forskjellige oppgjørene, vi er enige om at det er grupper som på grunn av lønnsutviklingen og på grunn av lønnsystemer har fått et så dårlig lønnsleie at de må ha spesialbehandling, vi er enige om at man må gjøre noe for å bedre forholdene for de som er lavtlønnet. Dersom man har den oppfatningen at dette må være LOs oppgave, så vil det ikke være mulig for noen i denne forsamling — heller ikke de som kommer fra den offentlige sektor — å unndra seg det ansvaret det er å ta standpunkt til om man skal ha et samordnet oppgjør eller forbundsvise oppgjør.

Hvis man videre er av den oppfatning at LO har visse bestemte retningslinjer som den må følge ved tariffrevisjonen, så må man også da — etter min oppfatning — gå inn for et samordnet lønns- og inntektsoppgjør slik som Sekretariatet nå foreslår for Representantskapet.

Vi har også en annen grunn fra Kartellets side til å være spesielt interessert i et samordnet inntektsoppgjør dette året. Det har bakgrunn i det forhold at 65 prosent av våre medlemmer ligger i det stillingsområdet som LO tradisjonelt forhandler for. De øvrige 35 prosent ligger i en sektor som LO ikke har tariffavtale for med Norsk Arbeidsgiverforening. Og dersom vi da ikke her innad får gjennomført en samordning, så vil disse gruppene som i stor utstrekning står utenfor LO, reise krav om å jevnføre sine lønninger med lønninger for det private arbeidsmarkedet og vi ville overhodet ikke ha noen vesentlig mulighet for å kunne gjennomføre et bestemt tariffopplegg fra vår side. De vil kunne bruke den argumentasjon som de har brukt tidligere — og som Riksmeklingsmannen av og til bruker i sin argumentasjon overfor oss — nemlig at «LO har ikke avtale for disse gruppene og dere kan da ikke gjøre krav på å være med å disponere noe av det som de rettmessig skal tilkomme» — altså på grunn av lønnsnivået og lønnsystemet.

Skal vi fra Kartellets side være medvirkende til at den inntektspolitikk og den inntektsfordeling som LO primært vil utøve, også skal gjøres gjeldende innenfor den statlige sektor, da er vi nødt til å ha et samordnet inntektsoppgjør.

Jeg sa under representantskapsmøtet i 1969 at jeg var tilfreds med den utforming som Sekretariatet hadde gitt avsnittet som gjaldt den offentlige sektor. Jeg er for så vidt like mye tilfreds denne gangen. Det er fra ord til annet det samme som blir foreslått nå som forrige gang. Og vi legger også det samme i det. Vi vil for denne tariffrevisjonen som ved den forrige, i nær kontakt med Sekretariatet, legge opp til et krav fra Statstjenestemannskartellet, og i fellesskap med Kommuneforbundet, et krav for hele den offentlige sektor som er tilpasset de idéer som ligger i Sekretariatets innstilling overfor Representantskapet.

Jeg vil gjerne overfor dette møtet gjøre det klart at i de tariffkonferanser jeg har hatt innenfor statssektoren, er det en markert oppfatning av at man denne gangen må prioritere meget sterkt når det gjelder lavtlønnssektoren. Skal vi overhodet være i stand til å nå et stykke på vei her, er det nødvendig at vi får dette vedtaket fra Representantskapet slik som Sekretariatet har foreslått det, og at vi får den muligheten som ligger i — innenfor den økonomiske ramme som dette måtte bli — å overføre fra den ene gruppe til den andre, likevel ikke slik at noen skal gå ut av tariffrevisjonen med reallønnsnedgang. Det kan ikke vi gjøre. Vi har mange medlemmer høyt oppe i lønnsregulativet. Men vi er villig til å satse og vi er villig til å prioritere på et nokså sterkt lavtlønns-profilert oppgjør denne gangen under forutsetning av at vi får et samordnet lønns- og inntektsoppgjør. Får vi ikke samordning, vil vi overhodet ikke være i stand til å nå fram med de intensjoner som ligger i Kartellets forberedelse av denne tariffrevisjonen.

Vi er også fra Kartellets side innstilt på å følge det tidsskjema som formannen her trakk opp. Vi forutsetter å komme i forhandlingsposisjon umiddelbart etter at forhandlingene er innledet mellom LO og N.A.F. og vi vil forsøke å bruke den innflytelse som vi tross alt har som en stor organisasjon, til å presse fram forhandlingene slik at de kan følges ad for den private og den offentlige sektors del. Forutsetningen er nemlig dersom vi skal lykkes i vårt tariffarbeid foran dette oppgjøret, at vi koordinerer den private og den offentlige sektor og at man blir holdt gjensidig underrettet om den utvikling som finner sted.

Øystein Larsen, Sekretariatet: Etter som det er jeg som står for den dissensen i Sekretariatet, vil jeg gjerne begrunne denne nær-

mere. Det forbehold jeg har tatt i Sekretariatet lyder slik:

Under forutsetning av at LOs representantskap ikke finner å kunne godta Norsk Arbeidsmandsforbunds krav, når det gjelder indeksbestemmelser, samt kravet om særforhandlinger for våre medlemmer innen vaktelskapene, finner vi å måtte fremme forslag om at tariffrevisjonen 1972 blir gjennomført som et forbundsvis oppgjør.

Bakgrunnen for dette kravet fra Norsk Arbeidsmandsforbund bygger på vedtak i vårt landsstyremøte 19. november som i prinsippet gikk inn for et forbundsvis oppgjør, men under visse forutsetninger fant å kunne godta et samordnet oppgjør hvis visse betingelser ble oppfylt.

Det første endringsforslaget vi har til Sekretariatets forslag gjelder indeksbestemmelsene. Det heter i Sekretariatets forslag at bestemmelsene om indeksregulering tas opp og bør stå åpne til under forhandlingene. Dette mener vi er alt for svakt. Nå vet vi riktignok at det er delte meninger om hvilke indeksbestemmelser som kan være de mest gagnlige for medlemmene. Vårt standpunkt framgår av følgende forslag:

Norsk Arbeidsmandsforbund foreslår at det settes opp et konkret krav om indeksregulering.

Dette må gå ut på en helautomatisk regulering som gir full dekning for prisstigningen, og som også må bygge på et lavere svingningstall enn tidligere.

Vårt andre forslag gjelder gruppene som det skal føres spesielle forhandlinger for. Norsk Arbeidsmandsforbunds krav går ut på at lavtlønnsgruppene — Arbeidsmandsforbundet har to slike, nemlig rengjøringssektoren og vaktelskapenes ansatte — skal det forhandles særskilt for. Under marsjen har vi fått imøtekommet kravet for rengjøringsoverenskomstens del, men ikke for vaktelskapene.

Når vi fortsatt fremmer forslaget for vaktelskapenes del, er det ikke bare fordi at man her har å gjøre med en absolutt lavtlønnsgruppe, den har også en langt ugunstigere ordning for sin arbeidstid enn noen annen gruppe innenfor forbundets overenskomstområde. En stor del av disse mannskaper har fremdeles 54 timers uke.

Sekretariatets forslag for øvrig har vi stort sett gitt vår tilslutning til.

Å dømme etter landsmøte- og landsstyremøteforhandlinger, kan man vente samordnet oppgjør, og Arbeidsmandsforbundet er selvfølgelig innstilt på å bøye seg for et eventuelt slikt vedtak i Representantskapet, men jeg vil anbefale Arbeidsmandsforbundets forslag.

Vårt annet forslag har følgende ordlyd:

Norsk Arbeidsmandsforbund foreslår at også forbundets medlemmer ved vaktelskapene kommer med under den listen som er satt opp over de grupper det skal forhandles særskilt for.

Reidar Langås, Norsk Grafisk Forbund: Jeg har ikke store forhåpninger til et forsøk på å imøtegå Sekretariatets forslag om oppgjørsformen. Samordnet oppgjør har fått bred tilslutning. Men som representant for Grafisk Forbund er det min plikt å forsøke å påvirke Representantskapet når det nå skal fatte vedtak i spørsmål om neste års tariffrevisjon.

Norsk Grafisk Forbunds landsmøte i mai i år vedtok enstemmig å gå inn for forbundsvis oppgjør. Men vedtak i en rekke andre forbund om samordnet oppgjør gir ikke stor tro på at Grafisk vil få sitt ønske imøtekommet. Når dessuten arbeidsgiverorganisasjoner og offentlige myndigheter gir uttrykk for det samme syn, er det tydelig hvor det bærer hen. Også av arbeidsgiverne er vi sett på som noen raringer som på liv og død må ha våre egne meninger om hvordan saker og ting skal ordnes i forholdet til vår motpart. Vi tar oss ikke særlig nær av dette. Men som medlem av LO forbeholdt Grafisk seg rett til å kjempe for de standpunkter vi har tatt gjennom drøftinger i vår organisasjon. Men vi bøyer oss selvsagt for det vedtak som Representantskapet kommer til å gjøre — hvis dette ikke samsvarer med vårt eget.

Vi er ikke uansvarlige medlemmer som søker strid for stridens skyld. Vårt syn på måten å ordne et tariffoppgjør på er kanskje ikke brukbart for en rekke andre forbund innen LO. Og vi er kanskje mye bundet av gamle tradisjoner. Men la det være helt klart at i dette ligger det ikke noen som helst form for usolidarisk opptreden overfor andre medlemmer av LO. Det vi har oppnådd av framskritt har også andre fått del i. Vi har vel også hatt bedre muligheter enn mange andre grupper til å kunne presse fram forbedringer fordi vårt fagområde har hatt spesiell betydning i samfunnet.

Vi mener at også i dagens situasjon vil den beste formen for oppgjør være at de enkelte forbund fører sine selvstendige forhandlinger, eventuelt med bistand fra LO, og selv ta standpunkt til forslag til avtale. Jeg kan ikke finne noe holdepunkt for at hvis vi gir avkall på noe vi mener å ha krav på, så vil andre grupper få mer. En slik overføring er det vel ingen som for alvor tror på.

I dette vårt syn ligger som sagt, ingen form for usolidarisk opptreden overfor de øvrige forbunds medlemmer. Vi har og vil fortsatt være innstilt på, å yte all mulig hjelp til andre som har vanskeligheter med å få ordnede forhold. Dette gjelder ikke minst de

lavtløntes problemer som vi er like opptatt av å finne løsninger på som andre. Vi har også disse problemene innenfor vårt område.

Det er ingen grunn til å betvile at lønnsglidningen i tariffperioden har vært større enn vanlig, men jeg kan ikke se at den har vært større i vårt område enn for mange andre. Lønnsglidningen har vært temmelig ulikt fordelt både mellom grupper og de enkelte steder. Dette er selvsagt ting som må søkes rettet på. Jeg har imidlertid vanskelig for å tro at det for oss vil være en praktisk løsning med en «pott» som skal overlates til fordeling på den enkelte bedrift, selv om dette for andre kan være en bedre løsning enn den tidligere anvendte form. For oss vil en slik løsning skape praktiske vansker med fordelingen.

Det som vi er langt mer opptatt av er de tekniske problemer som har veltet inn over oss i den siste tiden. Store internasjonale konserner har sett muligheter til enorme fortjenester innenfor den grafiske industri og har derfor kastet inn på markedet maskiner og apparater som etter deres mening skal eliminere den faglærte arbeidskraft. Bedriftene på sin side er blitt så besnæret og opptatt av dette nye at de uten hensyn til omkostningene har investert for millioner og atter millioner for en stor del i utstyr som i morgen kanskje er foreldet eller utslitt og må fornyes. Når så vi som arbeidstakere vil ha et ord med i laget, blir vi av enkelte sett på som bakstrevere og motstandere av framskritt. Vi har hørt denne gamle melodien før fra arbeidsgivernes side, det er bare så synd at dette også har fått en viss tilslutning blant våre egne. Vi er ikke motstandere av tekniske framskritt, tvert imot har vi ofret både tid og penger for å kunne gi våre medlemmer opplæring i å betjene dette nye utstyr, hvilket ikke alltid arbeidsgiverne har vært særlig ivrig etter å delta i.

Vi er fullt klar over at også andre fag har hatt og har tekniske problemer å stri med. Det får stå opp til dem på hvilken måte de vil løse disse. Vi vil imidlertid ikke medvirke til at de ikke får muligheter til å løse dem på en måte som de selv synes er den riktige. Men vi forlanger den samme innstilling overfor våre problemer.

Som tillitsmenn er vi satt til å ivareta medlemmenes interesser også på det tekniske område, og det mener vi å gjøre i denne forsamling ved å foreslå at vi selv får anledning til å ordne sakene våre uten at andre skal bestemme for oss.

Når det gjelder forslaget til uttalelse som fra Sekretariatet foreligge for Representantskapet, konstaterer jeg at det er gitt en spesiell formulering som tilfredsstiller oss delvis. Men jeg har en bemerkning til side 4 i forslaget — side 4, 3. avsnitts siste setning.

Problemet for oss er ikke knyttet til typografene alene, men også de øvrige grupper i vårt forbund fordi den tekniske utvikling fører til overføring av arbeidskraft fra den ene gruppe til den andre.

Jeg vil foreslå følgende formulering i det nevnte avsnitts siste setning:

«Forhandlinger føres også for de grafiske grupper for å få behandlet de spesielle tekniske skjevheter man har i disse yrkene.»

Til forslaget fra Sekretariatet om oppgjørsformen foreslås følgende:

Representantskapet gir sin tilslutning til at forhandlingene om revisjon av overenskomstene som løper ut i 1972, skjer som forbundsvis oppgjør. Noen form for sammenkopling ved avstemning over forslag må ikke finne sted.

Leif Andresen, Sekretariatet: Framlegget fra Sekretariatet om oppgjørsformen har vært inngående drøftet i en rekke sekretariatsmøter. Jeg har ikke tatt noe forbehold overfor dette framlegget og heller ikke har jeg noe motforslag, jeg har gitt forslaget min uforbeholdne tilslutning, men jeg vil ikke unnlate å gjøre merksam på at jeg er noe skuffet over at vårt forbund heller ikke denne gangen er blitt hørt. Vi har nemlig grupperinger innenfor Kjemisk overenskomstområde som ligger dårlig lønnsmessig an, nemlig sildoljeindustrien, renseriene og vaskeriene. Sildoljeindustrien er plassert langs kysten, vaskeriene og renseriene finner vi i tettbebyggelser. Kjemisk/teknisk bransje har utilfredsstillende lønninger. Det dreier seg om ca. 160 bedrifter i N.A.F. og om lag 100 bedrifter utenfor N.A.F. som følger denne samme overenskomsten. Disse store bransjene innenfor denne fellesoverenskomsten, olje- og fettindustrien, maling og lakk og kraftindustrien er bransjer innen den store fellesoverenskomsten som lønnsmessig sett drar gjennomsnittsfortjeningen opp slik at man ved tariffoppgjør, uansett hvordan man legger det opp for lavtlønn og lønnsglidninger, så kommer disse i mis-kredit fordi man ikke får beregnet lavtlønnstillegget på den enkelte bedrift, men i stedet får det lagt på bransjen.

I Kjemisk har vi vært glade over at LO har tatt sikte på å ha den nye tariffen ferdig innen nåværende periodes utløp. Et forslag utarbeidet av vårt forbundsstyre er utsendt til uttalelse. Rammen i dette ble vedtatt av 74 foreninger omfattende ca. 20 000 medlemmer. Hvis intensjonen i dette forslaget kunne godkjennes av LO, ville disse medlemmene gå med på en samordning. Men noen foreninger ville ha forbundsvis oppgjør.

Kjemisk har nylig avsluttet sitt landsmøte som også ga uttrykk for at hvis intensjonene i dette forslaget ble fulgt, ville man stemme

for en samordning. Og min personlige mening er at en samordning av oppgjøret er den oppgjørsform som vil gavne medlemmene mest. Men vi er skuffet over at ikke de grupper jeg her har nevnt, er med på listen over de som skal ha separate forhandlinger.

Ut fra det som jeg her har nevnt, gir jeg min tilslutning til forslaget fra Sekretariatet, men jeg håper at det ved framtidige oppgjør blir slutt på «den prikkede linje».

Sverre Enger, Norsk Kjemisk Forbund: La meg først få gi Sekretariatet honnør for at vi allerede i august i år fikk beskjed om at vi kunne påbegynne forslag til den tariffrevisjonen vi står foran.

Norsk Kjemisk Forbund har i landsmøte nettopp uttalt at man kan gi sin tilslutning til samordnet oppgjør under bestemte forutsetninger som er inntatt i et forslag til ramme. Jeg vil peke på følgende i denne vår «ramme»: Pkt. 1. De lønnstakere som ikke har fått del i lønnsglidningen de siste årene, må få et lavtlønns tillegg og et lønnsglidningstillegg. Disse tillegg må fastlegges på bedriftsplanet i stedet for, som ved siste tariffrevisjon, på bransjeoverenskomstene.

Så nevnes at de tarifferte lønnssetser må reguleres så de blir mer i samsvar med det faktiske lønnsnivå i arbeidslivet.

Deretter følger en bestemmelse om regulering av skifttilleggene at disse foretas slik at de kommer som tillegg til de generelle lønns tillegg.

I forslaget fra Sekretariatet står bl. a. følgende: «Skiftgodtgjørelse i kroner og øre skal forhøyes med samme prosentsats som det generelle tillegget». Dette vil i praksis ikke passe for overenskomstene i Kjemisk Forbund fordi der er forskjellige skifttillegg for hver overenskomst. Vi har noen overenskomster med skifttillegg i kroner og øre som er meget små, spesielt vil jeg i den forbindelse peke på «Elektrokjemisk». Her må det foretas en eller annen «operasjon» slik at man oppnår en bedring utenfor den ramme man finner i forslaget fra Sekretariatet. La meg sitere fra dette forslaget: «Representantskapet forutsetter at oppgjørets sluttresultat må tilpasses den enkelte tariffavtale. Denne tilpasning skjer gjennom forhandlinger mellom det enkelte forbund og dets tariffmotpart. Om nødvendig, deltar LO i forhandlingene.»

Hvis vi får et forslag fra Riksmeklingsmannen som blir anbefalt og har samme karakter og utseende som i 1970 og årene forut, så er vi bundet av en ramme. Og det passer ikke for Kjemisk Forbund å være bundet av en ramme når det gjelder skifttilleggene. Det går ikke an å ta fra lavtlønns tillegg og legge til skifttillegg.

I etterfølgende avsnitt i forslaget omtales de som får særbehand-

ling. Jeg hadde håpet det der hadde vært plass til ytterligere to spesielle lavtlønnsgrupper. En av disse er fellesoverenskomstrådet for vaskerier og renserier. Denne overenskomsten og de arbeidsplasser den gjelder, omfatter i første rekke kvinner. Det er en landsoverenskomst. Etter disse tariffsatsene i gruppe I kan en voksen kvinne (de fleste er i gruppe I) tjene kr. 9.04 pr. time. Gjennomsnitt for hele landet siste år ligger på kr. 10.76. Disse lønningene blir benyttet ute i distriktene hvor det er mangel på arbeidsplasser.

Vi hadde håpet på å få rettet opp en tariffavtale som er så skjev i utgangsstillingen at det er skam. Dette håper vi fortsatt.

Sildoljebransjen er også et typisk lavtlønnsfag. Arbeidsgiverforeningens lønnsstatistikk viser at to-skiftarbeidere i sildoljeindustrien har 25,2 prosent av sine arbeidstimer på overtid. Hvis de skulle arbeide på tariffsats, ville de få utbetalt kr. 10.76 pr. time. Og det får de. Hvordan kan så disse menneskene eksistere? Jo, på følgende måte: Ved å arbeide overtid, ved å arbeide hva man kaller 12 timers skift, altså to skift à 12 timer pr. døgn. For dette får de ordinær betaling for 8 av de 12 timer og overtidsbetaling for de øvrige 4 timer.

I tillegg til dette har de nå i mange år tatt losse- og lastearbeid på friskiftene sine. På denne måten må en del mennesker eksistere i dette landet. Men det kan neppe kalles levelige vilkår. At dette er en typisk lavtlønnsgruppe står å lese i dokumenter som i disse dager er sendt departementet i forbindelse med EEC-forhandlingene. Og det er ikke en dårlig bransje. Den tar overskudd av råstoff fra fiskeflåten. Det er 5000 mann i dette land som er beskjeftiget i fiskeflåten. Det går 300 fartøyer med ringnot og kraftblokk, samt 300 trålere. Og den industrien som avtar råstoffet er sammen med flåten verdt 1,5 milliard kroner i gjenanskaffelse. I tillegg til dette har i denne industrien Jern og Metall godt arbeid i 76 bedrifter og som eksporterer maskiner og materiell.

Hva betyr så denne industrien i eksportmessig henseende? I 1970 eksportertes for 668 millioner kroner fra sildoljeindustrien. Denne industrien som eksporterer så store verdier fra landet, har arbeidere som ligger på et lavmål lønnsmessig. Det var her Leif Andresen forsøkte å få til en behandling sammen med de andre lavtlønnsfag. Det nådde man ikke fram med. Vi er i Kjemisk Forbund skuffet over det.

Jeg må få si at vi trenger gjennomslag for det vi snakker om i Kjemisk. Vi har mange dårlige overenskomster. Men når jern- og metallbedrifter er i ferd med å stoppe fordi de ikke får gass, da skrikes det opp. Det sies at tillitsmennene i Kjemisk Forbund og overenskomstene der, er så dårlige at man ikke kan begripe hva

vi steller med. Vi har medlemmer som har krav på å bli tatt hensyn til på like fot med mange andre.

Jeg går inn for fellesoppgjør på den betingelse at intensjonene i rammeforslaget fra landsmøtet i Kjemisk Forbund blir tatt hensyn til under tariffforhandlingene.

Osvald Olsen, Vest-Agder: Jeg nevnte følgende i Representantskapet for et år siden og vil gjenta det nå: Når maskiner eller annet utstyr skal kjøpes inn til en bedrift, skal vi være med og uttale oss om dette. For å kunne uttale seg må man kjenne saken. Slik er det også her i salen. Men vi som sitter bakerst, hører bare delvis hva som blir sagt fra talerstolen.

Så til saken. Det sies at pensjonsordningen vår blir kostbar. Men er det tatt hensyn til alle mellom 67 og 70 år som går sykmeldte? Ved pensjonsalder på 67 år får sykelønnsordningen en betydelig avlastning. Vi må vel igjen be staten overta den sykelønnsordningen vi nå har. Jeg vil for øvrig be om at kiropraktorer blir godtatt slik at de kan få sine honorarer av trygdekassene. Kiropraktorer kan helbrede mange sykdommer som forekommer hyppig hos industriens ansatte, bl. a. rygglidelser.

Aspengren sier at i fall Riksmeklingsmannen griper inn i et tariffoppgjør og nytter koblingsbestemmelsen, så er situasjonen forandret. Men ved at vi går inn for fellesoppgjør, inviterer vi samtidig til felles avstemning.

Vi er prisgitt motparten når det gjelder tallmateriale, lenger er vi ikke kommet. Det kan dreie seg om tallmateriale som bevislig ikke er riktig. Et eksempel: På min arbeidsplass har det hendt at gjennomsnittsførtjenesten ligger høyere enn den opprinnelige førtjeneste på grunn av den måten man fører skjemaene som sendes inn til motparten.

I lavtlønnsproblematikken kan man stille seg spørsmålet: Har vi vilje til å løse det og gjør vi det på riktig måte? Et vilkår er at man kjenner forholdene. I fjor ble foreslått at LO fikk utarbeidet sin egen indeks. Dette ble enstemmig vedtatt av Sekretariatet. La meg spørre: Hva er gjort i denne forbindelse?

I forbindelse med oppgjørsformen bør det være en forutsetning at hvert forbund får stemme over hva som er vesentlig for dem.

Hva har så skapt den betydelige inntektsforskjellen? Det er gitt prosenttillegg gang på gang og avstanden er stadig blitt større. Oslo måtte for eksempel få et høyere prosentvis tillegg på grunn av den progressive beskatningen for at avstanden skulle være der. Men det var vel den vi skulle redusere?

I forbindelse med forslaget fra Sekretariatet må jeg få nevne

lønnen under militærtjeneste. Er det riktig «å kjøre» på denne saken? I dag går mye ungdom på skole til bortimot den tiden de skal i militærtjeneste. Bare i noen mellomliggende måneder er de i arbeid. Bedriften har kanskje en produktivitetsavtale. Denne avtalen må da være med på å «betale» lønn under militærtjenesten for personer som ikke har vært omfattet av avtalen. Er det ikke en samfunnsoppgave å betale soldatene?

En annen sak er det med spørsmålet om kortere tjenestetid for gifte. Men skal vi gjøre militærtjenesten attraktiv?

Det snakkes om miljøvern på bedriftene. Kan det være nødvendig? Vi har jo verneombud og vi har avtale om vernetjenesten. Miljøvernet er en del av verneombudenes arbeid. Disse burde få utvidet sitt mandatområde slik at de kan få stanset farlig miljøutvikling.

Ut fra erfaringer fra mitt fylke vil jeg antyde forbundsvis avstemninger ved kommende tariffoppgjør.

Kåre Dalberg, Gullsmedarbeiderforbundet: Jeg vil først få gi uttrykk for vår tilfredshet med at vi denne gangen har mulighet for å komme i gang med tariffforhandlingen så vidt tidlig at det er sjanse til å bli ferdig før de gamle avtaler løper ut. Det har vakt en del irritasjon tidligere at de nye avtaler først begynner å løpe et stykke ut i avtaleperioden.

I utvalgsinnstillingen om oppgjørsformene er ikke så mye kommet fram. Det er da heller ikke behandlet på særlig bred basis, men vårt forbundsstyre gir sin tilslutning til hva utvalget er kommet fram til, også for avstemningsreglenes del. Vi er nemlig av den mening at det er vanskelig å binde seg til en bestemt oppgjørsform for lengre tid. Man bør kunne vurdere situasjonen for hvert oppgjør.

Om oppgjørsformen for dette oppgjør er vi av den mening, i likhet med flere andre, at det bør bli et samordnet oppgjør, men at det bør bli anledning for forbundene til å føre tilpasningsforhandlinger. Det må da skje under bestemte forutsetninger slik formannen har gitt uttrykk for, men jeg vil gjerne gjenta: Det må kreves først og fremst et lavtlønns tillegg for å rette på oppståtte skjevheter.

Vi er et lite forbund, men også vi har grupper av lønnstakere som i løpet av tariffperioden er blitt hengende etter i forhold til andre som har hatt lønnsglidning. Anledning til særkrav og særskildte forhandlinger for de enkelte bedrifter kan muliggjøre å rette opp skjevheter. Videre må vi kunne kreve et generelt tillegg, lønnsglidningsgarantien må bedres slik at den gjelder den enkelte ansatte, og vi må også kunne gå et skritt videre mot full likestilling

i sykelønnsordningen. Tiden må vel også være moden for en høyere overtidsprosent for de første timer, likedan mer forsvarlige indeksreguleringsbestemmelser.

Dette er etter min mening, noen av de primære krav som må settes fram ved det forestående oppgjør.

I forbindelse med mulighetene foran dette oppgjøret må det vel erkjennes at de ikke er så vidt gunstige som ved det forrige. Men det har vi da også fått høre, blant annet av bedriftsledere som i tur og orden har stått opp og fortalt hvor dårlig det står til akkurat i dag. Etter min mening har de fått god hjelp av aviser og NRK.

Jeg er klar over at en del bransjer har det vanskelig. Det kan bli aktuelt for myndighetene å gripe inn for å hindre at vanskene blir enda større. Men svartmaling av situasjonen må ikke få slå ut på en slik måte at de negative krefter får større innflytelse. For oss er det påkrevd å foreta nødvendige økonomiske vurderinger og avklare hvor mye som kan tas ut ved oppgjøret. Med krav bygd på dette kan vi sette oss til forhandlingsbordet med god samvit-tighet.

Willard Kristiansen, Jern- og Metallarbeiderforbundet: Først et spørsmål til Aspengren: Vi som i denne forsamling i forbindelse med 1970-oppgjøret ble gjort kjent med de innvendinger som Grafisk Forbund hadde mot oppgjørsformen og behandlingen av denne, fikk inntrykk av vansker for Grafisk med rene tekniske revisjoner. Nå hører vi at Grafisk ikke kan slutte seg til det forslag til uttal-else som foreligger her. Hva har Landsorganisasjonen og Grafisk Forbund foretatt seg før sekretariatsbehandlingen av denne uttal-elsen?

Når det gjelder oppgjørsformen, er det vel slik også i Jern- og Metall at når grunnorganisasjonene behandlet dette spørsmålet i høst, kom det til uttrykk at samordnet oppgjør ville være det beste. Når man så ser Sekretariatets behandling av de saker som skal reises, er det vel klart at forbundsvise oppgjør ikke muliggjør løs-ning, og det må være naturlig å bygge i prinsippet på Sekretariatets forutsetninger og samordne tariffoppgjøret i 1972.

Men jeg har også noen merknader. Jeg er klar over at oppleg-get forutsetter at vi skal forsøke å være ferdig med tariffoppgjøret 1972 når overenskomstene utløper. Dette er forutsetninger som vi har forsøkt ved noen tidligere anledninger, men ikke greid å innfri. Etter tariffoppgjøret i 1970 understreket LOs formann at det måtte være en forutsetning at man ved tariffrevisjonen i 1972 reiste krav om at de nye avtaler skulle gjelde fra utløpsdatoen på de gamle. Jeg vil gjerne minne om det ordskiftet som fant sted i fagbevegel-sen etter oppgjøret i 1970 hvor etterbetaling fant sted først fra 9.

mai både for overenskomster som løp ut den siste mars og den siste april.

Jeg er ikke tilfreds i sin helhet med forslaget til uttalelse. Det er synspunkter som bare delvis er akseptable etter min mening. Aspen-gren nevnte at det er reist krav om indeksbestemmelser med lave svingningstall og tilkjennega betenkeligheter i den forbindelse. Men derfra og til å utarbeide en innstilling som er så «innpakket» at der bare står «bestemmelsen om indeksbestemmelsen tas opp og bør stå åpen til under forhandlingene» er spranget langt. LOs høye-ste myndighet mellom kongressene bør tale et språk som både blir forstått og som har dekning bakover i rekkene. Jeg vil tillate meg å foreslå at:

«avtaleperioden bør være 2 år og må inneholde indeksbestem-melser som sikrer lønnstakerne mot en ugunstig prisutvikling».

Det er noe av det samme som sto i vedtaket forrige gang. Så et annet viktig spørsmål: Jeg har hatt anledning til å sitte i Represen-tantskapet i 8 år og jeg må få minne om at hver eneste gang vi har lagt opp en tariffrevisjon så har vi sagt noe i vår uttalelse om jordbruksavtalen. Vi har vedtatt at vi ikke vil anbefale forslag, utsendt til avstemning, før jordbruksavtalen er kjent. Vi vedtok siste gang at halvparten av jordbruksoppgjøret måtte gå over stats-budsjettet slik at vi kunne regne med en rimelig prisutvikling. Det blir ikke forstått hvis vi vedtar en uttalelse som ikke sier noe om jordbruksoppgjøret i 1972. Ingen må tro at vi unnlater å si noe om jordbruksoppgjøret fordi Bratteli er statsminister nå — og ikke Borten. Jordbruksoppgjøret er ingen sosialhjelp. Det berører i høye-ste grad industrien og våre medlemmer der. Jeg mener at Sekre-tariatets innstilling er mangelfull uten å si noe om jordbruksopp-gjøret i 1972 og jeg fremmer følgende forslag:

«Dessuten må en overfor myndighetene kreve at en betydelig del av den nye jordbruksavtalens utgifter blir tatt over statsbudsjettet slik at prisene på denne måte holdes på lavest mulig nivå».

Dirigenten: Willard Kristiansen reiste et direkte spørsmål som jeg tror det er riktig at Aspengren får svare på med det samme.

Tor Aspengren: Etter at Sekretariatet i mange møter har behand-let tariffsituasjonen, fant Sekretariatet det nødvendig å ta en sam-tale med representanter for Grafisk Forbund som vi hadde innkalt til Sekretariatet. Vi hadde deretter sekretariatsmøte og vi hadde forhandlingsmøte — som jeg kalte det, før vi tok det endelige stand-punkt i Sekretariatet om hva som skulle stå i denne uttalelsen. I forbindelse med denne vanskelige situasjon har vi altså særbehand-let Grafisk Forbund.

Håkon Ødegaard, Kjemisk Forbund: I likhet med hva Sverre En-

ger og andre har gitt uttrykk for, finner også jeg å kunne gi tilslutning til den praksis Sekretariatet og Landsorganisasjonens administrasjon har innført ved denne tariffrevisjonen og det de gjorde ved siste tariffrevisjon. Jeg sikter da til de tillitsmannskonferanser som LOs tillitsmenn sammen med forbundstillitsmenn hadde ute i distriktene umiddelbart etter representantskapsmøtet og hvor man redegjorde for hva forslaget gikk ut på. Også i forbindelse med siste tariffrevisjon ble det holdt liknende konferanser, likedan etter at tariffoppgjøret var brakt i havn. Den dialog og toveis informasjon man her fikk i stand har overordentlig stor betydning, ikke minst for de som er tillitsmenn ute i distriktene og på arbeidsplassene, men også for de som skal være forhandlere for Landsorganisasjonen. En slik praksis vil også smelte medlemmene og LO-ledelsen sammen. Som en videreutvikling har så forbundene for første gang i LOs historie, tror jeg, fått anledning til å gi sin uttalelse om hvilke krav det enkelte forbund mener det er nødvendig å stille ved tariffoppgjøret. Jeg tror dette er uhyre verdifullt. Men det er sannsynligvis gitt litt for liten tid til at behandlingen kunne bli så seriøs som man gjerne ønsket.

Vårt forbund benyttet i hvert fall anledningen til å vurdere så godt vi kunne hvilke krav vi måtte ha med for at tariffrevisjonen skulle gi et tilfredsstillende resultat for våre medlemmer.

En av debattantene her ga uttrykk for at han ikke kunne forstå betydningen av miljøvern. Men akkurat spørsmålet om miljøvern vil nok bli en av de saker som både LO og de respektive forbund må sette på dagsorden. Vi har jo når det gjelder gifter og gasser og etsende støv, bare konsentert oss om å finne de mest egnede beskyttelsesmidler. Vi har aldri gått i dybden og undersøkt om farlige stoffer på arbeidsplassen kan erstattes med andre som representerer mindre helserisiko. Det er ut fra dette syn man nå må ta opp spørsmålet om miljøvern på en helt annen måte enn før.

Vi hadde også likhetsproblematikken med i vårt rammeforslag. Det er meget vesentlig å få fjernet forskjellsbehandlingen av grupper i en og samme bedrift.

En- og toskiftarbeidere som arbeider på alle bevegelige helligdager er et annet problem innenfor vårt forbunds virkeområde. De har den lengste årlige arbeidstid.

Det jeg her har nevnt er meget viktig for våre medlemmer og Sekretariatet har tatt dem med i det forslag som foreligger i dag.

Vi hadde i vårt forbunds rammeforslag krav om at ingen skulle kunne tjene mer enn f. eks. 90 prosent av gjennomsnittsfortjenesten for vedkommende bransje i overenskomstområdet. Jeg tror ikke man på lang sikt vil løse lavtlønnsproblemet på den måte som nå

forsøkes, nemlig ved at det skal avsettes et eller annet beløp til dette formål. Jeg tror man må inn på et slikt prinsipp som vi har anført og som jeg vet Jern og Metall har fått gjennomført i sine overenskomster. Bare dette kan gi et stabilt lønnsleie og føre til at ingen blir direkte lavtlønte.

I forbindelse med de foreslåtte retningslinjer for tariffrevisjonen har jeg lyst til å stille et par spørsmål til Aspengren. I forslaget står at «for skiftarbeidere på helkontinuerlig skift og turnusordninger som kan sammenliknes med disse, skal man søke å få gjennomført 33 timers uke.» Jeg skulle ha god lyst til å vite før man går inn i tariffrevisjonen, om Aspengren kan gi oss eksempel på en slik turnusordning som kan sidestilles med helkontinuerlig skift.

En annen side ved denne sak er døgkontinuerlig tre-skiftarbeidere som ved siste revisjon fikk 40 timers uke i likhet med helkontinuerlige skiftarbeidere. Disse er utelatt i dette oppsettet. Jeg vet ikke hva som ligger bak det. Men det vil sikkert kunne bli en reaksjon fra de døgkontinuerlige treskiftarbeidere som forrige gang ble sidestilt med døgkontinuerlige skiftarbeidere, hvis de nå skal holdes utenom.

La meg i forbindelse med indeksreguleringen peke på at vi har en rekke medlemmer som er syke. De får beregnet sin sykelønn etter den fortjenesten de hadde før de ble syke. De syke får ikke etter tariffrevisjoner oppregulert sin lønn som basis for sykelønn. Vi har også hatt indeksreguleringen uten at de som er blitt syke før reguleringen, har fått hevet sitt sykelønnsgrunnlag. Ville det ikke være riktig at de syke får økt sin beregningssats i samsvar med de tillegg som blir gitt i lønningene?

La meg så få understreke det som vårt forbunds formann, Andresen, har gitt uttrykk for.

Vi er i dette representantskapsmøte blitt forskånet for den alminnelige diskusjon om oppgjørsformen. Jeg tror det henger sammen med at forbundene på forhånd har fått anledning til å fremme de krav som de mener er nødvendig for å få et tilfredsstillende tariffoppgjør. Sekretariatet har stort sett tatt hensyn til kravene og jeg vil anbefale forslaget fra Sekretariatet.

Arild Kalvik, Grafisk Forbund: Vi som ved dette tariffoppgjøret går inn for forbundsvise oppgjør, står vel overfor en håpløs oppgave. Med alt som er sagt og skrevet allerede før dette representantskapsmøtet tok til, og etter Sekretariatets behandling av oppgjørsformen som har resultert i det forslag som foreligger, er det vel i høyeste grad urealistisk å tro at man skal få gjennomslag for noen annen oppgjørsform enn den foreslåtte.

Norsk Grafisk Forbund har i brev til LO gitt uttrykk for for-

bundets syn på det kommende oppgjør. Vårt brev er behandlet i Sekretariatet og vi har overfor Sekretariatet hatt anledning til ytterligere å klargjøre grunnen til vårt forbunds innstilling. Vi har ikke klart å overbevise Sekretariatet om at de store problemer vi hankses med, gir grunn til at det samlede LO går inn for noen annen oppgjørsform enn den Sekretariatet har foreslått.

Vi tror heller ikke at vi skal klare å overbevise representantskapet, og om dette skulle skje — hvor usannsynlig det synes, så kjenner vi til av erfaring fra tidligere oppgjør, hva dette kan resultere i. Vi har ennå 1968-oppgjøret i frisk erindring. Dengang vedtok Representantskapet forbundsvise oppgjør, men hvor man under forhandlingenes gang — på grunn av den uenighet som var til stede i utgangspunktet, opplevde at enkelte forbund, på tross av representantskapets vedtak, gikk inn i fellesforhandlinger. Dette resulterte i at man for revisjonen i 1970 gikk inn for samordnet oppgjør, under henvisning til at man i 1968 vedtok forbundsvise oppgjør og brukte de dårlige erfaringer fra dette som argument for at det var urealistisk å vedta forbundsvise oppgjør.

Vårt forbund, sammen med enkelte andre, hevdet i 1970 de samme prinsipper som vi hevder i dag. Med de tekniske vansker vi hankses med, er vi absolutt av den oppfatning at noen løsning av disse er det så godt som umulig å få under et samordnet oppgjør. Jeg går ut fra at representantskapets medlemmer har 1970-oppgjøret så friskt i erindringen at det er unødvendig å gå i detalj om det overgrep vårt forbund ved den anledning ble utsatt for. Det er nok å minne om at vi ikke kom fram til noe forhandlings- eller meklingsresultat. Riksmeklingsmannen framsatte sitt eget forslag som vårt landsstyre anbefalte medlemmene å forkaste. Medlemmene forkastet også forslaget med 75 prosent nei-stemmer, mens forslaget likevel ble vedtatt i den sammenkoblede avstemningen. Våre medlemmer reagerte på dette med en landsomfattende proteststreik mot Riksmeklingsmannens urimelige praktisering av Arbeidstvistlovens koblingsbestemmelse — en proteststreik som fordi den var rettet mot en urimelig lovbestemmelse, ble ansett som politisk og dermed lovlig, men som Arbeidsretten på vanlig måte, dømte ulovlig og anså Norsk Grafisk Forbund ansvarlig for.

Som en kuriositet i denne forbindelse kan nevnes at det etter juristenes utsagn, går 10 år før et eventuelt krav om erstatning i denne forbindelse foreldes. Så kan vi da også ha det sverdet hengende over våre hoder.

Jeg føler trang til å takke Willard Kristiansen for at han fra denne talerstol ga uttrykk for det han mente forelå på representantskapsmøtet i Stavanger mai 1970. I det vesentlige var det proble-

mene som oppsto under tariffrevisjonen i Grafisk som var grunnlag for at man fattet vedtak om komitéen som skulle utrede problemene i forbindelse med oppgjørsformene. Det er på dette grunnlag vi overfor LO i brev har uttrykt vår misnøye med det foreliggende forslag.

I representantskapsmøte 20. november 1970 hvor Representantskapet behandlet problemene omkring de ville streiker, ble det fattet et vedtak hvor Representantskapet understreket nødvendigheten av at overenskomstregler som ikke svarte til dagens behov, måtte bringes i orden i relasjon til den teknologiske utvikling og de faktiske arbeidsforhold. Vi har i vårt brev til Sekretariatet henvist til dette vedtak og gjort oppmerksom på at det bare er ved tariffrevisjoner vi for vår del har mulighet til å oppfylle representantskapets oppfordring, og vi har også gjort oppmerksom på den nærmest håpløse situasjon vårt forbund kommer i når det gjelder å oppfylle disse selvfølgelig forpliktelse når man til stadighet opplever samordnede oppgjør. Der blir vi for det første, oppholdt med snakk fra arbeidsgiversiden under forhandlingene. Til syvende og sist ender vi i koblede avstemninger hvor andre vedtar de overenskomster vi selv vil forkaste.

Det vil føre for langt å forsøke å gi Representantskapet kjennskap til hva som foreligger innenfor de grafiske fag når det gjelder den tekniske utvikling. Jeg føler imidlertid trang til å si følgende: Vi er ikke maskinknuserere. Vi er fullstendig klar over at den tekniske utvikling går sin gang, men vi er også klar over at vi som interesseorganisasjon for de grafiske arbeidere, har som hovedoppgave å best mulig bøte på de skader denne utviklingen kan få for våre medlemmer. Det er bare ved tariffrevisjonene vi kan klare dette.

Når så tariffrevisjonen legges opp på den måte som tendensen har vært gjennom 1960-årene, er det vel ikke vanskelig å forstå den håpløse situasjon vi kommer i.

Vi er glad for at Sekretariatet på grunnlag av vår henvendelse har tatt med noen linjer om våre spesielle forhold. Vi håper dette vil bevirke at vi under tariffforhandlingene kan opptre med større styrke enn om dette ikke var kommet med. Vårt forbund er av den oppfatning at hadde vi kunnet stå alene i et forbundsvis oppgjør, ville det ha vært det beste utgangspunkt for oss når vi går inn i forhandlingene.

Et forhold må vi ta forbehold om: Vedtar Representantskapet samordnet oppgjør, vil Norsk Grafisk Forbund under henvisning til LOs vedtekter, paragraf 15 pkt. 5, ta det bestemte forbehold at vi ikke skal kobles sammen med andre under avstemningen. Vi er oppmerksom på at dette er en vedtektsbestemmelse som bare gjel-

der innenfor LO og som LO bare kan praktisere så lenge man forhandler om oppgjøret. Kommer man ikke fram under forhandlingene og det blir brudd slik at meklingsinstitusjonen kobles inn, er det Arbeidstvistloven som overtar med sine urimelige koblingsbestemmelser.

Vi har som nevnt, i vårt brev til Sekretariatet gitt uttrykk for vår misnøye med behandlingen av oppgjørsformene. Aspengren sa i sitt innledningsforedrag at han ikke anså dette spørsmål ferdigbehandlet ved det forslag som nå foreligger, og jeg forsto ham slik at komitéen skal fortsette arbeidet med dette.

For at vi i dag imidlertid skal komme noe lenger enn det som er foreslått, har jeg et tilføyesforslag til innstillingen fra komitéen. Det kommer inn der hvor utvalgets konklusjoner er sammenfattet. Der står følgende:

Utvalget foreslår at Sekretariatet legger fram følgende innstilling for Representantskapet. Under I foreslås en tilføyelse til 2. hovedavsnitt. Forslaget lyder:

Dessuten må man sørge for at forbundene får anledning til å forhandle om endringer i avtalene med sikte på å få disse i pakt med den teknologiske utvikling og de faktiske arbeidsforhold.

Dette er ordrett gjengivelse av hva dette Representantskap vedtok 20. november 1970 da man behandlet spørsmålet vedrørende de ville streiker.

Finn Nilsen, Sekretariatet: Jeg har en annen oppfatning enn Grønfisk Forbund når det gjelder oppgjørsformene og jeg vil derfor, rent generelt, si litt om oppgjørsformene i forbindelse med det forslag som her foreligger.

Jeg har i Sekretariatet gitt min tilslutning til forslaget konklusjoner, men jeg vil her understreke at hvis LO skal løse de oppgaver vi står foran, så må man være forberedt på at man må samordne tariffoppgjørene også i tida som kommer.

La meg forsøke å begrunne dette nærmere: For meg står det nokså klart at vi ved kommende tariffoppgjør står foran saker av mer prinsipiell art og saker av felles interesse for alle fagorganiserte. La meg nevne sosiale spørsmål, arbeidstidsspørsmålet, likhetsproblematikken arbeider/funksjonær, nye lønssystemer og sist, men ikke minst miljøproblemene. Jeg tror at fagbevegelsen ikke kan løse disse viktige sakene ved forbundsvise oppgjør, men at det må en samordning til.

Om LOs lønnspolitikk står det i forslaget fra komitéen at LO må ha for øye det ansvar LO har for å styre og lede lønnsutviklingen i

landet, herunder det særlige ansvar som LO har for å ivareta og bedre lønns- og arbeidsvilkårene for de svakeste og dårligst stilte gruppene. Jeg tror at hvis vi skal nå disse mål, bl. a. for lavtlønnsgruppene, så må det en samordning til. Svensk LO har for lengst innsett dette faktum og hatt en komité i arbeid med å utrede lønnspolitikken i svensk LO. Den la fram en innstilling på siste LO-kongress. Den ble der enstemmig vedtatt. Denne komitéen konkluderer med bl. a.: «Komitéen foreslår en fortsatt kraftig satsing på lågslønsfrågan i förening med en total samordning med lönsrörlene.»

Dette viser at løsning av lavtlønnsproblemen henger nøye sammen med oppgjørsformen.

Den andre del som er nevnt i komitéinnstillingen er at LO skal styre og lede lønnsutviklingen i landet. Hvordan kan LO styre og lede lønnsutviklingen hvis vi skal ha såkalt frie forbundsvise oppgjør? Hvis LO skal styre og lede lønnsutviklingen så forutsetter det at også organisasjoner utenfor LO samordner sin lønnspolitikk med fagbevegelsen. Jeg vil derfor understreke det som Mugaas sa tidligere i dag at «da må fagbevegelsen også være villig til en samordning innad». Hvis forbundene innenfor LO skal stå fritt i sin lønnspolitikk, så må vi også godta at organisasjoner utenfor LO vil gjøre det samme.

Sekretariatets forslag i forbindelse med tariffoppgjøret i 1972 gir jeg min fulle tilslutning. Spesielt er jeg fornøyd med at lavtlønnsproblemet har fått førsteprioritet. Vi er klar over at virkningen av den solidariske lønnspolitikk som er drevet fra LOs side, stort sett har hindret at avstanden mellom de lavtlønte og de øvrige har økt, men har ikke maktet å løse selve lavtlønnsproblemet. Forholdet er jo at de lavtlønnsstillegg vi kommer fram til ved tariffoppgjøret bedrer lavtlønnsgruppens stilling i øyeblikket, men lønnsglidningen som disse grupper har lite godt av, øker avstanden fram til neste tariffoppgjør. Ser man på statistikken for de 10—15 siste årene så har det ikke skjedd særlig utjevning, bortsett fra enkelte grupper. Ser man på kvinnene som en lavtlønnsgruppe, så har disse forbedret sin lønsmessige stilling i forhold til mennene. Men man kan også peke på enkelte andre grupper hvor forholdet har forverret seg.

Jeg vil understreke at vi må fortsette den solidariske lønnspolitikken. Det er ofte sagt at et tarifforslag ikke vil bli vedtatt uten et generelt tillegg. Dette gjelder vel også ved dette oppgjøret. Men vi må nøye vurdere forholdet mellom det generelle tillegget og lavtlønnsstillegget. Det er et spørsmål om vi ikke ved dette tariffoppgjøret må satse spesielt på lavtlønnsstilleggene og mindre på det

generelle tillegg for virkelig å rette opp de skjevheter som er til stede.

Kjemisk Forbund er skuffet over at det ikke har fått medhold i ønsket om separate forhandlinger for et par av sine grupper, bl. a. vaskerier og renserier. I følge lønnsstatistikken ligger gjennomsnittsførtjenesten for disse i 2. kvartal 1971 på kr. 13.31 pr. time for menn uten tillegg. Det er en rekke grupper som har en langt dårligere stilling enn dette. Tekstil ligger f. eks. på kr. 12.52. Bekledning har ikke krevd at disse skal ha noe unntak fordi vi regner med at de gruppene det her er snakk om, går inn under bestemmelsen om at det skal satses for de lavtlønte. Får man så et skikkelig lavtlønns tillegg, er det opp til det enkelte forbund å fordele denne potten mellom gruppene slik at tilleggene kommer de lavtlønte til gode.

Jeg tror det her må foreligge en misforståelse. Når det gjelder de unntak som er nevnt, så er det helt spesielle forhold som begrunner disse.

Ole Flesvig, Arbeidsmandsforbundet: Ved begge de to foregående tariffoppgjør har oppgjørsformene vært sterkt diskutert og begge ganger har jeg gått inn for samordnede oppgjør under forskjellige forutsetninger. Tvil har det vært og lavtlønnsgruppene har gått imot. Denne gangen høres det ut som om dette mindretallet har forsvunnet og at lavtlønnsgruppene mener seg best ivaretatt ved et samordnet oppgjør. Jeg har også tidligere trodd at disse gruppene interesser kunne best ivaretas ved samordnede oppgjør. Jeg har også satt pris på når det er blitt sagt at samordningen skal omfatte også andre enn forbundene i LO. Men det har skuffet meg at de lavtlønte ikke har vunnet særlig innpå ved de to siste oppgjørene. Det motsatte har heller vært tilfelle, særlig ved siste oppgjør.

Samordning burde omfatte en rekke andre næringer, for eksempel jordbruk. La meg også nevne bilverkstedene. Regningene derfra har steget betenkelig i den siste tariffperiode. Hvor er den instans som kontrollerer denne næringen? Noe tilsvarende kan være tilfelle for andre næringer.

En bedring for de lavtlønte må vi denne gangen sørge for blir et faktum og ikke noe som man bare snakker om og gir «på båten» etter hvert under forhandlingene. Det verste vi gjør er «å gli» på standpunktene våre.

Dere er kanskje lei av å høre meg snakke om gruppen «vaktfolk». Arbeidsmandsforbundet har overenskomst også for helkontinuerlige vaktfolk. Det ble spurt ved siste oppgjør om disse også skulle få nedsatt arbeidstid, men svart at dette var noe som bare

skulle tilkomme helkontinuerlig skiftarbeidere i industrien. Jeg vil spørre: Er det slik også denne gangen, eller går man inn for at også vaktfolk med helkontinuerlig skiftarbeid skal få nedsatt arbeidstid?

Jeg vil i likhet med Håkon Ødegaard ha nærmere greie på hva som menes med helkontinuerlige turnusordninger — også i forbindelse med vaktsektoren.

Jeg er videre enig i at det bør uttrykkes noe mer konkret i forbindelse med indeksreguleringer. Jeg kan ikke forstå at det skulle behøve å bli kaotiske tilstander fordi om man har helautomatisk indeksregulering med de lavere svingningstall. De som særlig taper på å vente lenge på indeksregulering, er også de lavtlønte. Med en tilfredsstillende automatikk og lavt svingningstall, ville indeksoppgjørene gi lavtlønnsgruppene mer. Jeg kan ikke forstå at det behøver å være noen stor vanskelighet ved det, hvis det da ikke er press på bedriftene og myndighetene man tenker på ved at prisene skulle holdes. Jeg kan bare si at vi burde gå inn for en bedre indeksregulering.

Til forslaget oppramsing av grupper som bør få særbehandling, vil jeg igjen få nevne vaktfolkene. Deres timelønn er kr. 9.20 og de har lang arbeidsdag. Etter 10 års tjeneste er de kommet opp på kr. 9.80. Og de er timelønte. Hvis ikke denne gruppen er berettiget til å komme med i unntaket da skjønner ikke jeg hvem som kan være berettiget til å komme med. De nevnte timelønninger er inkludert indekstillegg og fortjenestutviklingsgarantert tillegg.

Jeg viser til Øystein Larsens forslag, og under forutsetning av at disse blir vedtatt, vil jeg gå inn for et samordnet oppgjør. I motsatt fall forbeholder jeg meg rett til å stemme annerledes.

Leif Skau, Sekretariatet: Jeg er glad for at Flesvig i sitt innlegg tok opp spørsmålet om bilarbeiderne så kan vi få skværet opp det med en gang. Her er tydeligvis misforståelser omkring hvordan bilarbeidernes lønninger er. I 1. kvartal 1970 lå bilarbeiderne på gjennomsnittlig kr. 11.83 i timefortjeneste. De ligger i 2. kvartal i år på et gjennomsnitt på kr. 14.13 hvilket vil si at de har hatt en lønnsutvikling på kr. 2.30 pr. time i denne perioden og som er langt under gjennomsnittet for lønnsutviklingen for industriarbeiderne i landet.

Til sammenlikning kan nevnes at for anleggsvirksomheten hadde man i 1. kvartal 1970 kr. 18.29 pr. time og ved 2. kvartal i år kr. 21.39, hvilket vil si en lønnsglidning på kr. 3.10 pr. time.

Bilarbeiderne er for Jern og Metall et problem. De lå ved forrige tariffoppgjør under 100 prosent og fikk da et atskillig større lavtlønns tillegg enn hva de øvrige i jernindustrien fikk.

Det jeg har forlangt ordet for var noen betraktninger omkring det foreliggende forslag fra Sekretariatet. Jeg vil peke på de krav som blir stilt i forbindelse med likhetsproblematikken. Jeg tror det er nødvendig at fagbevegelsen nå slår et slag for større likhet i lønningene. Jeg tror vi vil bli hengende etter i utviklingen i bedriftslivet hvis vi ikke sørger for å få rettet opp våre avtaler i takt med — jeg holdt på å si — det levende liv. I noen bedrifter er vi kommet godt på vei, hos enkelte var vi enig med arbeidsgiveren om gjennomføring av både månedslønn og en rekke andre spørsmål som knytter seg til likhetsproblematikken. Men så nedla Norsk Arbeidsgiverforening veto mot at disse bedriftene fikk lov til å gjennomføre dette. Jeg tror det må være helt galt at vi skal gå inn i en ny tariffperiode hvor N.A.F. skal få anledning til fortsatt å kunne legge ned veto mot den naturlige utvikling av dette spørsmål. Dette gjelder neppe bare jern og metall, jeg tror det er et sentralt spørsmål for fagbevegelsens medlemmer.

Osvald Olsen håpet på at hele sykelønnsordningen ble offentlig. Jeg var ikke så glad for den oppfordringen vi tok opp ved siste tariffoppgjør om at vi måtte få hele sykelønnsordningen over til det offentlige. En offentlig komité utreder nå dette spørsmålet og jeg har fått det inntrykk at man — jeg vil si heldigvis — arbeider seg fram i en annen retning enn å bringe alle sykelønnsordninger over til det offentlige. Jeg tror vi der er inne på noe riktig. Jeg tror vi skal ha noen av disse bestemmelsene som tarifferte bestemmelser, noe vi skal drøfte og arbeide med innenfor vår egen organisasjon og i forhandlinger med våre tariffmotparter.

Så et par ord om miljøarbeid, som jeg tror vi skal ta alvorlig. Miljøarbeid må ikke bli bare et moteord. Jeg tror fagbevegelsens medlemmer har klart syn på at spørsmålet om å ta fatt på miljøproblemene i videste forstand i vårt bedriftsliv er en stor og viktig oppgave.

Det forslag som nå foreligger er jeg helt ut enig i ut fra to forutsetninger, for det første fordi at vi her skal gi muligheter til å få et aktivt arbeid i det vi kaller miljøarbeid, for det andre fordi det vil aktivisere vernearbeidet på bedriftene. Det er også et viktig miljøarbeid. Vi har bestemmelsen om verneutvalg bare på bedrifter med over 100 ansatte. Gjennom dette forslaget om kombinert miljø- og verneutvalg, vil man kunne bringe slike utvalg inn på alle bedrifter og derved få en langt større aktivitet på dette området.

En side ved forslaget vil vi understreke fra Jern og Metalls side, nemlig spørsmålet om arbeidstiden for 2-skiftarbeiderne. Ved forrige tariffoppgjør var jern- og metallarbeiderne meget skuffet over at ikke 2-skiftarbeiderne fikk samme arbeidstid som døgn- og hel-

kontinuerlige skiftarbeidere. Vi har mye av 2-skiftordninger innenfor vår industri og det foreligger helt klart krav fra våre medlemmer om at denne gang må arbeidstiden for 2-skiftarbeiderne løses.

Finn Nilsen klarla en rekke problemer i forbindelse med oppgjørformene og fikk sagt hva som burde sies, meget godt ut fra hva hans forbund har å bale med av gruppeinteresser innenfor sitt forbundsområde. Men jeg vil gjerne ha presisert at vi i jern- og metallindustrien er tradisjonelt ikke de som roper hurra for felles oppgjør eller former for samordnede oppgjør. Det har her vært vist til 1968-oppgjøret hvor Jern og Metall engasjerte seg meget sterkt for å få et forbundsvis oppgjør og det ble et flertall i Representantskapet for det.

La meg så bare understreke: Hvis vi vil ha løst de sentrale spørsmål som medlemmene denne gang har prioritert, så kan ikke jeg se at det kan være noen annen vei å gå i 1972-oppgjøret enn å finne de formene for samordnede oppgjør som ligger i Sekretariatets innstilling. Her ligger det muligheter for sentralt å løse spesielle spørsmål for på forbundsplan å løse andre spesielle spørsmål og eventuelt bringe også noe av oppjøret ned til den enkelte bedrift for der også å kunne løse en del av de vanskeligheter man har der.

Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling.

Reidar Moen, Handel og Kontor: På våren i år gjennomførte de LO-organiserte ved Standard Telefon- og Kabelfabrikk en aksjon som kom til å vekke betydelig oppmerksomhet både offentlig og med reaksjoner i den borgerlige presse. LO-gruppa krevde at den avtalte indeksregulering bare skulle utbetales til dem som var part i lønnsavtalen. Det var også krav om at bedriftens arbeidsledere som inntar en nokså vanskelig holdning overfor fagbevegelsen, at denne holdning måtte endres. Det ville fra organisasjonens side ikke lenger tåles former for tvetydigheter eller fiendtligheter. Det anså vi som et brudd på de avtaler som organisasjonen hadde med bedriften. Bedriften skal ha ros for at den sammenkalte arbeidsledere i de forskjellige sjikt og ga dem beskjed om at en slik innstilling fra deres side ikke ville bli tålt og at det ville få konsekvenser for den enkelte som ikke tok sin holdning opp til revisjon.

Saken om utbetaling av tillegg til uorganiserte ble derimot en komplisert sak som raskt havnet på det formelle plan. LO-gruppa laget en aksjon med brudd i samarbeidet på bedriftsutvalgssektoren. Dette var selvfølgelig en tariffstridig konflikt selv om den ble gitt moralsk støtte.

En slik situasjon er ikke enkel. Den har sider ved seg som gjør det vanskelig å få reelle resultater.

Jeg vil gjerne få illustrere hva holdningen kan bety i vårt prak-

tiske organisasjonsarbeid og nevne at i løpet av denne perioden og faktisk som et resultat av vår aksjon, fikk vi en medlemstilvekst til funksjonærklubben ved Standard på mer enn 100 medlemmer. Det viser at det er elementer i en slik sak som vekker noens — kanskje samvittighet, kanskje solidaritet.

For de organisasjoner som sliter med en stor uorganisert arbeidstakergruppe innenfor sitt område og innenfor bedrifter hvor de har inngått lønnsavtaler, er situasjonen ofte uholdbar så lenge bedriftsledelsen inntar en likegyldig eller favoriserende holdning til uorganiserte. Vi ser det som en tariffstridig holdning fra bedriftens side at den undertegner en avtale, inklusive en samarbeidsavtale, med den ene part hvor en del av de ansatte påtar seg forpliktelser som den andre stiller seg utenfor, for så i neste omgang å honorere passiviteten med de samme lønnsmessige uttellingene der.

Dette skulle gi nokså berettiget grunn til å tro at samarbeidsavtalen er særlig interessant på dette hold.

Jeg er glad for kravene på side 3 og 4 i Sekretariatets forslag, men vi er redd for at de hurtig kan bli ført ut til venstre under forhandlingene. Jeg ber derfor om at disse kravene må bli ført med en kraft som gir tro på at det ikke bare er skuebrød for Representantskapet og folk på arbeidsplassene. Et resultat her vil gi tillitsmennene på arbeidsplassene et stort problem mindre å bale med.

Per Arne Torvik, Telefolkenes Fellesforbund: Først vil jeg erklære meg stort sett enig i det som Kartelletts formann sa om tariffoppgjøret, men den saken jeg akter å ta opp her, gjelder ikke bare den offentlige sektor. Det jeg er opptatt av, er forholdet mellom lavtlønte og høytlønte og som man av debatten hittil kan ha fått inntrykk av er en definisjonssak som varierer fra forbundsområde til forbundsområde.

LO organiserer også en del som vil bli karakterisert som høytlønte. Hensikten med å stå tilsluttet organisasjonen kan være forskjellig, men vesentlig for de fleste at man skal få ivaretatt sine lønns- og arbeidsforhold. Og alle ønsker vel en reallønnsforbedring.

I statssektoren har vi grupper som ingen lønnsglidning har i perioden, bortsett fra mindre justeringer og normeringer. Det ville ha vært en fordel om man fikk en avklaring av hva som er lav lønn og hva som ikke er det, så ville man kunne spare seg diskusjonen om det.

Vi har ikke kunnet merke at lavt plasserte på statsregulativet har fått mer enn de som er høyere plassert på det samme regulativet. Men jeg tror det vil være i LOs interesse at man har med noe som sier at alle medlemmer av LO skal ha en reallønnsforbedring ved et lønnsoppgjør. Jeg vil gjerne foreslå at man i forslaget til tariff-

revisjon 1972 tar med et tillegg til avsnittet som i forslaget fra Sekretariatet har følgende ordlyd: «Idet vi viser til forannevnte, mener Representantskapet at det ved tariffrevisjonen i 1972 må legges størst vekt på at lavtlønnsgruppene får et tillegg slik at kløften mellom de høyt- og lavtlønte blir minst mulig.» Så kommer det tillegget jeg foreslår: «Dog må det være en målsetting at alle LOs medlemmer som omfattes av tariffoppgjøret 1972 får en reallønnsforbedring i oppgjøret.»

Finn Salomonsen, Papirindustriarbeiderforbundet: Jeg sier meg på vegne av de skiftgående grupper, glad for det forslag som her foreligger til krav ved tariffrevisjonen 1972. Men til avsnittet om skiftgodtgjørelse i kroner og øre vil jeg bemerke: Når denne skiftgodtgjørelsen foreslås forhøyet med samme prosentsats som det generelle tillegg, så vil dette si at hvis man får eksempelvis 5 prosent tillegg generelt, kan det bli snakk om 2—3 øres timetillegg for ettermiddagsarbeid. Det blir lite og man burde vel også få et generelt tillegg på skiftgodtgjørelsen, og ikke som prosentsats.

I forslaget står bl. a. følgende: «Det reises krav om kompensasjon ved fridager med full lønn for ansatte som normalt tjenestegjør på helligdager og høytidsdager som faller på ukens hverdager.» Dette vil vel si at de skiftgående grupper som har vakt i denne uke, de har fridag til gode. Er dette feil tolking vil jeg gjerne bli rettet.

Men er det ikke en tanke at de som ikke får sine friskift i de uker hvor helligdager eller høytidsdager forekommer, også får godtgjørelse for disse, selv om de har fri?

Jeg vil be Sekretariatet se på denne saken.

Det er viktig og riktig at lavtlønnsproblematikken blir prioritert ved dette oppgjøret. Men om det nå lykkes å få hevet lavtlønnene, så vil det i perioden skje en glidning. Forskjellen kan dermed være like stor ved neste tariffrevisjon. Ved siste revisjon innførte man prinsippet med lønnsglidningsgaranti. Men den kom ikke ut med full virkning. Hvis man nå forsøker å få en slik ordning til å virke i praksis, så må man ned på den enkelte arbeidsplass. Men da kunne man kanskje la være å fastsette satsen for lønnsglidningsgarantien inntil det er gått f. eks. ett år av avtaletida. Dermed ville man kunne se sammenhengen med lønnsglidningen som hadde vært og man ville ha bedre mulighet for å oppnå at også de som ikke hadde hatt lønnsglidning ville oppnå noe tilnærmet.

Jeg er enig i at det bør være samordnet oppgjør. Men de foreslåtte unntak viser at det blir fler og fler «under streken». Det finnes også grupper i papirindustrien som man kunne plassere der. Kan man alternere med de grupper som skal være «under streken»?

Om vi ved oppgjøret om fire år får ytterligere flere grupper «under streken», får vi da et samordnet oppgjør?

Etter forslag fra dirigenten ble på dette tidspunkt i møtet strek satt med adgang til å tegne seg på talerlisten, som på dette tidspunkt hadde 14 navn.

Dirigenten refererte følgende innkomne forslag:

Fra *Håkon Bjordal*, Kjemisk Industriarbeiderforbund:

LO reiser ved denne tariffrevisjon krav overfor N.A.F. om full lønn for den tid som medgår for deltakelser i offentlige møter og komitéarbeid.

Fra *Chr. Grøndahl*, Arbeidsmandsforbundet:

Det reises krav om at de uorganiserte arbeidere betaler en avtaleavgift som er lik kontingenten minus forsikringspremien.

Fra Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Forslag til endring av avtalen for
Godtgjørelse for helligdager og 1. og 17. mai.

A-ordningen.

I.
Godtgjøringen.

Pkt. 7.

Merknader:

- b) Skiftarbeidere som mister skift foran *høgtid-* og helligdager på grunn av arbeidstidsbestemmelsene i *Lov om 1. og 17. mai* og Arbeidervernloven, skal ha godtgjøring for dette skift som for en helligdag.

Hvis det tapes en del av skiftet på disse dager, skal godtgjøringen være forholdsvis etter den tid de taper.

Motivering:

For 2-skiftarbeidere med arbeidstid fram til kl. 24.00 på 2-skift får etter någjeldende bestemmelser ikke godtgjøring for den del av skiftet de taper mellom kl. 22.00 og kl. 24.00 dagen før 1. og 17. mai.

Vi foreslår derfor teksten utvidet med de ord som er understreket.

Fra *Arne Løken*, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

«Tariffavtalens bestemmelser om aldersgrenser mellom unge og voksne arbeidere kreves fjernet.

I stedet tas inn lønnsbestemmelser basert på praksis og utdanning.»

Fra *Per Arne Torvik*, Telefolkenes Fellesforbund:

«Forslag til vedtak vedrørende tariffrevisjonen 1972:

Side 2, nest siste avsnitt:

«må legges størst vekt på at lavtlønnsgruppene får et tillegg, slik at kløften mellom de høyt- og de lavtlønte blir minst mulig. *Dog må det være en målsetting at alle LOs medlemmer som omfattes av tariffoppgjøret 1972 får en reallønnsforbedring i oppgjøret.*

Et generelt tillegg må også gis. Lønnsglidningsgarantien»

Representantskapet vedtok å forlenge dagens møtetid til kl. 18.00.

Otto Totland, Sekretariatet: Jeg synes det vil være riktig fra Handel og Kontors side å gi en forklaring på dette med oppgjørsformen og vårt standpunkt i dag i forhold til tidligere. Handel og Kontor har gang etter gang ved tariffrevisjoner krevd forbundsvise oppgjør. Når situasjonen nå er en annen, så har det følgende forklaring: Sist vi foreslo forbundsvise oppgjør var i 1970. Ved vedtaket i Representantskapet den gang var 14 enig med Handel og Kontor. Stadig færre har vært enig med Handel og Kontor om forbundsvise oppgjør.

Når vi nå behandlet oppgjørsformen i Sekretariatet, var jeg av den oppfatning at det ville være rimelig at man nå forsøkte å få bedre albuerom når det gjelder forbundsvise oppgjør ved siden av et samordnet oppgjør. Det er dette som er å finne i Sekretariatets forslag hvor det ved forbundsvise forhandlinger for en rekke grupper vedkommende, er forhandlinger som har videre albuerom enn tidligere. Og hvor det ikke bare er lønnsspørsmålet som tas opp, men også andre forhold. Dette med at man kunne ta opp for enkelte grupper forbundsvise forhandlinger om lønnsspørsmålet, der er uttrykket om lønnsspørsmålet ute av bildet. Dette innebærer noe større albuerom enn ved tidligere tariffrevisjoner. Derfor har vi funnet å kunne bøye oss for det vedtak som nå foreligger.

Saken har vært behandlet i mange sekretariatsmøter. Jeg tror det er det 6. utkast som foreligger for Representantskapet. Dets smidighet gjør at vi kan tiltre det.

Det er de lavtlønte som først og fremst skal prioriteres. Logisk

sett skulle vi foreslått tillegg bare for de lavtlønte og ikke noe generelt tillegg. Det ville ha gitt et større lavtlønnstillegg enn ved kombinasjon av lavtlønnstillegg og et generelt tillegg. Ved å reise krav om et generelt tillegg, må det regnes med noe mindre til lavtlønnstillegg. Når man likevel har gjort dette, er det vel fordi det her er snakk om mulighetens kunst. Det ville ikke være mulig å sende ut et forslag hvorefter bare de lavtlønte skulle ha et tillegg. Man må ha krav om et lavtlønnstillegg som prioriteres og et generelt tillegg ved siden av.

Når det gjelder solidarisk lønnspolitikk, så er det vel i forbundene delte meninger om den. For varehandelen har vi hatt oppgjør for et par måneder siden og hvor vi gikk inn for en solidarisk lønnspolitikk på den måten at de med minst lønn skulle ha de største tilleggene. Forslaget samlet 70 prosent ja-stemmer og 30 prosent nei-stemmer. Jeg skulle tro — uten at vi vet noe om det — at de fleste nei-stemmer kommer fra de som har personlige tillegg og som ligger over gjennomsnittslønnen i varehandelen. Når man snakker om solidarisk lønnspolitikk og lavtlønn, skal man være klar over at det er en del av de fagorganiserte som reagerer på det.

Av og til har jeg inntrykk av den oppfatning at det er funksjonærene som har laget ulikhetene på arbeidsplassene mellom funksjonærer og arbeidere. Jeg vil gjerne peke på at funksjonærbegrepet er vidt. For det første er det snakk om funksjonærer i privat virksomhet i forhold til offentlig virksomhet. Ser vi så på den del av de likhetsspørsmål som her reises, så viser det seg at det er stor forskjell blant funksjonærkategoriene når det gjelder deres sosiale bestemmelser. For mitt forbunds vedkommende kan nevnes at vi har lønn under sykdom i 3 måneder, i statens tjeneste er det 13. Det er en ganske stor forskjell.

På en rekke andre områder er det forskjell på arbeidere og funksjonærer, men jeg vil gjerne understreke at det vil være fornuftig om man i LO ser nærmere på dette spørsmålet. N.A.F. har nedsatt et utvalg som skal vurdere lønnstakergruppene i forhold til hverandre.

Vi bør gjøre det samme. Det er på det rene at i de mange bedrifter hvor det ingen tariffavtale er, er det betydelig større forskjell mellom arbeidere og funksjonærer enn der hvor tariffavtale foreligger. Jeg er glad for at det her er reist spørsmål om å få til særordninger for de fagorganiserte. Om det vil lykkes, er en sak for seg, men jeg vil igjen peke på dette med tariff tillegg for de fagorganiserte og de organiserte skal ha fortrinnsrett til å fortsette i arbeidet ved innskrenkninger.

Så litt om kontingenttrekk. Ved den revisjon vi nettopp har av-

sluttet for varehandelen har vi nå med Handelens Arbeidsgiverforening fått tariffbestemmelser om kontingenttrekk i alle bedrifter som har 20 ansatte eller mer. Det er første gang at en arbeidsgiverforening har gått så langt. Med N.A.F. har man ingen slik avtale, kontingenttrekket der er knyttet til lønn over bankkonto.

Vi har altså oppnådd et gjennombrudd for kontingenttrekk når det gjelder Handelens Arbeidsgiverforening. For kooperasjonen hadde vi tidligere avtale om kontingenttrekk i bedrifter med mer enn 20 ansatte. Fra 1. januar 1972 skal det være kontingenttrekk i alle samvirkelag, uansett størrelse.

Erfaring viser at der hvor vi har kontingenttrekk, bortfaller ikke bare kontingentrestanser, ordningen er også i mange tilfelle en finere form for organisasjonsplikt, og det er mye lettere å få de som begynner på en arbeidsplass med kontingenttrekk som medlemmer fra arbeidsforholdets begynnelse.

Jeg håper LO forsøker å få gjennomført noe tilsvarende i avtalen med N.A.F.

I forbindelse med indekstillegg tror jeg LO-formannen og Sekretariatet skal ta opp til overveielse en noe annen indeksreguleringsbestemmelse enn hittil. Nå er bestemmelsen helautomatisk. Jeg tror det vil være fornuftig om man ved denne revisjonen får en halvautomatisk regulering hvor indekstillegget ikke fastsettes nå, men drøftes i senere forhandlinger og fastsettes da. Den økonomiske situasjon kan være gunstigere på det tidspunkt enn ved tarifforhandlingene i januar/februar.

Kåre Flå, Finnmark fylke: Oppgjørsformen er et stadig tilbakevendende tema når tariffoppgjøret diskuteres. Aspengren fortalte under redegjørelsen for den økonomiske situasjon at det har vært full sysselsetting og øking av produksjonen, men svakere enn før. Typisk ved den tekniske framstillingen som er lagt fram her, er at årslønnen for voksne arbeidere økte med 10,7 prosent fra 1969 til 1970 og etter anslagene steg ytterligere 12,2 prosent fra 1970 til 1971. Så sies det videre: Da konsumprisindeksen økte med 4,5 prosent fra 1969 til 1970, eksklusive de direkte virkninger ved innføringen av 20 prosent moms, og etter anslagene vil øke med 6,1 prosent fra 1970 til 1971, gir dette en reallønnsøkning på 5,9 prosent fra 1969 til 1970 og på 5,7 prosent fra 1970 til 1971.

Det viser seg altså at vi har en lavere reallønnsøkning i 1971 enn vi hadde i 1969/70. Det tror jeg har sammenheng med prisstigningen. Til tross for at LO øvde press på Regjeringen og fikk en prisstopp i 1970, har vi fortsatt hatt en prisøkning som gir en lavere reallønnsøkning. Dette må gi grunn til å spørre om man ikke har prisovervåking som muliggjør å unngå slike situasjoner. Man vet

at timelønnen i verkstedindustrien er økt til kr. 50.00 for den som skal ha reparert bilen, mens bilarbeiderne etter sigende skal ha fått sin timelønn forhøyet med kr. 2.00. Det bør sørges for at prisovervåkingen blir reell.

Aspengren minnet om arbeidsledigheten i Sverige. Det er utvilsomt trekk i bildet som vi vil merke her i landet. Det er sagt fra svensk hold at lønnsglidningen der går nedover.

Jeg er uenig i forslaget punkt om indeksregulering, jeg tror Willard Kristiansen her var inne på det riktige. Går man ut fra det som står i Sekretariatets forslag, kan man komme i den situasjon at man overhodet ikke får noen indeksregulering. Det vil ikke være riktig med de utsikter til prisstigning som vi har. Vi bør kreve indeksregulering og jeg vil støtte forslaget fra Willard Kristiansen.

Jeg vil være dypt uenig med den som her fant det overflødig å ta med i kravet noe om miljø- og vernearbeidet. Dette er en av de viktigste faktorer vi står overfor. Det merkes lett på mange arbeidsplasser nå at det arbeiderne først og fremst krever, er et godt miljø og godt vern i arbeidet, spesielt ligger fiskeindustrien langt tilbake å ønske. Det foreligger ingen klare bestemmelser om vernetiltak. Det som blir gjort, er da også av mer tilfeldig karakter. Men det skal også understrekes at en rekke av bedriftene i fiskeindustrien har gjort ganske mye på dette området.

Etter 1968-oppgjøret ga jordbruksoppgjøret seg utslag i en prisstigning som spiste opp mesteparten av våre lønnstillegg. Derfor bør vi nå som ved 1970-oppgjøret, kreve at en del av jordbruksoppgjøret må tas over statsbudsjettet. Jordbruksoppgjøret har så klar sammenheng med tariffoppgjøret at et forbehold her må tas med hvis vi ikke skal oppleve at de lønnstillegg vi måtte få, skal bli spist opp av prisstigning.

Jeg vil støtte et forslag om at en del av jordbruksoppgjøret tas over statsbudsjettet.

Johan B. Magnussen, Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet: Jeg tror neppe vi har hatt en så markert lønnforskjell etter noe tariffoppgjør som det siste. Skal det bli slik også etter kommende oppgjør, er det likegyldig hvilken oppgjørsform vi velger. Overfor Håndverkernes Arbeidsgiverforening arbeider vi nå med en endring av gjeldende Bakerlov, eller Arbeidsbeskyttelsesloven for bakerfaget, som i like høy grad er en konkurranseregulerende lov for bedriftene. Det foreligger et forslag fra arbeidsgiverne om at vi ikke skal inn under Arbeidervernloven, som opprinnelig var kravet, men at vi skal begynne arbeidet kl. 04.00 om morgenen. Det betyr at arbeidstakerne i faget må stå opp kl. 03.00 om natta.

Vi har sagt overfor arbeidsgiverne at vi er villige til å forhandle

om spørsmålet under den uttrykkelige forutsetning at vi skal ha en selvstendig avstemning — at bakerne selv skal bestemme hvilken arbeidstid de skal ha. Oppnår vi ikke dette, vil vi avbryte forhandlingene og så får Stortinget avgjøre arbeidstida for bakerfaget. Men dette viser at oppgjørsformen likevel ikke er helt likegyldig.

Forslaget krever mest til lavtlønnsgruppene. Egentlig har vel dette kravet nå 15-årsjubileum. På den annen side tror ikke jeg at det står på viljen til å løse problemet. Det går fram av Sekretariatets innstilling at vilje til å løse dette problemet ikke mangler, men jeg tror neppe at vi med det press vi har på arbeidsmarkedet, kan løse det i den form som forsøkes.

I statistikken fra N.A.F. for 2. kvartal 1970 sies det:

«Ifølge ramme for de forbundsvisse forhandlinger ble det gitt et generelt lønnstillegg på 80 øre pr. time til alle voksne arbeidstakere. Dessuten ble det gitt spesielt lavtlønnsstillegg med samme øretillegg for kvinner og menn. Dette tillegg varierte fra 6 øre til 45 øre pr. time avhengig av fortjenestenivået innenfor den enkeltes overenskomstområde. Det ble ikke gitt lavtlønnsstillegg til overenskomstområde hvor fortjenestenivået lå 15 prosent eller mer over industriens gjennomsnitt.»

Her vil jeg gjerne føye til at de som lå 15 prosent over, likevel var sikret 6 øre. Og det er klart, at hvis man hadde en ørliten gruppe innenfor dette område som virkelig var lavtlønte, og de øvrige var solidarisk innstilt, så ville de kunne få et skikkelig oppgjør. For andre grupper hvor det overhodet ikke er mulighet til å sjonglere med lønninger som ligger over nivået, men for de som befinner seg på 79—80 prosent, er forholdet ganske annerledes.

I samme publikasjon står det: «Hvor samtlige arbeider under ett, slår lavtlønnsstillegget ut med et lønnstillegg på ca. 14 øre pr. time.»

Siste gang hadde vi opptil 45 øre pr. time i tillegg, og vi vet ifølge N.A.F. som i hvert fall ikke pleier å operere med for lave tall, at det har slått ut med 14 øre. Hvis man eksempelvis hadde tatt 14 øre til av gjennomsnittet, altså ikke 80 øre, men 66 øre, så ville man kunne hatt et tall som utgjorde det dobbelte for de lavtlønte uten at det slår ut med mer enn 14 øre på det generelle tillegget.

Jeg tillater meg å anmode Sekretariatet å se på hva jeg her har vært inne på. Det har vært nevnt tidligere at man skal forsøke å komme fram til et lavere generelt tillegg for på den måten å ha

mer til rådighet for de lavtlønte, og jeg vil an vise den veien jeg her har nevnt. Når det ikke koster mer enn 14 øre pr. time, må dette være en mulighet for å komme på talefot med Arbeidsgiverforeningen om.

Arne Andresen, Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet: Det er sikkert fordelaktig å være tidlig ute med krav overfor Arbeidsgiverforeningen, men så vidt jeg forstår av det forslag som Sekretariatet har lagt fram, så er det den hake ved det hele at man ikke har den fulle oversikt over den økonomiske situasjon. Sekretariatets forslag er preget av noe usikkerhet. Det er bl. a. sagt at fastsettingen av lønnskravene må utstå inntil man har større klarhet over den økonomiske situasjon. Jeg er enig i at det må legges størst vekt på lavtlønnsgruppene. Det tror jeg vi alle er enig i. Men hvorfor da slik bråhast når man ikke vet hva disse tilleggene skal gå ut på?

La meg også nevne at jeg har stor sympati for det forslag som er satt fram fra Grafisk Forbund om forbundsvise oppgjør. Jeg kan ikke legge fram noen beslutninger fra NNN om hva slags oppgjørsform man ønsker, men vi har fått inn en del forslag fra våre avdelinger og som tydelig sier fra hva disse ønsker. Og det kan legges til, at den del av vår bransje har hatt god utvikling produksjonsmessig, omsetningsmessig og også prismessig. Og det skulle være artig å møte disse med de midler man har gjennom forbundsvise oppgjør og som man på langt nær kan få nyttiggjort seg i samme grad i samordnet oppgjør.

Man har faktisk inntrykk av at det nå er blitt litt av en demonstrasjon dette å nevne forbundsvise oppgjør. Noen er inne på at det er uansvarlig, kanskje uforsvarlig, å antyde forbundsvise oppgjør. Men vi må akseptere at enkelte forbund mener å kunne løse sine problemer best på denne måten og at de må få komme med sine forslag.

Sekretariatets forslag til krav inneholder ingen sensasjoner eller nyheter. Kravene er for lengst lagt fram i landsmøter og omskrevet i pressen. En rekke av disse kravene er også av en slik art at man ikke tar konflikt på dem i fall man ikke får dem gjennomført.

Hvilke skal man i tilfelle frafalle av disse kravene? Listen kan tyde på at det er nok å ta av. Spørsmålet kommer vel til å løse seg av seg selv.

Det er ikke noe i veien med disse kravene. De kan være berettiget, men ut fra vårt forbunds syn, er ett av dem viktigst, nemlig spørsmålet om å hjelpe de lavtlønnsgrupper vi har. Her er det sagt at man kan komme inn i situasjoner hvor man kan føre i hvert fall en del av tilleggene ned på bedriftsplanet. Det kan man gjøre

hvor det er stor differanse innenfor bedriften. Men NNN har mesteparten av sine medlemmer på samme lave lønnsnivå. Dermed har vi ingen margin å gå på — ingen å ta fra for å gi til dårligere stilte.

Partene ser ventelig forskjellig på den økonomiske situasjonen. Beregningsutvalget er kommet fram til hva det mener stigningen skal være i nasjonalbudsjettet og vi har sett at vår nåværende prisminister mener at den økonomiske situasjon er ganske god. Han regner med at nasjonalbudsjettet vil stige med 5,1 prosent i 1971 og 4,7 prosent i 1972. Dette er om lag normalt, eller noe i overkant av hva som har skjedd de 2—3 siste år.

Ut fra dette synes jeg Sekretariatet skulle ha kommet med et mer konkret forslag når det gjelder tilpassingen av lavtlønnstilleggene i forhold til det totale lønnstillegg. Det har sjelden vært høyere enn 40—50 prosent av det generelle tillegg. Og det vil jeg gjerne ha sagt, at her ligger det ikke så lite taktikk i fordelingen. Men det er riktig som det her er sagt, at det må være et generelt tillegg for å få vedtatt forslaget. Jeg synes vi bør få i hvert fall en viss antydning av hva det bør være i totalt lønnstillegg og en peiling på hva lavtlønnstillegget skal være i forhold til det generelle.

Man kan naturligvis si at først skal vi ha et generelt tillegg, så et etterslepningstillegg på 6—7, 7—8 prosent fordi vi ikke har hatt noen lønnsglidning. I vårt forbund tror jeg man kan si at den gjennomsnittlige lønnsglidning for samtlige grupper har ligget et sted mellom 2 og 2,5 prosent i perioden. Da er det nærliggende å tro at man også for denne del skulle få et etterslepningstillegg.

Jeg har sagt at jeg har stor sympati for det forslag som er satt fram av Grafisk Forbund, og jeg skal ikke her bruke argumenter som at «får jeg det eller det, skal jeg stemme sånn eller sånn», men jeg synes at formannen kunne opplyse om hvordan lavtlønnstillegget skal tilpasses det tillegget man i tilfelle kommer fram til.

Ingeborg Jacobsen, Bekledningsarbeiderforbundet: For det første vil jeg gi min tilslutning til Sekretariatets forslag til oppgjørsform. Og jeg må si meg dypt uenig med den taler som fant det likegyldig hvilken oppgjørsform vi får. Oppgjørsformen er meget viktig. Ved et forbundsvis oppgjør kan forbund med økonomisk sterke bedrifter kjøre hardt på og oppnå større tillegg enn hva vi kan gjøre som tilhører økonomisk svakere bransjer. Det er neppe noen fordel for de lavtlønte. Erfaringene viser at vi er kommet mye bedre ut av samordnede oppgjør enn hva vi noengang har gjort ved forbundsvise oppgjør.

Jeg er også meget godt fornøyd med forslaget om 18 år som aldersgrense for voksne arbeidere. Vi hadde slik 18 års grense

for kvinnene i Bekledning før vi fikk likelønn, men måtte gå opp til 19 år som for mennene ved overgangen til likelønn. Og vi har ikke greid å få rettet opp igjen dette senere. I vårt forbund har vi mange unge arbeidere som etter en kort opplæringsperiode gjør en like god jobb som voksne. At de er lavere lønnet, er etter min mening, noe som bedriftene spekulerer i.

Lavtlønn og likelønn er ikke to forskjellige ting, men to sider av samme sak og kan ikke ses hver for seg. Rammeavtalen kan i år feire 10-årsjubileum, men vi er vel ikke kommet særlig lenger nå enn hva vi var for 10 år siden. Jeg er enig i at vi har fått gjennomført prinsippene, men det er bare så synd at prinsipper kan vi ikke leve av. Statistikken viser at for 2. kvartal 1971 er kvinnes andel av mennenes lønn 73 prosent. Ved gruppeendringer kan noe rettes opp, men jeg tror vi har lagt for stor vekt på dette med gruppeendringer, i hvert fall i noen bransjer.

En stor del av de lavtlønte er kvinner. Derfor er måten som lavtlønnstillegget blir beregnet og gitt på, av stor betydning. Ved siste oppgjør fikk vi en bedre ordning enn tidligere, men den er likevel ikke bra nok. Det må kreves et felles beregningsgrunnlag og et likt tak for lavtlønn for kvinner og menn.

Vårt forbund har benyttet dette, det har gått ut over mennene, og det er vel heller ikke riktig. Derfor mener jeg at det ikke er bare kvinnene som har fordel av å få felles beregningsgrunnlag, men i høyeste grad også mennene. Det ble vedtatt på Kongressen i 1969 en henstilling til Sekretariatet om nøye å vurdere mulighetene for å få gjennomført et felles beregningsgrunnlag. Det ble ikke gjennomført sist, og i det forslag vi er forelagt i dag, står det intet om dette. Jeg vil derfor spørre om Sekretariatet mener det er umulig.

Ivar Ødegaard: Jeg tror det er riktig med fellesoppgjør og samordnet oppgjør for å løse de store saker som LO ønsker å ta opp ved denne tariffhandlingen. Det må være mulig å finne løsninger også på de spørsmål som er reist fra Grafisk Forbund om tekniske revisjoner m. v.

Det er naturlig at lavtlønnsspørsmålet har fått en bred plass i diskusjonen og i det forslag som her legges fram. Ved de siste revisjoner er det gjort en del for løsning av lavtlønnsspørsmålet, men på langt nær nok. Spørsmålet er på hvilken måte man vil angripe denne oppgaven som er en av de mest sentrale for arbeiderbevegelsen. Det kan spørres om vi makter å løse den ved tariffhandlinger eller om det må skje også på politisk plan. Det er nedsatt et utvalg til å vurdere de spørsmål det her gjelder.

Det er enkelt å snakke om et solidarisk lønnsoppgjør, men ved

oppgjør er ofte hver enkelt opptatt av hva den og den gruppe får ut av oppgjøret. Det synes klart at en bedre lønnsoppgjørsgaranti enn hva vi har hatt og som er foreslått, bør gjennomføres. En rekke grupper i næringsmiddelindustrien og i Handel og Kontor er lavtlønsgrupper. Når det har vært lønnsoppgjør der og det har vært nødvendig å øke avansene på en rekke ting, ser vi også hvordan fagforeninger protesterer mot de prisstigninger som følger. La oss én gang for alle løfte opp lønnsmessig de som arbeider i disse næringer og betale hva det koster. Derved viser vi hva vi mener med solidaritet. Lønnsoppgjør i visse næringer skjer suksessivt, og hvis vi ikke gjør noe ekstraordinært, så er forholdet like ille også ved neste tariffrevisjon. Det viser statistikken.

Jeg hilser med glede at det her reises krav om nedsettelse av arbeidstida for helkontinuerlig skiftarbeid. Jeg regner med at LOs formann vil si noe mer om hva som menes med «turnusliknende». Vi skal være klar over at i vårt moderne samfunn blir det mer og mer skifttjeneste, selv om denne ikke er helkontinuerlig. Det er en oppgave å skaffe disse kortere arbeidstid og bedre arbeidsforhold. Arbeidet ved sykehusene kan være et eksempel. Hvis vi ønsker at samfunnet skal yte tjenester natt som dag, må vi være villig til å gi de som arbeider i disse yrker først og fremst skikkelige arbeidsforhold.

Jeg er enig med Willard Kristiansen i det forslag han fremmet i forbindelse med indeksreguleringen. Jeg synes det vil virke tamt hvis ikke LOs høyeste myndighet mellom Kongressene skal være samlet uten å si noe om dette viktige spørsmål. Det er mulig at det for Sekretariatet er enkelt og greit å ha kravet formulert slik som i dets forslag, men jeg mener det må være mulig for Representantskapet å uttale seg i hvert fall noe om indeksreguleringen.

Jeg hilser også med glede det som her er sagt om styrking av miljø- og vernearbeidet ved den enkelte bedrift. Jeg bare stiller meg skeptisk til om det er nødvendig nå å opprette enda en ny utvalgsordning ved bedriftene. Vi har verneutvalgene, de kan bygges ut til mer enn hva de er i dag. Dette med miljø og vernetjenesten bør få en langt mer framtrædende plass på dagens arbeidsplass. Jeg tror også at fagbevegelsen skal være sterkt opptatt av arbeidsplassens problemer også ut over det lønnsmessige i årene som kommer. Her kan vi også gå litt i oss sjøl: Har fagbevegelsen aktivisert seg nok for å få skolert de som arbeider i vernetjenesten? Det har vi nok ikke. Dette er et viktig arbeidsfelt og jeg hilser med glede at LO nå vil vie disse spørsmål større oppmerksomhet. Men her må også de enkelte forbund og fagforeninger være med. Miljø, trivsel, forholdene på arbeidsplassen må få en mer fram-

treddende plass i syttiårenes fagbevegelse. For LO vil lønsspørsmålene stå i høysetet, men la oss også ta opp de øvrige spørsmål som her er nevnt.

Magne Mælumshagen, Oppland fylke: Jeg har alltid trodd på fellesoppgjør og gjør det fortsatt. Og det av den grunn at fagbevegelsen bygger på solidaritet og at fellesskapet er vår eneste og største styrke.

Etter beregningsutvalgets oppstilling har vi hatt en reallønnsøkning på noe i overkant av 5,5 prosent pr. år de siste to år. Det pekes på at dette er et gjennomsnittstall og at det er store svingninger innenfor de enkelte tariffområder. Mange har derfor ingen lønnsstigning hatt og dermed en senkning av sin reallønns- og levestandard. Det sies videre at konjunktursituasjonen ikke er den beste. Dette skulle tilsi at dette oppgjør i første rekk må bli et lavtlønnsoppgjør. I denne forbindelse er det viktig at lønnsglidningsgarantien gjøres gjeldende for den enkelte ansatte, eller i det minste for den enkelte arbeidsplass. Slik det beregnes i dag trekker lønnsglidningen i pressområdene opp gjennomsnittet, og vi har opplevd at arbeidsplasser ute i distriktet ikke er tilkommet noe tillegg.

Siste taler var inne på hvilke grupper som er lavtlønnsgrupper. Vi har også lavtlønnsdistrikter, særlig i utkantstrøk. Der er arbeidstakerne henvist til å gå på tariffens minstesatser uten noen form for akkord. Når vi beregner lønnsglidningen som har funnet sted, må denne beregnes bare for de arbeidsplasser som faktisk har hatt lønnsglidning. Dette vil gi det riktige bilde og vise hva de øvrige arbeidsplasser har krav på.

Ut over dette å løfte de lavtlønte, tror jeg ikke på noe stort generelt tillegg denne gangen. Den økonomiske situasjon tilsier ikke det. Det vil derfor etter min mening være god grunn til å satse spesielt sterkt på å gi de fagorganiserte særfordeler i forhold til de uorganiserte. Jeg er glad for at dette er kommet med i Sekretariatets forslag.

Det bør ikke være vår oppgave å skape forskjellsbehandling, men jeg tror det er tvingende nødvendig å markere at de fagorganiserte har mer av særfordeler enn tilfellet er i dag. Det må slås fast at overenskomstens bestemmelser bare gjelder de fagorganiserte, at overenskomsten er deres eiendom og som ikke kan benyttes vederlagsfritt av andre. I dag er mange av den mening at våre tariffier nærmest er en offentlig prisliste som alle har krav på å følge.

Videre må de fagorganiserte få utvidet oppsigelsesvern og ha fortrinnsrett til arbeid ved innskrenkninger. Jeg tror tida er inne til å prioritere disse kravene og vise at vi er villig til å sette makt bak. Greier vi å gjennomføre dette, tror jeg ikke vi skal ha noen van-

skeligheter med å få den vekst i vårt medlemstall som vi alle er interessert i. Og vi vil da stå enda sterkere ved neste korsveg enn vi nå gjør.

Jeg vil ellers anbefale Sekretariatets forslag.

Leif Andresen, Sekretariatet: Jeg vil gjerne ha sagt til Finn Nilsen fra Bekleddningsarbeiderforbundet at man kan lese statistikken som en viss mann leser Bibelen. Det var Arbeidsgiverforeningens statistikk for vaskerier og renserier han refererte. Gjennomsnittsførtjenesten i akkord og med produksjonspremie er der kr. 11.67 for kvinner og kr. 9.24 på tidlønn, gjennomsnitt kr. 10.44. Jeg gjør oppmerksom på at i denne industrien arbeider det i det alt vesentlig kvinner. Den mannlige sektor ligger noe bedre an, men det er meget få mannlige arbeidere i denne bransjen. Det er kvinnene vi må sørge for får et bedre tillegg ved denne tariffrevisjonen.

Hva er det så som drar gjennomsnittet opp? Jo, det er der hvor det er akkord og produksjonspremie. Og det er vesentlig i de store byer. Men vaskeriene er spredt over hele landet og der forekommer nærsagt ikke akkordarbeid.

Vi forsøkte også i 1970 å fordele dette lavtlønnstillegget, men solidariteten strakk ikke langt nok. Der hvor det er tildelt et lavtlønnstillegg, er det lavtlønnsstaket som bestemmer hvem som skal ha det. Vi brukte av lavtlønnstillegget sist for å rette på skifttillegg osv. Det kan vi ikke gjøre en gang til. Og noen lønnsglidning har det ikke vært mulig å oppnå innenfor de bransjer jeg her har nevnt.

Arne Løken, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet: Jeg skal ikke komme inn på oppgjørsformen fordi vårt forbund står alene om sitt oppgjør om høsten.

Her er nevnt grupper lavtlønte som bør få særbehandling. Arbeidsmandsforbundet er opptatt av vaktmennene. Jeg kan fortelle at vi innenfor Hotell og Restaurant har vaktmenn med to års praksis som etter tariffen blir lønnet med kr. 9.24 pr. time.

Jeg tror at når det gjelder plasseringen av lavtlønnstilleggene, så har man innenfor Hotell og Restaurant overhodet ingen problemer fordi samtlige som kommer på fastlønn er lavtlønnet i forhold til de normer man legger opp til under tariffoppgjøret.

Jeg har egentlig tatt ordet til Sekretariatets forslag om at aldersgrensen for unge arbeidere må endres fra 19 til 18 år. Jeg synes at lønnsforskjellen mellom unge og voksne arbeidere er noe av den mest skrikende urettferdighet som finnes i hele tariffkomplekset. Tar vi for oss Hotell og Restaurants tariff og tar utgangspunktet i indekstillegg og fortjenesteutviklingstillegg pr. 10. november, så betyr det å fylle 19 år 435 kroner pr. måned i lønnstillegg, uavhengig om de har vært i bedriften i 14 dager eller i 3 år.

Dette forholdet utvikler seg fra tariffoppgjør til tariffoppgjør. Disse ender med et lavere tillegg for unge arbeidere. I siste tilfelle med $\frac{2}{3}$ til unge arbeidere og lærlinger. Gapet økes stadig, og jeg synes at man skulle ha viet akkurat dette spørsmålet noen flere linjer i Sekretariatets forslag, at man krever at aldersgrensen skal fjernes og at man bygger opp en avtale basert på praksis og utdanning. Hotell og Restaurant har nå ved tre oppgjør lagt fram krav om å få bygget opp en slik avtale med begynnerlønn og nye satser etter 2, 4 og 6 år som i stat og kommune. Men vi blir alltid møtt med at dette kan ikke gjøres for vårt område separat. Så sier N.A.F. at når dette spørsmålet ikke blir reist på sentralt hold, så vil heller ikke vi kunne få gjennomført våre krav. Jeg synes vi bør ta dette under alvorlig overveielse, og jeg har tillatt meg å legge fram et forslag hvor jeg reiser spørsmålet om at aldersgrensen mellom voksne og unge arbeidere fjernes av tariffavtalen og at man bygger opp en avtale basert på praksis og utdanning. Jeg vil anbefale Representantskapet å slutte seg til det forslaget som er fremlagt.

Når man i LO snakker om skiftarbeid, er man helst bundet til det skiftarbeid som forekommer i industrien hvor man har to-skift, tre-skift og helkontinuerlig skiftordning. Ivar Ødegaard fra Samorganisasjonen var inne på spørsmålet og hvor han pekte på at servicenæringene også har skiftordning — en skiftordning som kan være langt mer krevende enn skiftordningen i industrien. Den er mer krevende fordi man har vaktordninger hvor man går på kveldsskift den ene dagen og må møte på morgenskift dagen etter, tredje dag kanskje mellomskift. Der finnes ofte ingen rytme i skiftordningen. Innenfor Hotel og Restaurant har man adgang til å legge den ordinære arbeidstid innenfor tidsrommet kl. 6 morgen til kl. 1 natt, men der kan skiftordningene variere med sammenhengende arbeidstid innenfor avtalens og lovens ramme, bortsett fra turisthotellene hvor man har adgang til å dele opp vakta i to økter og hvor man legger arbeidstiden innenfor $12\frac{1}{2}$ times ytterramme.

Når man snakker om skiftarbeid, så får man ta med alle former for skiftarbeid, ikke bare de tradisjonelle skiftene man kjenner fra industrien, men også nyansene fra andre næringer, og som etter mitt skjønn er mer krevende.

Jeg skal ikke legge fram forslag i den forbindelse, men jeg gjør Sekretariatet oppmerksom på forholdet og ber om at Representantskapet slutter seg til forslaget om at man går inn for å sløyfe aldersgrensen mellom voksne og unge arbeidere.

Håkon Bjordal, Kjemisk Industriarbeiderforbund: Det blir en gjenganger i alle representantskapsmøter dette at man snakker om

hvilken form man bør velge for oppgjøret. En representant her sa at formen ikke var det vesentlige, men hva man fikk ut av et oppgjør, og jeg tror han var inne på noe vesentlig. Vi vet ikke hvor mye vi kan ta ut ved oppgjøret. Her skal vi ta stilling til et tariffoppgjør, og det er klart at det er landets økonomiske struktur som er avgjørende for hva vi kan regne med å få. Jeg er noe skuffet over at man ikke kan antyde hva man skal stille som krav. Arbeidsgiverne har sagt klart fra at her er ikke noe å ta. Vi bør få prolongasjon, sier de. De vet altså hva de vil. Representantskapet bør mane seg opp og si fra. Jeg synes at vi ikke kan gå fra hverandre uten å si fra hva vi vil.

Jeg er ikke uenig i forslaget fra Sekretariatet som på mange måter er positivt, men et tariffoppgjør skal ikke bare være med og skaffe oss bedre lønnsvilkår, det skal også skape bedre demokratiske forhold på arbeidsplassene. Det foreslås under pkt. 8 lønn under sykdom, militærtjeneste, siviltjeneste og repetisjonsøvelser, samt tjeneste i sivilforsvaret som medfører arbeidstap og så står det «lønn under kortere permisjoner m. v.» Hva menes det med dette? Vi vet at folkene på arbeidsplassen gjerne er med i offentlige styrever og råd. Disse folkene må ofte «stemple ut» på arbeidsplassen for å skjønne disse vervene og ta det tap vervet påfører dem. Dette må vi nå få slutt på. Vi må dit at den timelønnte i denne forbindelse får samme vilkår som den månedslønnte som kan delta i slike møter med sin lønn i behold. Når vi nå går inn for en demokratisering, må vi også sørge for at dette kravet blir innføket.

Opplegget for tariffrevisjonen bør ha en klar formulering også for indeksreguleringens del, også om hvilken form for indeksregulering vi krever. Vi kan ikke komme tilbake til arbeidsplassene uten å ha konkretisert hva vi vil ha av framtidige indeksreguleringer.

Ingeborg Jacobsen var for fellesoppgjør fordi forbundsområder med sterke bedrifter kunne tilkjempe seg større fordeler, mens de svakere vil bli hengende igjen hvis de står alene. Det er positivt at noen har økonomisk evne til å dra foran, de svakere bør vi søke å bringe opp på samme nivå gjennom vår solidaritet.

Kåre Hansen, Handel og Kontor, til forretningsordenen: Kan møtet avsluttes for i dag og åpnes igjen i morgen kl. 9.30?

Dirigenten: Her er så vidt mange inntegnede talere at jeg foreslår dagens møte varer en halv time til.

Sverre Enger, Kjemisk Industriarbeiderforbund: Andresen svarte Finn Nilsen, men når jeg nevnte vaskeriene i mitt forrige innlegg, så var det for å ta fram en overenskomst som dekker et stort flertall av kvinnelige lønnstakere.

Jeg har sjøl vært vaskeriarbeider i 25 år, så jeg kjenner til hvor mye vanskeligere det er lønnsmessig for kvinner i gruppe I enn for menn på slike arbeidsplasser.

Landsstyret og landsmøtet i Kjemisk Forbund prioriterer ved denne tariffrevisjonen de lønnstakere som ikke har fått del i lønns- og likedan understreker forbundet at de tarifferte lønns- satser må bli regulert i samsvar med det faktiske fortjenestenivå i arbeidslivet.

Ved siste tariffrevisjon var det med store forhåpninger at både tillitsmennene og medlemmene i Kjemisk Forbund avventet avtalens bestemmelser om fortjenesteutviklingsgarantien. Men mange ble skuffet fordi dette med gjennomsnittstall i fortjeneste og felles- overenskomster gjorde at det ikke ble noe av de 35 øre å dele ut til våre medlemmer, verken på vaskerier, sildoljefabrikker eller kjemisk/teknisk.

Så spurte de som står på tariffens lønnsatser: Skal ikke vi få noe av disse 35 ørene? Så måtte vi forsøke å forklare, sende ut dokumenter, begrunne hvorfor.

Dette forplanter seg på en slik måte at jeg er enig med Mag- nussen: Det kan for så vidt bli det samme etter hvilke former og regler vi gjør opp. Jeg har vært med og diskutert mye av den slags, men hva er det som teller? Jo, sluttresultatet. Det har aldri vært så skjævt som det er nå. Vi står og tvinner tommeltotter i forsøket på å finne en vei ut av uføret. Det er blitt så galt hos oss i Kjemisk Forbund at vi ikke kan nevne tariffavtalen når vi skal forsøke å organisere folk. Ingen kan i dag leve av kr. 9.50 pr. time.

Jeg har ingen patentmedisin for løsning av dette problemet, men når det gjelder de tarifferte lønnsatser, så er det ikke nødvendig å vente på hvordan man skal løfte disse opp. På dette området er vi nå så galt av sted at hvis vi får et nytt tariffoppgjør av samme karakter, så er det all grunn til å være betenkt.

Det er vanskelig å drive solidarisk lønnspolitikk. Og alle vil ha dekning for prisstigningen. I vårt forbund har vi en tredjedel av medlemmene i lavtlønnsgrupper og to tredjedeler over dette nivå. Kommer vi med et forslag uten generelle tillegg, vil forslaget bli nedstemt.

Christian Grøndahl, Arbeidsmandsforbundet: Leif Skau ønsket å oppklare en misforståelse som Ole Flesvig skulle ha gjort seg skyldig i. Jeg tror imidlertid at Skau må ha misforstått saken. Fles- vig sa noe sånt som at «verkstedarbeiderne hadde hatt en ganske liten lønns- og likedan understreker forbundet at de tarifferte lønns- satser må bli regulert i samsvar med det faktiske fortjenestenivå i arbeidslivet.

De uorganisertes stilling er et stadig irritasjonsmoment på ar-

beidsplassene og et tema ved hver tariffrevisjon. De uorganiserte oppnår de samme fordeler som vi pluss et ekstra lønnstillegg som er lik den fagforeningskontingent vi betaler. Jeg er meget glad for at dette forholdet er tatt med i Sekretariatets forslag. Men i tillegg til hva Sekretariatet her foreslår vil jeg fremme et subsidi-ært forslag som jeg ber om blir tatt opp i fall Sekretariatets forslag i samme sak ikke blir vedtatt.

Mitt subsidiaire forslag lyder: De uorganiserte skal betale en kontingentavgift lik kontingenten minus forsikringspremien.

Det må være klart at hvis dette forslaget skal fremmes som subsidiært forslag, så må fagbevegelsen denne gangen «stå» på dette forslaget. Hvis et slikt forslag blir trukket tilbake ved lønns- oppgjøret, vil de uorganiserte føle seg som de seirende i denne saken.

Lovligheten av en slik bestemmelse har vært diskutert mange ganger. Men når vi fikk gjennomført i avtalen at de uorganiserte skulle trekkes kontingent til opplysnings- og utviklingsfondet, så tror jeg vi har mulighet til å få gjennomført en tariffavgift for uorganiserte. Men vi må stå fast på dette kravet.

Arild Kalvik, Grafisk Forbund: La meg få rette en opplysning jeg tidligere har gitt: Det var 85, ikke 75, prosent av våre medlemmer som stemte ned og forkastet forslaget ved siste tariffrevisjon.

Når det her sies at oppgjørsformen ikke spiller noen rolle, men at det er resultatet man kommer fram til som betyr noe, så må jeg få gjøre klart at for Grafisk Forbund er det det motsatte som er tilfelle. Vi vet hvilke resultater vi kommer fram til ved samord- net oppgjør.

Jeg har bedt om ordet for å komme inn på Arbeidstvistloven og dens urimelige bestemmelser om kobling. Etter tariffrevisjonen i 1968 rant det inn med protester til LO fra fagforeninger og sam- organisasjoner over hele landet mot denne urimeligheten. På Kongressen i 1969 forelå det ca. 40 forslag om at denne bestem- melsen måtte endres. Jeg mener å huske at forslagene viste at 10 forbund var enige om dette i tillegg til at en rekke samorganisasjo- ner hadde forslag i samme sak. Kongressen vedtok at det skulle settes ned et utvalg som skulle se på disse saker og fremme for- slag for Representantskapet. Kongressens behandling var helt klar: Kongressen var innstilt på at Arbeidstvistloven burde endres på dette punkt.

Grafisk Forbund hadde sitt landsmøte i mai i år. Der var det stort rabalder omkring oppgjørsformene. Det gikk rykter om at revisjon av koblingsbestemmelsene ville komme og det dempet ge- myttene, men hva har skjedd? I dag, to og et halvt år etter

Kongressen foreligger det fremdeles ikke noe forslag om endring av Arbeidstvistloven. Og derfor vil vi stange hodet mot veggen også ved den kommende tariffrevisjon.

Willard Kristiansen sa i debatten på Kongressen om dette spørsmålet: Dette er ikke LO verdig. La meg minne om det.

Dagens møte ble dermed avsluttet.

Representantskapsmøtet ble satt igjen onsdag 24. november kl. 9.30 med Thorleif Andresen som dirigent.

Tor Aspengren ga følgende redegjørelse:

Sekretariatet har i dag holdt møte og drøftet de forslag som ble lagt fram i gårsdagens møte i Representantskapet. Jeg tror dirigenten har rett når han antar at en redegjørelse for Sekretariatets behandling av forslagene kan forenkle den videre saksbehandling i Representantskapet.

De avvikende oppfatninger som er kommet til uttrykk i forbindelse med hva Sekretariatet har uttalt på første side i sitt forslag, kan ikke tiltredes.

Forslag side 2: Langås' forslag om forbundsvise oppgjør kan Sekretariatet heller ikke tiltre. Langås' annet forslag har heller ikke noe med personlige lønninger å gjøre.

Sekretariatet har intet imot å ta Willard Kristiansens forslag inn, men med en endring slik at det blir hetende «*virkningen* mot en ugunstig prisutvikling». Det dekker sikkert også forslagsstillernes mening med forslaget.

Willard Kristiansens annet forslag (om jordbruksavtalen) har Sekretariatet ikke tatt med. Når vi har en A-regjering, vet vi at vi har en regjering som «snakker samme språk som fagbevegelsen.» Sekretariatet fant det ikke naturlig å ta dette forslaget med i sin helhet, men innskrenker seg til følgende: Dessuten må en overfor myndighetene kreve at en betydelig del av den nye jordbruksavtalens utgifter blir tatt over statsbudsjettet.

I forbindelse med Bjordals forslag sier Sekretariatet: LO reiser ved denne tariffrevisjon krav overfor N.A.F. om full lønn for den tid som medgår til deltakelse i offentlige møter og komitéarbeid.

Til hva Bjordal sa om kortvarige permisjoner og militærtjeneste er å anføre at det her i hvert fall til dels, kan dreie seg om forhold som LO sammen med N.A.F. kan ta opp med myndighetene. Derfor foreslår Sekretariatet at dette forslaget fra Bjordal oversendes Sekretariatet.

Forslaget fra Grøndahl har vi ikke konkret tatt med i vårt opplegg, men Sekretariatet er som Grøndahl selv antydte, av den me-

ning at dette er noe man skal ha i bakhånden. Det foreslås derfor at også Grøndahls forslag oversendes til Sekretariatet.

Løkens forslag om helt å oppheve bestemmelsen om aldersgrense mellom unge og voksne arbeidere, finner ikke Sekretariatet det klokt å gå inn for, men man gjør merksam på at det er adgang til for de enkelte forbund — der det måtte passe inn i bestemte forhold — å sløyfe alderbestemmelsen og benytte en oppbygging som vi vet enkelte forbund allerede har. Der hvor aldersgrensen passer, bør den kunne komme inn, de øvrige må kunne tilpasse dette alt etter forholdene.

Med disse betraktninger som bakgrunn, foreslås at også dette forslaget oversendes Sekretariatet.

Bygningsindustriarbeiderforbundets forslag representerer et kulant spørsmål. Vi vet at de bestemmelser som der foreslås allerede er inntatt i enkelte særavtaler. Sekretariatet aksepterer dette forslaget fra Bygning.

Torviks forslag til tilføyelse sålydende «Dog må det være en målsetting at alle LOs medlemmer som omfattes av tariffoppgjøret 1972 får en reallønnsforbedring i oppgjøret», kan umiddelbart se ut som unødvendig. Det ligger en klar intensjon i hele tariffopplegget at det man vil søke å oppnå ikke er bare nominell lønnsøkning, men en reallønnsforbedring. Men man er klar over at for enkelte grupperinger kan det være ønskelig med en slik tilføyelse og derfor foreslås at også Torviks forslag oversendes Sekretariatet.

Også Kalviks forslag i forbindelse med oppgjørsformene foreslås oversendt Sekretariatet under den forutsetning at det kommer med i Sekretariatets forslag I, 2. avsnitt.

For at det ikke skal bli noen misforståelser, vil jeg gjerne tilføye: Jeg sa innledningsvis i går at vi vil fortsatt ha komitéen sittende for å vurdere også erfaringene fra den tariffrevisjonen som vi nå står foran. Man kan da komme med et nytt opplegg dersom man finner at erfaringene gir muligheter for det. Vi skal selvsagt votere over det tema som foreligger, men det er ønskelig at erfaringene fra denne tariffrevisjonen også blir vurdert av utvalget.

I går ble det reist en del spørsmål om lavtlønnstillegget. Sekretariatet ber om i sitt opplegg at når det gjelder den økonomiske ramme ved oppgjøret, så må behandlingen av den utstå til et senere tidspunkt. Både på bakgrunn av de internasjonale konjunkturer og på bakgrunn av at vi gjerne vil se utslag i større grad av prisstoppens opphevelse, har vi uttrykt oss som vi har gjort i forslaget, men siden det var et spørsmål i går, synes Sekretariatet det er riktig at vi markerer oss ved å si at lavtlønnsspørsmålet er det spørsmål som kommer til å bli dominerende ved denne tariffrevisjonen. At

dette klart må ligge over et generelt lønnstillegg, må være helt sikkert. Jeg vil be om at Representantskapet følger disse intensjoner.

Etter Aspengrens redegjørelse fortsatte debatten.

Ola Tromsdal, Papirindustriarbeiderforbundet: Særkrav fra de forskjellige grupper har hittil preget debatten om opplegget for tariffrevisjonen. Tillitsmennene har full rett til det, men med det mener jeg ikke det er riktig å se det slik at problemene best løses ved forbundsvise oppgjør. Det er betydningsfullt å se helheten i oppgjøret og man må da også velge oppgjørsform deretter.

Verdenskonjunkturerne betyr mye foran et slikt oppgjør. I vår bransje har vi i det siste sett flere bedrifter gå overende, men det er neppe grunnlag for svartmaling av den økonomiske situasjon. Fra arbeidsgiverhold har vi knapt ved et eneste tariffoppgjør hørt sagt at det er gode konjunkturer i sikte. Men gang på gang har vi opplevd at når først tariffoppgjøret er brakt i havn, er det spørsmål om utvidet overtid, søndagsarbeid osv. nettopp for å utnytte de gode konjunkturer som man «ikke så noe til» foran oppgjøret. Det kan være grunn til å beklage at tilbøyeligheten til svartmaling av konjunkturerne har gått fra Aftenposten til Arbeiderbladet, fra Farmand til Arbeider-Avisa. Mitt inntrykk er at vår egen presse har medvirket i for sterk grad til å presentere en situasjon som innbyr oss til tilbakeholdenhet.

De forskjellige lønssystemer og ulike omsetningsvilkår innen industrien ligger meg særlig på hjertet. Tiden må nå være inne til å få vekk den diskriminering som foregår etter arbeidsantrekkeket. Det er ikke noe saklig grunnlag for at de mennesker som står ved maskinene som driftsoperatører, de som står i kulde og i varme, i støy og larm, må være syk i tre dager for å få inntekt under sykdom, det er heller ikke noe grunnlag for hva som forekommer hos en rekke bedrifter, at funksjonæren betaler bedriften forsikringsordninger for, mens de som har timelønn og står på de absolutt farligste arbeidsplasser, må betale forsikringen sin sjøl — enten personlig eller gjennom sin fagforening. Som en vesentlig ting ved dette oppgjøret bør vi oppnå et annet system og vi må få vekk det skillet som skaper så stor uro på en rekke arbeidsplasser.

Skiftarbeiderne er også en gruppe som i dag på en rekke områder er satt utenfor samfunnet og som ikke har muligheter for et familieliv i likhet med andre grupper. Slike problemer løses ikke med 2—3 øre på skifftillegget, men gjennom en kortere arbeidstid. Og det må fagbevegelsen satse hardt på å oppnå for disse grupper. Det er uverdigg for velferdssamfunnet at grupper av arbeidstakere skal leve under slike forhold som de gjør nå — og særlig når dette

skjer under en overenskomst hvor partene, LO og N.A.F., er avtaleforpliktet til å medvirke til utvidelse av ordningen ved skiftarbeid.

Det er meget viktig at disse ting tas opp, og jeg tror disse er langt viktigere og har mer med demokrati i arbeidslivet å gjøre enn om vi slenger inn noen representanter i en bedriftsforsamling. Men skal vi få til likestilling mellom fastlønte og timelønte må det ofres av enkelte grupper og da spørres det om disse er villig til å være med å ta dette offeret.

Vi kan gjerne stille krav i dag til tillitsmennene i LO, til forbundene, til arbeidsgiverne, men kanskje må vi også stille visse krav til oss selv, et krav om at de grupper som har nådd lengst ved dette tariffoppgjør er villig til å vise en smule solidaritet med de grupper som ikke har fått sin rettmessige del av velferdssamfunnet.

Martin Tveiten, Bergen fylke: I debatten her er nevnt en rekke argumenter for fellesoppgjør, eller som det står i innstillingen: Samordning av lønns- og inntektsoppgjørene for de tariffavtalene som har utløp 1. halvår 1972. Statistikken viser store skjevheter i lønnsutviklingen. Jeg tror at det fra LOs side må settes mer inn på at størst mulig andel av lønnsforbedringene må skje i forbindelse med tariffrevisjonene. For skal man bedre de lavtløntes forhold, må de få størst mulig tillegg ved tariffrevisjonene, og ikke som nå i tariffperiodene. Godtgjørelse for skiftordninger må fastslås i overenskomstene slik at også de i servicenæringene som har forskjellige vaktssystemer, får kompensasjon.

Jeg vil støtte forslaget om at aldersgrensen blir fjernet fra tariffen som lønnsgrænse, og at satsene for lønnsforbedring blir bygget inn i avtalene etter erfaring og tid i bedriften.

De uorganiserte som drar nytte av organisasjonenes tariffarbeid må også bli med å betale utgiftene. Jeg er enig i Sekretariatets forslag om at tariffforbedringene bare skal gjelde de organiserte, men jeg vil støtte forslaget fra Grøndahl om at får man ikke inn i overenskomsten at lønnsforbedringene bare skal gjelde de organiserte, så må man gå til den andre løsning, nemlig at de uorganiserte blir trukket for tariffavgift. Det må da bli avtale ved tariffrevisjonen at et fast ørebeløp pr. time eller kronebeløp pr. måned, skal av arbeidsgiveren innbetales til LO eller forbundene.

Dette vil ikke bli en ny utgift på arbeidsgiverne, men en del av lønnstillegget ved årets tariffrevisjon. Jeg vil understreke at dette krav er av så stor prinsipiell betydning at man ikke må slå av på det under forhandlingene.

Dirigenten refererte følgende melding fra Willard Kristiansen:

Jeg er enig i Sekretariatets behandling av mine forslag og jeg frafaller ordet.

Ole Foshaug, Transportarbeiderforbundet: Jeg er helt enig i den oppgjørsform som Sekretariatet har foreslått. Lavtlønnsgruppene kan aldri regne med å oppnå noe vesentlig uten ved samlet oppgjør, men vi greier neppe å rette opp skjevhetene bare ved ett oppgjør, det må utvilsomt et ennå bedre samarbeid til — også faglig-politisk samarbeid. Med den regjering vi har nå, skulle det ligge vel til rette for slikt samarbeid, selv om denne regjeringen har et mindretall bak seg i Stortinget.

La meg også få si meg tilfreds med forslaget her om at en del av jordbruksoppgjøret må tas over statsbudsjettet. Dette er av betydning også ut fra den betraktning at vi vet ikke nå om den sittende regjering er på plass når vi befinner oss i forhandlingsposisjon med vår tariffmotpart.

Skal vi oppnå noe betydningsfullt i lavtlønnsproblematikken, må det settes en minstesats for fagene. Gjør vi det, vil vi som tilhører lavtlønnsfag ha mulighet for å få det lavtlønnsstillegg som det blir lagt opp til. Men jeg tror ikke vi oppnår det virkelig positive for lavtlønnsgruppene uten gjennom faglig-politisk samarbeid.

Finn Nilsen, Sekretariatet: Et par korte merknader til Leif Andresen og Sverre Enger: I mitt innlegg i går forsøkte jeg ikke på noen måte å belære Kjemisk Forbund om hvordan lavtlønnsstillegget bør fordeles. Det jeg forsøkte var å forklare hvorfor Sekretariatet ikke kan være med på de unntak som Kjemisk Forbund har tatt opp, og for det andre hvorfor vårt forbund ikke hadde krevd unntak for grupper som ligger lavere i lønnsbildet enn de grupper som Kjemisk Forbund har krevd unntak for. Så sier Sverre Enger at jeg bare hadde henvist til de mannlige arbeiderne i vaskerier og renserier og sammenliknet disse med mannlige arbeidere i Tekstil, og det er riktig, men forholdet er akkurat det samme når det gjelder kvinnene. Kvinnene i Tekstil ligger under kvinnene i vaskerier og renserier lønsmessig. Det er da riktig som Sverre Enger sier, at kvinnelønningene vil være dominerende ved dette tariffoppgjøret. Men Sekretariatet ser det slik at kvinnelønningene er en del av lavtlønnsproblemet. Og i den forbindelse vil jeg gjerne understreke det som Ingeborg Jacobsen sa i går, at når det gjelder måten lavtlønnsstilleggene blir beregnet på, så må man ved dette oppgjøret satse på å få et felles beregningsgrunnlag for kvinner og menn, altså må man gå ut fra et veiet gjennomsnitt av kvinner og menns lønninger i de enkelte bransjer. På den måten vil de områder som har mange kvinner få de største lavtlønnsstilleggene. Dette har vært

diskutert i Sekretariatet, og det er en forutsetning når kravene blir presentert fra Sekretariatets side, at dette skal bli tatt opp.

Reidar Albertsen, Fængselstjenestemannsforbundet: La meg få si meg enig med de som har gått inn for et samordnet lønns- og inntektsoppgjør. Men før LO inngår forhandlinger om en ny tariffavtale, må den få garanti for at et samordnet lønns- og inntektsoppgjør gjennomføres. Dersom slike garantier ikke kan gis, bør man, etter mitt skjønn, overveie situasjonen på nytt og støtte opp om de forbund som vil ha forbundsvis oppgjør. De bør da komme i samme situasjon som de som ikke kommer inn under de felles oppgjørene. Men selv med et fellesoppgjør må vi ikke legge forholdene slik an at det ikke blir mulig å løse spesielle problemer, eksempelvis slike som Grafisk Forbund her har vært sterkt opp-tatt av.

Jeg er også enig med de talere som har anmodet om en sterkere utforming av indeksreguleringsbestemmelsen. Denne bør inneholde en helautomatisk regulering med full kompensasjon. Men jeg er helt ut enig med LO-formannen når han hevder at vi ikke må sette et svingningstall så lavt at man bringer hele lønns- og prispolitikken i fare. Med et rimelig svingningstall kan man bidra til å holde prisene innenfor en bestemt ramme.

I forslaget til vedtak står bl. a. følgende: «De krav som er nevnt må utformes og reises av LO overfor N.A.F.» Jeg tolker dette slik at Representantskapet gir sin tilslutning til at de krav som her er nevnt, også kan tas med overfor Staten. Jeg viser til hva som står om dette i forslaget (side 4, 4. avsnitt).

LO-formannen uttalte ved en tidligere anledning at fagbevegelsen altfor lenge hadde krevd pengemessig kompensasjon for ulemper i arbeidslivet og at vi må gå inn for å rette opp disse skjevheter ved praktiske tiltak. Personlig er jeg helt ut enig i dette syn. Vi har innen vårt forbundsområde en rekke slike forhold som vi må søke å rette opp og jeg viser til at vårt landsmøte i mai i år oversendte Regjeringen et brev med krav om å få nedsatt et bemanningsutvalg. Dette er senere støttet av Statstjenestemannskartet og av LO. Vi har ennå ikke fått noen reaksjon fra Regjeringen på denne henvendelse og jeg håper vi får støtte av våre organisasjoner slik at vi får løst denne for forbundet så viktige sak.

Videre har vårt forbund i denne tariffrevisjon reist krav om at vårt forbundsområde må komme inn under Arbeidervernlovens arbeidstidsbestemmelser. Vi håper at vi får nødvendig støtte fra Kartellet og fra LO til å få gjennomført denne saken.

Dirigenten meddelte at Solend og Engen, Bygning, skriftlig hadde sagt seg tilfreds med LO-formannens positive uttalelse til forslaget

fra Bygning, og at de to frafalt ordet. Også en rekke andre talere hadde frafalt ordet.

Arne Born, Kommuneforbundet: Jeg vil gjerne gi Representantskapet inntrykk av hvordan Kommuneforbundet ser på et tariffopplegg og på hvilke grunnlag vi må «kjøre». Det er to hovedpunkter: De landsmøtevedtak som ligger bak, hvor prinsippene for vårt vedkommende er ganske klare. Og så er det erfaringene man har fått i perioden.

Når det gjelder det landsmøtevedtak som sikkert har bekymret så mange, er det ingen tvil om at vi er i ferd med å forsøke å utarbeide og systematisere en personalpolitikk som skal dekke behovet for den slags i vårt område. I den sammenheng har vi markert klart at vi sikter mot et enkelt, systematisert og selvstendig regulativ. Men dette er bare et skritt i retning av en mer moderne personalpolitikk. I den sammenheng har vi også vedtak som gir klart uttrykk for at dette skal skje i samarbeid med den private sektor og staten slik at det ikke her skal være noen misforståelser. Men man må da forstå tariffteknikken innenfor vårt område! Hvis man ser det hele i sammenheng, er det nokså vesentlig at vi registrerer at i privat industri, generelt sett, er det bevegelse i en helt annen positiv lei enn hva vi kan make å få til hos oss. Men det er mulig at den personalpolitikk vi nå forsøker å bygge opp, kan gi oss en annen og mer bevegelig form, og at man i sammenheng med det kan få mer fart i lønnsglidningen.

Når vi vurderer oppgjørsformen, må vi bygge på det som ligger i våre landsmøtevedtak, og vi må forsøke å utarbeide og programmere dette i en form slik at vi finner fram til det vesentlige i det hele, nemlig den utvikling som skal skje på det lokale plan. Det var den vi var i ferd med å miste ved forrige tariffrevisjon, vi satt i en konfliktsituasjon akkurat på dette punkt. Vi regnet da med å få den støtte som måtte til horisontalt i fagbevegelsen.

Hvis man skal vurdere dette videre, så la det være klart at dette er en politikk som vi følger og som LO følger. Spørsmålet om samordnede oppgjør må vi da vurdere ut fra den dagsaktuelle situasjon og forsøke å avklare hva som har skjedd.

Det vi er litt bekymret for er at enkelte problemer kan bli liggende. Det kan skape konfliktstoff og som vil opptre helt lokalt. Så kommer de akutte situasjoner. De er vanskelig å handtere. LO og forbundet må betrakte dem som ulovlige. Her tror jeg vi skal være varsomme, men vi er innstilt på et konkret, samordnet oppgjør. Vi må være klar over hva som kan skje og være innstilt på å løse problemene i samarbeid. Det ville ikke være hyggelig om man kom i en slik situasjon at man fikk pekefingeren imot forbun-

det og imot LO i denne forbindelse. Det kan være en kime til å ødelegge et framtidig samarbeid.

Jeg tror at vi kan komme langt på dette området, og jeg er ikke i tvil om hvis vi løser disse problemene i sammenheng og forstår at vi skal bevare den utvikling vi vil ha på det lokale område, så tror jeg vi kan vinne fram. Det er i denne sammenheng vi er innstilt på et samordnet oppgjør. Men det er ingen andre forbund som har den indre problemstilling som Kommuneforbundet har. Og da vil jeg be om: Fortsett ikke den linjen som det ble lagt opp til i forrige møte i Representantskapet. Skal vi samordne tariffpolitikken, så får vi også samordne organisasjonsproblemene. Dette sier jeg klart i fra fordi vi vil ha oss frabedt for framtida hva vi opplevde i forrige representantskapsmøte. Vi er opptatt av og interessert i å samarbeide i videste forstand med det klare utgangspunkt at vi er innstilt på å samordne det nødvendige, men vi skal desentralisere til forbundene slik at vi kan få reell utvikling på arbeidsplassene.

Tor Aspengren, Sekretariatet: La meg først si til Foshaug at når jeg snakket om tidsinndelingen, så var det på bakgrunn av gammel erfaring, og ingen er mer glad for den diskusjon vi har hatt i Representantskapet enn jeg.

Jeg skal ikke nå komme nærmere inn på den del av debatten som allerede er drøftet av Sekretariatet og som jeg alt har gjort rede for, men ta for meg andre momenter.

Om indekskravet er å si at jeg tror vi bør la dette stå åpent. Hadde vi, da vi snakket om indeksen i 1970, visst hva perioden kom til å by på, er jeg ganske overbevisst om at vi ikke hadde valgt den formen vi gjorde. At vi skulle få en slik aksellerende utvikling i priser og lønninger som vi fikk, hadde ingen regnet med. Vi gikk ut fra 70 prosent kompensasjon. Da den aktuelle dato innfant seg, var det ikke fullt 60. Derfor er jeg helt enig med Totland om en halvautomatisk indeksbestemmelse slik at vi, når den aktuelle dato er der og vi skal forhandle, vet hvor vi står.

Sverre Enger var inne på at skifttilleggene ikke er like. Jeg vil bare nevne her at det er flere områder hvor man har rettet på forskjellige skjevheter ved å ta av det generelle tillegget. Jeg vil anbefale at dette blir gjort hvis det er skjevheter i skiftarbeidernes betalingsordninger innenfor Kjemisk Forbund. Jeg bare minner om at sist var det Arbeidsmandsforbundet som tok av det generelle tillegget til utjevninger. Jern og Metall gjorde det samme.

Osvald Olsen kritiserte høytaleranlegget i møtesalen. Riktig brukt, tror jeg det nå fungerer bra.

Osvald Olsen var inne på et viktig spørsmål i forbindelse med

kiropraktorene. Vi har nå denne saken i administrasjonen og det er konferert om den med en representant for kiropraktorene. Jeg tror det ligger mye fornuft i å se denne saken på en positiv måte.

Om koblingsbestemmelsen vil jeg gjerne si at for det første skal vi være oppmerksom på hvorfor vi i sin tid fikk koblingsbestemmelser. Etter min oppfatning er disse bestemmelsene like aktuelle i dag fordi vi har grupperinger utenfor LO og som vi ikke skal se bort fra hvis det blir gjort for drastiske endringer i § 35, pkt. 7, i denne loven. Vi har hatt en innstilling i Sekretariatet fra den komitéen som har arbeidet med denne saken. Den ble gjennomdrøftet og vi fant at vi ikke kunne gå med på det opplegget som der var gjort. Innstillingen ble sendt tilbake til komitéen. Jeg tror det er en mer forsvarlig behandling av saken enn å legge fram — etter vår oppfatning — et ufullkomment opplegg til en diskusjon som bare ville føre tilbake til komitéen igjen. Vi vil komme tilbake til den saken etter at den på nytt er forelagt Sekretariatet. Men jeg vil gjerne be Representantskapet være klar over de vansker Sekretariatet har hatt under arbeidet med dette spørsmål. På Kongressen i 1969 ble det fattet et vedtak om at det til enhver tid skulle være to jurister med i dette arbeidet. Med de forhold vi har hatt, at to jurister har sluttet i LO og at Sunde må skjøtte et meget viktig verv i ILO, så har det ikke vært mulig å arbeide så kontinuerlig med den saken som man ønsket.

Jeg forsto Osvald Olsen slik at lønn under militærtjeneste ville, etter hans oppfatning, påvirke ungdommen til å gå inn for militærtjeneste. Jeg vil be om at forslaget blir studert. I dag er det slik at de som nekter militærtjeneste, kan få utføre sivilarbeid. Vi går også inn for at disse skal få skikkelig lønn under sin tjeneste.

Til dette at det ikke bør være nødvendig med et nytt utvalg til å ta seg av miljø- og vernearbeidet på bedriftene, der ser jeg det slik — og jeg tror Sekretariatet er enig — at jo større bredde vi kan få i miljø- og vernearbeidet, jo bedre er det. Det har hele tida vært vår klare forutsetning at det skulle være nært samarbeid mellom vernearbeidet på bedriftene og miljøarbeidet.

Willard Kristiansen var også inne på om LO hadde tatt opp med N.A.F. om selve utløpet av avtalen. Vi har diskutert dette med N.A.F. i løpet av perioden, men å få noe positivt svar på dette er vanskelig, det vil vi vel først få når vi begynner å forhandle. Men vi skal være klar over de argumentene som man kan forstå blir framlagt. Det er ikke minst derfor vi nå har lagt opp til å få en avslutning uten å ha noen avtale med den annen part. Men det ligger vel noe i det som N.A.F. har sagt tidligere, at hvis vi garanterer for at den nye overenskomsten skal gjøres gjeldende fra ut-

løpet av den gamle, så er ikke de så interessert i å forsere forhandlingene. Det ligger et argument i det. Derfor får vi forsøke å finne ut av disse tingene på en slik måte som vi nå har gjort. Og skulle det vise seg nødvendig, så får vi kjøre denne saken opp hvis N.A.F. viser seg som hindrende part for å komme fram til et resultat innen siste mars.

Ødegaard spurte hva man siktet til med helkontinuerlig turnusarbeid. Her er nevnt serviceyrket, helsevesenet, våre kommunikasjoner, yrker som ikke har helkontinuerlig skiftarbeid, men turnusarbeid som er like ubekvemt som det de helkontinuerlige skiftarbeiderne har. Det er disse vi sikter til.

Ole Flesvig var inne på indeksen og fikk støtte av Reidar Albertsen i dette med at svingningstallet ikke måtte bli satt for høyt. Hvis vi skulle bruke nåværende tariff som utgangspunkt og benytte 3 indekspoeng som grunnlag for regulering, ville vi høyst sannsynlig to måneder etter at jordbruksoppgjøret er klart, ha den første indeksregulering. Våre lønnstillegg og tillegget til jordbruket ville tilsi mer enn 3 indekspoeng. Så vet vi hva det igjen vil bety for prisutviklingen. Jeg antar at etter nye tre måneder ville vi hatt ny overskridelse av 3 poeng. Og dette vil kanskje gjenta seg fire ganger i året. Vi vil da ha små muligheter til reallønnsforbedring. Der-til vil vi ha påskjøvet en utvikling prismessig som vil ha satt oss helt ut av internasjonale konkurransemuligheter. Jeg tror at et høyere svingningstall og med muligheter til at store grupperinger kan få lønnstillegg, vil bety mer, særlig for de som ikke får lønns- glidning. En stabil indeksregulering etter 5—6 poeng vil for disse være langt stabilere.

Moen nevnte dette med de uorganiserte. Jeg er glad for at en mann som har vært særlig oppe i dette på sin arbeidsplass, gir uttrykk for at denne saken ikke er enkel. Det vil også jeg gi uttrykk for. Det er ingen enkel sak å hankses med, derfor er det sagt her, og det er sagt i Sekretariatet, at vi skal ha med oss «ting i baklomma» når det gjelder denne saken for å kunne ha varianter. Når vi snakker om organiseringen som her både er debattert og gjort vedtak om, så vil jeg peke på hele den debatten vi hadde før vi vedtok handlingsprogrammet, om organisasjonsplikt, om solidaritetsbidrag osv.

Får jeg så avslutte med å oppta de to forslag som det nå skal stemmes over, Sekretariatets innstilling til Representantskapet når det gjelder oppgjørsformene og når det gjelder tariffrevisjonen 1972.

Votering:

Forslagene ble deretter opptatt til votering.

Dirigenten gjorde det klart at Sekretariatet hadde foreslått følgende forslag fra Arild Kalvik tilføyd avsnitt I i Sekretariatets forslag om oppgjørsformen ved tariffrevisjonen 1972:

«Dessuten må man sørge for at forbundene får anledning til å forhandle om endringer i avtalene med sikte på å få disse i pakt med den teknologiske utvikling og de faktiske arbeidsforhold.»

Representantskapet ga dette enstemmig tilslutning.

Sekretariatets forslag om samordnet oppgjør ble deretter tatt opp til alternativ votering mot følgende forslag fra henholdsvis Øystein Larsen og Reidar Langås:

«Under forutsetning av at LOs representantskap ikke finner å kunne godta Norsk Arbeidsmandsforbunds krav når det gjelder indeksbestemmelser, samt kravet om særforhandlinger for våre medlemmer innen vaktelskapene, finner vi å måtte fremme forslag om at tariffrevisjonen 1972 blir gjennomført som et forbundsvis oppgjør.»

«Representantskapet gir sin tilslutning til at forhandlingene om revisjon av overenskomstene som løper ut i 1972, skjer som forbundsvis oppgjør.

Noen form for sammenkobling ved avstemning over forslag, må ikke finne sted.»

Sekretariatets forslag om samordnet oppgjør ble vedtatt mot 9 stemmer.

Deretter ble votert over følgende forslag fra Øystein Larsen kontra Sekretariatets forslag:

«Norsk Arbeidsmandsforbund foreslår at også forbundets medlemmer ved vaktelskapene kommer med under den listen som er satt opp over de grupper det skal forhandles særskilt for.»

Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 6 stemmer som ble avgitt for Øystein Larsens forslag.

Deretter ble votert over reguleringsbestemmelsene. Der forelå forslag fra Øystein Larsen. Sekretariatet hadde gått over til det rettede forslag fra Willard Kristiansen.

Øystein Larsens forslag hadde følgende ordlyd:

«Norsk Arbeidsmandsforbund foreslår at det settes opp et konkret krav om indeksregulering.

Dette må gå ut på en helautomatisk regulering som gir full dekning for prisstigningen, og som også må bygge på et lavere svingningstall enn tidligere.»

Willard Kristiansens og Sekretariatets forslag lød slik:

«Avtaleperioden bør være 2 år og må inneholde indeksbestemmelser som sikrer lønnstakerne mot virkningen av en ugunstig prisutvikling.»

Kristiansens og Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 6 stemmer som ble avgitt for Larsens forslag.

Følgende forslag fra Grafisk Forbund ble tatt opp til votering:

«Forhandlinger føres også for de grafiske grupper for å få behandlet de spesielle tekniske skjevheter man har i disse yrkene.»

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Forslag fra Willard Kristiansen med følgende ordlyd:

«Dessuten må en overfor myndighetene kreve at en betydelig del av den nye jordbruksavtalens utgifter blir tatt over statsbudsjettet.»

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Følgende forslag fra Håkon Bjordal ble *enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet*:

«LO reiser ved denne tariffrevisjon krav overfor N.A.F. om full lønn for den tid som medgår for deltakelser i offentlige møter og komitéarbeid.»

Følgende forslag fra Chr. Grøndahl ble *enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet*:

«Det reiser krav om at de uorganiserte arbeidere betaler en avtaleavgift som er lik kontingenten minus forsikringspremien.»

Dirigenten gjorde merksam på at Sekretariatet opprettholdt sitt forslag om at aldersgrensen mellom unge og voksne arbeidere senkes fra 19 til 18 år.

Det ble samtidig votert over at følgende forslag fra Arne Løken oversendes Sekretariatet, slik Sekretariatet selv hadde foreslått:

«Tariffavtalens bestemmelser om aldersgrenser mellom unge og voksne arbeidere kreves fjernet.

I stedet tas inn lønnsbestemmelser basert på praksis og utdanning.»

Mot 1 stemme ble Sekretariatets forslag vedtatt og Løkens forslag vedtatt oversendt Sekretariatet.

Følgende forslag fra Bygningsindustriarbeiderforbundet fikk ved votering *enstemmig tilslutning*:

«Forslag til endring av avtalen for Gortgjørelse for helligdager og 1. og 17. mai. A-ordningen.

I.

Pkt. 7.

Godtgjøringen.

Merknader:

- b) Skiftarbeidere som mister skift foran høgtids- og helligdager på grunn av arbeidstidsbestemmelsene i Lov om 1. og 17. mai og Arbeidervernloven, skal ha godtgjøring for dette skift som for en helligdag.

Hvis det tapes en del av skiftet på disse dager, skal godtgjøringen være forholdsvis etter den tid de taper.

Motivering:

For 2-skiftarbeidere med arbeidstid fram til kl. 24.00 på 2net skift får etter någjeldende bestemmelser ikke godtgjøring for den del av skiftet de taper mellom kl. 22.00 og kl. 24.00 dagen før 1. og 17. mai.

Vi foreslår derfor teksten utvidet med de ord som er uthevet.»

Til side 2 i Sekretariatets forslag, nest siste avsnitt forelå fra Per Arne Torvik forslag om tilføyelse slik at avsnittet kunne få følgende formulering:

«må legges størst vekt på at lavtlønnsgruppene får et tillegg, slik at kløften mellom de høyt- og de lavtlønte blir minst mulig. *Dog må det være en målsetting at alle LOs medlemmer som omfattes av tariffoppgjøret 1972 får en reallønnsforbedring i oppgjøret.*»

Forslaget ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Møtet var dermed ferdig med sine forhandlinger og LOs formann, Tor Aspengren, foresto avslutningen. Formannen takket dirigenten for ypperlig møteledelse og sa videre: Jeg takker Representantskapet for saklig diskusjon omkring det vanskelige tariffoppgjøret LO nå står foran. Jeg skulle ønske, sa LO-formannen, at vi hadde kommet like greit gjennom tariffoppgjøret som det har vært for Representantskapet å arbeide seg gjennom sin sakliste, men det tør vi ikke ha forhåpninger om.

Det er gitt uttrykk for her at vi skal være varsomme med å svartmale den økonomiske situasjon. Jeg er enig i det. Men det er mulig vi har vært noe for optimistiske. Det er sagt at konjunktorene kan ventes bedret allerede tidlig i 1972. Etter OECDs beregninger tyder mye på at vi i første halvår 1972 vil se en bedring i økonomien og hele konjunkturbildet. Men for å bruke en slitt klisje: Vi står foran en langt vanskeligere situasjon både når det skal forhandles med N.A.F., statene og kommunene enn hva vi gjorde i 1970. Representantskapsmøtet har tydelig også tilkjennegitt sin forståelse av det. Jeg håper imidlertid at vi også denne gangen skal kunne komme igjennom en tariffrevisjon hvor medlemmene har det avgjørende ord og hvor de med flertall, velger å fortsette arbeidet ytterligere en tariffperiode.

Jeg takker både samarbeidskomitéen, våre pensjonerte tillitsmenn og Representantskapet for et godt møte og ønsker dere alle en god hjemreise.

Representantskapsmøtet er hevet.

